

**Theodori Bezae pro corporis Christi veritate, aduersus
Vbiquitatis comm[n]tum, & Guilielmi Holderi conuitia,
responsio. : Addita est responsio altera, aduersus putidißimas
Iacobi Andreae calumnias.**

<https://hdl.handle.net/1874/431511>

THEODORI
BEZAE PRO COR-
PORIS CHRISTI VE-
ritate, aduersus Vbiquitatis commētum,
& Guilielmi Holderi conuitia,

RESPONSIO.

*Addita est responsio altera, aduersus puti-
dissimas Iacobi Andrea ca-
lumnias.*

GENEVÆ,
APVD EVSTATHIVM VIGNON.

M. D. LXXXI.

THE O D O R I

BEAE PRO COR-

P O R I S C H R I S T I V E

enro. Juclis Vpudicis commētam

& Gollidial Holdem conūta.

RESPONXO.

Adhuc respōdit illis, aduēsus put-

hōmēs Jacobi Andree ca-

lūmāta.

GENEVE,
VND ENSTATHVM NIONO.

M. D. C. L. X. I.

THEODORI BEZÆ
 PRO CORPORIS CHRIS-
 TI VERITATE ADVERSUS VBIQUITATIS CŌ-
 MENTUM, & Guilielmi Holderi
 conuitia Responsio.

NV quidem, Holdere, ad mihi male-
 dicendum vel tua sponte inductus,
 vel ab aliis conductus, mihi conui-
 tiator, quandiu & quantum voles.
 Mihi verò tum existimationem meã
 re potius quàm verbis, tum veritatem solidis ar-
 gumentis disputando, non rixando, tueri semper
 fuit cōstitutum. Quia tamen silentio meo vos in-
 sultare tam insolenter video, agam etiam tecum
 non nihil, vt & quàm vera in me scribas, & quàm
 appositè disputes, omnes intelligant.

Libelli tui inscriptio est, Admonitio de Theo-
 dori Bezæ libello aduersus D. Pappum. Atqui si
 libellus meus cum admonitione tua cōferatur, ni-
 hil minus tibi propositum fuisse liquebit, quàm vt
 argumenta vel Pappi tuereris, vel mea refutares,
 quod fieri tamen oportuit, vt huic inscriptioni res
 ipsa responderet. Collegeras igitur ista nimirum
 iam pridem: & Osiandri vestigia sequutus, Pappo
 tu quoque palpare maluisti, quàm osientandi in-
 genii tui occasionem præterire. Sed de hoc tuo

consilio tu videris. Hoc autem ego coram Deo testor, me in vnam veritatem intentum, si quid vel in tuo, vel in cuiusquam alterius scripto reperissem, ex quo me in errore versari inteligerem, vltro fuisse veritati cessurum: nec alia ratione in pristina sententia permanere, quàm quòd vestris argumentis vestra quidem magis ac magis à vobis ipsis destrui, nostra verò confirmari, mihi quidem adhuc videantur.

Successit inscriptioni tuæ præfatio Theologici Tubingensis Collegii nomen præferens, qua me nimirum, quasi Gorgone quadam obiecta, perterrefacere voluisti. Mihi verò non terribile, sed amabile potius fuerit Theologici Collegii & quidem Tubingensis nomen, in quo etsi nonnulli nunc sedeant parum æqui, vel potius iniquissimi mihi iudices, vix tamen mihi persuasum fuerit, nullum esse in eo veritatis & innocentiæ defensionis locum relictum. Nonnullis igitur potius quàm omnibus, & tempori potius quàm personis agetum hæc iniuria mihi facta tribuatur, quàm tamen à me repelli par est. Quod ergo Præfationis istius scriptores in ipso statim exordio, tum veteris tum noui templi (vt loquuntur) statum seu conditionem à fortuna suspendunt, viderint quàm Theologicè id faciant: & quàm verè quoque subiiciant, nullos Ecclesiæ instaurationem magis impediuisse, quàm nos Sacramentarios quos vocant. *Nempe vt inquit, quòd negata vera corporis & sanguinis Christi præsentia, Maiestati hominis Christi detrahimus.* Nam etiãsi tam verum id esset quàm falsum est, tamen deteriores adhuc nobis certè atque nocentiores comperientur Antinomi legem Dei penitus abolètes:

Libertini omne tollentes turpis & honesti discrimen: Anabaptistæ vix vllum Christianæ fidei dogma saluum relinquentes: Trithetæ Deitatis essentiam discernentes: noui Arriani Deitatē Christi abrogantes, quibus si Brentianos adiunxero, quòd Brentius Recognitionis pag. 43, & 44. disertis verbis scribat, *Deum non aliter in Christo sua essentia, & potentia, quàm in Petro habitare, nec aliter Christum quàm Petrum implere, & hoc vñum esse inter Petrum & Christum discrimen, quòd Deus in Petrum tantum nonnullas, in Christum verò omnes suas proprietates effuderit*, num illis iniuriã fecero? Imò hoc ipsum dogma, neque à Nestorii in naturarum separatione, neque in Essentialium proprietatum confusione ab Eutychetis blasphemia discrepare contendì, & adhuc contendo, etiamsi pro Brentiana effusione, Kemnitiana *ἀεὶ ἕως ἄνω* astutè substituat. Nos verò quĩnam de Christi humanitatis maiestate quicquam detrahimus, qui Christi ù hominem, non quatenus homo est, nec qua homo ipse est, sed quatenus *πρὸς λόγῳ* sic vnitus est vt etiam in eo subsistat, non Diuinum (vt est Petrus vel etiam Angelus quispiam, quorum nullus est Deo hypostaticè vnitus) ac ne diuinissimum quidem, sed verum esse & æternum Deum: si verò in sese distinctè consideretur, supra cæteras res omnes creatas, summas, medias & infimas, euectum esse, ac proinde, vt loquuntur Patres, seipso respectu diuerso, tum maiorem, tum minorem esse, ex Dei verbo sentimus & docemus? *Sed negat*, inquit, *Beza veram Christi præsentiam in Coena Domini, vt qui tã procul Christi corpus abesse ab illo pane dicat, quàm summi cali à terris absunt.* Hoc fatetur Beza, quia sic

corporis Christi veritas, cui corporis glorificatio naturam, id est circūscriptionem, autore ipsomet Christo, non ademit, & eiusdem tum supra cælos ascensio, tum è cælis reuersio, ipse denique Sacramentorum finis postulent. Sed illud primùm dicit Beza, ineptissimè colligi, abesse à Cœna quod à symbolis locorum interuallo abesse rectè & verè dicitur. Deinde negat Beza se negare veram & illis immotis principiis, ac proinde analogiæ fidei consentientem veri corporis & sanguinis Christi in Cœna præsentiam atque κοινωνίαν. Hæc autem controuersia, non conuitia ingerendo, non argumenta proposita partim prætereundo, partim eludendo, sed sigillatim bona fide recensendo, expendendo, solidioribus argumentis in timore ac tremore Domini sincerè refutando, dirimatur oportet; quod Beza sese pro viribus studuisse testatur ex suis omnibus scriptis apparere. Sed habet isti Bezæ aduersarii paratam scilicet idoneam exceptionem: *non esse nimirum nos audiendos, ut qui non verbi Diuini, nec Patrum autoritate, sed Philosophorum, Medicorum, Rhetorum, Grammaticorum armis instructi pugnemus, quum tamen non meliores Philosophi quàm Theologi simus.* Ego verò de illo priorè, id est, num humanis rationibus nitamur, postea plenius dicam: nunc autem quæ sit ista posterior criminatio videamus.

Brètius, ut modò dixi, & rursum prolatis ipsius verbis ostendam, inhabitationem Deitatis in Christo homine, ab eiusdem in Petro inhabitatione, id est, hypostaticam vnionem ab ἐνεργητικῇ participatione, hoc vno discrimine distinguit, quòd Deus in Petrum nonnullas tantùm, in Christum autem homi-

hominem omnes suas proprietates re ipsa effuderit. Ab hoc autem intolerabili dogmate depulsus Iacobus Andreas, hypostaticam unionem eo definire cœpit, quod ὁ λόγος omnia per assumptam humanitatem agat. Ego verò Pappo istud posterius in me regerenti, sic respondi, ut quum humanitas in hoc genere dicendi, vel efficiens causa vel instrumentalis esse statuatur, neutro modo verum id esse ostenderim. Mea enim hæc verba sunt de causa instrumentali, *Nouerat Christus quid in cordibus hominum lateret, vidit absentem procul Nathanaelem. Num, quæso, per Humanitatis organum? Aliibi etiam protuli resurrectionis exemplum, & quesitui, num animæ suæ, vel corporis sui instrumento, ac non potius suæ Deitatis unica Omnipotentia, Christus suum ipsius corpus exanime, adiuncta rursus illi animæ, ex mortuis excitavit.* De causa verò agente, hæc subieci, *Quod si in istis humanitas operata est cum Deitate, humanitas certè potius per Deitatem (id est Deitatis virtute) operata fuerit, quàm per humanitatem Deitas, nisi dicere malitis, animam per oculum (id est oculi virtute) quàm oculum per animam videre.* Quid ad hæc verò mei accusatores? Ne gry quidè ad argumenta proposita respondent. Quid enim respondere possint? Sed quæ de efficiente causa dixi, perinde interpretantur ac si ad instrumentale causam pertinerent: & fortiter interim dissimulât teterrimos errores, falsam hypostaticæ unionis definitionem ab ipsis excogitatam necessariò consequentes. Sic enim fiet, ut neque ὁ λόγος, excepto instrumèti corporis motu, nec humanitas quoque, utpote quæ nihil agat, nisi à Deitate moueatur, per se quicquã agat: ac proinde unica sit vtriusque naturæ, tum

voluntas, tum operatio, quod est Eutyichianorum, Monophysitarum, & Monothelitarum erroris ac blasphemiae fundamentum, Ne desituti tamen mei criminatores omni responsione videantur, audiamus quid regerant. Concludunt ubiquitarii dissolui naturas, nisi quocunque loco est Deitas (est autem ubique & quidem tota) eodem etiam statuatur humanitas. Huic falsissimae consequentioni respondens, quæ sui, *Num separati sint pedes à capite, quoniam ubi sunt pedes, ibi non est caput.* Ad hoc ipsi excipiunt hanc similitudinem non convenire, quoniam *Deitas humanitati per certum aliquod contactus punctum non coniungatur, sed eam totam tota impleat.* Et hoc quidem posterius verum esse fateor, sed hinc effici nego, ineptam esse similitudinem, etsi non quadret per omnia. Satis enim est, quod ista similitudine probetur, coniuncta esse posse, quæ tamen eundem locum non impleant. At ego nunc quaero quomodo fiat, ut partes totum unum constituentes, etiam absque ullo intermedio vinculo coherentes, tamen aliquibus sui partibus unum & eundem locum non impleant, nec tamen propterea separata dicantur. Nempe quoniam alterius extra alteram partes porrigantur, siue duo inter se aliquatenus connectantur, ut collum capiti adiunctum, siue totum unum altero comprehendatur, ut cor thorace. Quod si in iis quæ partibus circumscriptis terminantur, hoc evenit, quanto magis id fatendum est in Christi naturis, quantumlibet hypostaticè unitis? quarum una quum finita sit, quantumvis Deitate totam illam illustrante, suis tamen finibus necessariò continetur: altera verò quum infinita sit tota, sic illam sibi unitam continet, ut quantumvis ab

uis ab illa nunquam separetur, minimè tamen illa concludatur, sed extra etiam illam per omnia creata permeet? Rectè enim Eustathius Antiochenus à Theodoro citatus. *Omnia (inquit) cōtinet Deus, à nullo autem continetur: ergo ne à corpore quidem suo.* Et Athanasius. *Diuina (inquit) & inexplicabilis potētia, & quæ & templum (corpus videlicet suū) comprehendens continet, & illinc ulterius procedens, omnes simul moles & magnitudines continens coercet & moderatur.* Et Scuerianus. *Continebatur quoad corpus: quantum autem ad verbum attinet, contineri non poterat.* Viderint igitur quàm rectè syllogizent istius maledicæ Præfationis scriptores, quum ne animæ quidem humanæ licet finitæ, cum corpore suo hypostaticè vnitæ, sit æquipotentia statuenda. Dictum enim illud, non veterum physicorum, inter quos ne nunc quidem decisa est de sede animæ controuersia, sed recentium quorundam, Animam esse totam in qualibet corporis parte, vel nulla ratione nititur, siue ipsius essentiã, quanuis nullis organicis partibus, tamen proprietate sua finitam, siue ipsius facultates, nõ omnibus certè corporis partibus diffusas, spectes: vel sic intelligendum est, vt anima in quacūque tandem corporis parte collocanda sit, tota ibi sit, quū nullis partibus compositam esse constet. Rectè igitur Nyssenensis ex quo hoc argumentum desumpsi, *Si anima hominis, inquit, ex natura necessitate corpori admixta, non habet potestatem existendi ubique, quomodo necesse est dicere, Deitatem in natura Carnis includi?* Neque nos verò, dicetis, includimus. Fateor. Sed quū in hypostatica vnione tam maneant

115

saluæ proprietates Humanitatis quàm Deitatis, non minus certè à vero aberratis carnem exornādo æquipotentia seu potius infinitate Deitatis, quàm si Deitatem circumscriptione carnis terminaretis. Quanto verò minus subiecti & accidentium, præsertim aduentitiorum coniunctionem, consequetur ista æquipotentia? Itaque ad statuendam Christi carnis vbiquitatem, vix quicquam dici potuit ineptius similitudinibus illis lucis & lateris, & carbonis siue ferri igniti, quas ex Patribus desumptas in alienam profus sententiam Kemnitius detorquet: nisi mendaces fortasse fuerūt Angeli, quū resurrectionem Christi ex eo probarent, quòd eius corpus in sepulchro non esset: & temerè optauit Paulus dissolui vt esset cum Christo, à quo etiam nos peregrè abesse dicit quandiu in hoc corpore versamur: aut illudere nobis illi & isto voluerunt, illa visibilitatis & inuisibilitatis siue finitæ & Omnimaestaticæ præsentia dissimulata distinctione. Sed de his hoc quidem loco nimium multa.

Cæterum vsus sum etiam Solis similitudine radios suos in uniuersum hemisphærium diffundentis, etiam si in aliqua tantum orbis sui parte consistat: non vt Solem exæquare Christi humanitati, nedum Deitati: sed vt exemplo à rebus imparibus sumpto, demonstrare si tanta Solis vis est, multo magis ad hoc vt Christus sese Spirituali quidem modo, sed tamen certissimo & efficacissimo nobis communicet, (non ad mutuā substantiarum *oua. pl.*, aut commixtionem vllam efficiendam, sed vt vera inde vita in nos insinuetur) realem Humanitatis ipsius in terris præsentia minimè requiri. Quid autem ad hæc mei accusatores? Deus (inquiunt)

est ens simplicissimum, nec partem habet extra partem, imò ne partem quidem habet, nec instar radiorum diffunditur. Scilicet, hoc est rem acu attingere, quum de Humanitatis quantūvis hypostaticè cum Deitate τοῦ λέγου unitæ natura, suis partibus necessariò finita & circumscripta quæritur, de ipsius Deitatis immensitate respondere. Sed tamen, inquit, testatur Dominus se in hoc sacro epulo verum corpus & sanguinem suum exhibere. Concedo, si sicut spiritualis est huius exhibitionis finis, ita etiam spiritualis & mysticus eius modus statuatur. Ergo substantialiter adest, & ore sumitur. Nego. Quis enim sic colligentem quem piam ferat, Animal est, Ergo homo est? Idem autem Dominus testatur se verū & palpabile corpus habere: non perpetuò fore cum discipulis: sursum ascendere: annuntiandã in S. Cœna mortem ipsius donec ultimo demum die è celis redeat. Itaque quum idem & vnicum corpus, tum nunc in calis abesse, tum nobis hic in terris dari, ac proinde eo quo datur modo adesse dicatur: ne mendax ille deprehendatur, qui est ipsa veritas, distinguendus est præsentia duplex modus talis, vt, salva permanente veri humani suòque loco, suisque dimensioibus circūscripti corporis Christi natura & substãtia, absens simul & præsens dici verè possit. Distinguenda est ergo præsentia & absentia non in aliam quidem illocalem, inuisibilem, infinitam (quæ qualitates veritatē humani corporis quantūvis hyperphysicè glorificati, necessariò destruant, vt pote non ἐστὶν φυσικὴ, sed ἀνθρωπινὴ) aliam verò localem, visibilem, & finitam (quibus qualitatibus spoliatum corpus quantumvis glorificatū, corpus esse desierit) sed in modum alium quidem

spiritualem & mysticum, cuius mysterium magnū esse dicit Paulus in Christi & Ecclesiæ spirituali & mystica vnitione, & secundum quem nec corpus Christi multiplicari, nec Deitati coextēdi, nec pluribus simul locis & non alibi quàm in cælis statui, ad veram ipsiusmet *κωνοίαν* oportet: alium verò naturæ corporeæ, quocunque loco & tempore, necessitati ineuitabili conuenientē, *secūdum quem* (inquit beatus martyr Vigilius aduersus Eutychem) *sicut à calis aberat, quando in terra fuit, ita nunc quia in calo est, non est in terra, quæ fides est & confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt.*

Quid amplius? *Quis* (inquiunt mei accusatores) *Bezam ferat, aduersus Maiestatem Christi nō tam scribentem quàm euomentem, humanam Christi naturā in resuscitando Lazaro, secundum animam quidem, voluntatem duntaxat, secundū corpus autem, hanc vocem accommodasse, Lazare veni foras: diuinitatem verò resuscitationis causam fuisse?* Imò verò quis istā illorum inconstantiam ferat, qui paulo antè contenderunt Deitatem omnia per humanitatem agere, & nunc Deitatem esse resuscitationis causam inficiantur? Saltem enim ab illis adici *Solam*, vel aliquid eiusmodi oportuit. Ponamus autem id ab illis ita expressum fuisse. Tamen ne sic quidem effugerint & incōstantiæ & blasphemix notam. Et enim si dictum voluerunt Humanitatem causā duntaxat instrumentalis rationem habere, certè totam efficientem causam in Deitate cōstitui decet, ac proinde à semetipsis discedent, vt qui nūc amplius aliquid humanitati tribui velint, nempe excitandi mortui facultatem. Ego verò sicut
duas

duas naturas sic considerandas dico in vnâ per-
 sonam vnitas vt vna tamen ab altera suis essentia-
 libus proprietatibus distincta permaneat, sic quo-
 que ponendas affirmo totidem volûtates & ener-
 gias, ad vnicum excitationis Lazari *σποτέλεσμα* sic
 concurrentes, vt quanuis assumpta natura subser-
 uiat assumpti, tamen vtraque secundum suam
 proprietatem per se agat: Deitatem videlicet illud
 quod ipsius vnus proprium est efficiente, id est
 mortuo vitam restituyente: Humanitate verò quod
 suum est agente, anima nimirum cum lachrymis
 de Lazaro & eius familia sollicitudine affecta &
 gloriæ Dei studente, corpore verò Lazarum voce
 ciente ex sepulchro. Blasphemiam autem manife-
 stam esse dico excitandi mortuos facultatem alteri
 naturæ vili quàm illi vni tribuere (quantumuis *πρὸς*
λόγῳ hypostaticè vnità) quæ sicut sola ex nihilo o-
 mnia creauit, ita etiam vitâ vnica potest mortuis
 restituere, immò etiam vnica naturæ ordinem im-
 mutare, ac proinde miracula edere sic propriè ap-
 pellata. Edidit igitur sanè miracula homo etiam
 ille (nec enim personâ diuidimus cum Nestorio)
 at certè non quatenus homo siue secundum Hu-
 manitatem, sed quatenus est Deus, siue secundum
 Deitatem, in qua sic subsistit, & per quam sic ex-
 traordinariis donis omnibus summè est in sese
 exornata Humanitas, vt tamen neque essentia, ne-
 que essentialibus, ac proinde necessariò *ἀκκοινωνήτοις*
 proprietatibus in Deitatem euaserit. Neque ad
 istud blasphemum dogma stabiliendum facit Ke-
 mnitiana argutia, qui Brentianam realem omniū
 Deitatis proprietatum in assumptam carnem effu-
 sionem meritò repudians, fatetur quidem essen-

tiales illas proprietates sua subiectæ (id est suas naturas) nõ egredi, sed vult nihilominus Deitatis proprietates & actiones assumptæ ipsi Humanitati tribui, quo quidem commento nihil absurdius, & Monothelitarum blasphemix cõuenientius dici potest, perinde profectò ac si corpus hoc nostrum, propter sibi vnitam hypostaticè animam, cogitare & ratiocinari dicas. Et ne isti sibi cum Beza non Theologo, imò ne Philosopho quidem, negotium esse arbitrètur, audiant quos & quales verbi diuini interpretes sibi patronos aduocet. Prodeat igitur Beza de blasphemia accusato patrocinaturus primus Damascenus, quanuis tempore inter multos postremus, tamen in hoc quidem argumento fidei plenus, si quisquam alius, quem ipse nobis Kenotius in primis iudicem tulit. Is igitur lib. de Orthodoxa fide tertio, cap. 15. *In Domino nostro Iesu Christo, inquit, miraculorum vis erat ipsius Deitatis actio: manuum autem in miraculis edendis adhibitio, & velle, & dicere, Volo, purgator, erat Humanitatis ipsius actio: ipsius autem actionis effectum, Humane quidem nature fuit, panum fractio, & quòd Leprosus audivit, volo: Diuina verò, primum multiplicatio, & Leprosi purgatio. Item. In Christo Deitatis quidem ipsius actio est diuina & omnipotens, Humanitatis verò eà quæ nostræ nature conuenit: & effectum quidem humane nature est quòd puella manu prehensa fuerit, & attracta: diuine verò quòd puella sit in vitam reuocata. Nã & istud est aliud, & illud quo, ne ab isto diuersum, quãuis vnus ab alio (id est Deus ab homine) seungi nequeat in actione Dei videlicet (id est quatenus agit persona quæ Deus & homo est.) Item. Næ humane nature Lazarũ à mortuis excitauit, nec*

tursus

rursus diuina potentia lacrymatur. Nā lacryme quidem sunt quiddā Humanitatis propriū, vita verò, eius est qui est ipsa in sese subsistens vita. Et ne quis istorū recentem esse hunc scriptorem, excipiat in multis etiam maximi momenti hallucinatum, audiamus Nyssenum aduersus Eunomium. Neque humana natura, inquit, Lazarū viuificat: (auditis istud Theologi Tubingenses?) nec deslet iacentem in patibulis potentia, sed lacryma quidem est hominis (id est humanitatis) propria: vita autem (id est Deitatis) ea que verè vita sunt. Non nutrit multa hominum millia humana mendicitas: non accurrit ad sicum omnipotens potestas. Et, Amphilochius ille Iconiensis, Basilio quoque magno *ὁ Ἰσχυρός*. Deus sum & Homo, heretice, Deus ut spendant miracula, Homo ut testantur affectiones. Et Apollinaris. Est hominis surgere à mortuis, Dei autem excitare. Et Cyrillus. Quomodo, (inquit, lib. in Ioan. 2. cap. 139.) non eiusdem cum eo erit substantia, qui eiusdem natura habet proprietates, proprium enim est supreme substantia, ut mortuos possit viuificare, quod equaliter Patri atque Filio inest. Proprium, inquam, ἀνομιώπρω: nam alioqui nō procederet Cyrilli argumentum, Deitatem coessentialem Filii, etiam incarnati ex mortuos viuificandī virtute colligentis. Et idem Cyrillus lib. de Trinit. 5. Que, inquit, diuino modo facta sunt à Christo, non sunt humane *κρίσεως* attribuenda, sed naturæ ineffabili, & omnem mentem transcendenti. Et alius Cyrillus, nempe Hierosolymitanus in Catechētica oratione 4. Duplex, inquit, est Christus, mortuus quidem vere, ut homo, quateriduanum autem cadaver suscitans, ut Deus. ut Deus inquam Patri *ὁμοούσιος*, non quatenus est homo diuinitivus, id est, creatis summis donis.

supra cæteras res omnes creatas ineffabiliter exornatus. Non est igitur blasphemus Beza, quum suas cuique naturæ proprietates asserit: isti verò viderint, quænam Eutychetis, & Monophysitarû, & Monothelitarû teterrimos errores ab inferis nõ reuocent, ac proinde posteriora faciant prioribus deteriora, & in Germaniam præsertim illas ipsas diuini iudicii pœnas non accessant, quæ Orientis imperiû, his iisdem exortis hæresibus, perdidit.

*Sed, inquiunt, hoc modo natura Christi humana nõ plus tribuetur quam Petro, qui & Thabitam resuscitare valuit, & surgere iussit: ac proinde Beza nihil illi præter consensum & vocem relinquens, filium illum hominis, quasi in Apostolorum ordinem cogit, qui & ipsi in edendis miraculis vtrunque habuerunt. Imò verò audiant ipsi, quid pro Beza respondeat Damascenus eodem illo loco. Si vna est (inquit) Christi & ipsa, eadem fuerit & diuinorum & humanorum operum effeatrix. Atqui nulla res est quæ in naturali suo statu manens, contraria possit efficere. Nec enim ignis refrigerat & calefacit, neque aqua exsiccatur & humectat. Quomodo igitur, qui natura Deus est, & factus est natura homo, vna & eadem & ipsa, cum miracula ediderit, tum perpeffiones vberius? Illius autem aduersus Bezam consequutionis fallitas inde oritur, quod autorem suum Brentium sequuti, Deitatem Christi hominis, cum diuinitate Petri (id est deitatem essentiali carni assumptæ *συναντικῆς* siue *ὑποστατικῆς* vnitæ) cum *ἐνυπόστατῆ* & *ὁμοτιμῆ* eiusdem *παρουσίᾳ*, qua sancti quidem homines diuersa mensura ornantur, Christi verò Humanitas plenissimè donata est, siue, ut loquuntur in scholis, gratiam Vnionis cum gratia Habituali perperuò confundunt, quod est Nestorianum*

rianum dogma in ipsarum naturarū separatione. Et rursus, errorem istum errore contratio cumulant, pro creatis donis (quæ sicuti dixi, in Christo summa sunt, in reliquis verò sanctis certa, prout Deo libuit, mensura definiuntur) essentialium Deitatis ipsius proprietatum realem in carnē Christi effusionem imaginantur, quæ fuit altera Eutychetis blasphemia: quam denique ut declinent, ex Scylla in Charybdin, id est ex Eutychetis blasphemia, in Monothelitarum impietate, & sese & alios præcipitāt, vnicā Deitatis & Humanitatis actionē statuentes, & personale *ὑποτέλεσμα* cum naturalibus energiis confundentes, arbitrati nimirum hominī *κατ' ἄλλο* detrahi, quod humanitati secundum sese tribuendum negatur. Ne cui verò Brentium calumniari videar, legatur pag. Recognit. ipsius 40. & 41. vbi inter cætera sic scribit. *Christus edidit multa miracula, edidit & Petrus: Vidit Christus futura, vidit & Petrus: Christus mortuus & sepultus resurrexit à mortuis, & ascendit in celū, Petrus quoque resurget à mortuis, & ascendet in celū, & quidem cū corpore suo in pulverē reductus, ut illud in Petro penè mirabili, quam hoc in Christo videatur. Dicis, Christus resurrexit à mortuis sua ipsius virtute, Petrus autē aliena. Imò, sicut Christus excitatus est diuina virtute, ita etiam resurget Petrus diuina virtute: nec minus ipsi quàm Christo intimè præsentē, quòd vbi sit diuinitas, ibi sit tota. Quare ne hac quidem ratione dici potest quòd Christus non autem Petrus sit Deus. Imò hic est scopulus apud quē licet tot iam Nestorianorum naufragiis infamem, nauem quoque fregit Brentius. Nec enim ὁ λόγος Christo duntaxat præsens fuit (nusquam enim abest) nec sic duntaxat habitat in Christo ut in San-*

Etis, sed in Christo vno factus est caro: quod discrimen tantum est, vt Sancti quidem reliqui sint diuini, id est diuinis peculiaribus Ecclesie donis ornati, Christus autem solus sit essentialiter Deus & homo. Habemus ergo nunc Brétium suis ipsius verbis Nestorianismi conuictum, qui mox sese in reali essentialium proprietatum, in carnem assumptam effusione, Eutychnianū esse tam absurdè prodat, vt etiam Petro & Sanctis omnibus eas, quauis impari mensura, communes esse velit. Hæc enim sunt eius verba eodem loco: *ὁ λόγος non minus sua essentia, potentia & presentia habuit in Christo, quam in Petro.* item, *Discrimen Christi & Petri non est sumendum simpliciter ab inhabitatione Filij Dei (quod Nestorianum est) sed à communicatione proprietatum eius (quod Eutychnianum est.) Filius enim Dei etsi sua essentia implet Petrum sicut & hominem Christum:* (quod si ad ἐνέργειαν referas Nestorianum est, sin verò ad ipsam Deitatem dupliciter falsum est: aut enim inde consequetur nec Petrum nec Christum essentialiter Deum esse, aut, si Christus est essentialiter Deus, Petrum quoque essentialiter Deum esse) *non tamen communicat Petro omnes suas proprietates, sed tantum nonnullas.* Ex his igitur quibus intelligere potest, etiamsi Humanitatem Christi, cum Eutychete & Monophysitis non exornamus Deitatis spoliis, hominem tamen Christum à nobis sicuti par est, non modò supra sanctos omnes homines, sed etiam supra res omnes creatas ineffabiliter, quòd attinet ad dona in assumptam naturam effusa, & præterea gratiæ vnionis respectu, (id est quatenus hic homo Deus est Patri *ὁμοούσιος*) in ipso Deitatis folio collocari: vt ita Christus, quem-

quemadmodum rectè loquuntur patres, sit seipso homine maior, quatenus idem homo Deus est: & rursus seipso Deo minor, quatenus idem ille *ὁ λόγος* homo est, quantumuis nunc glorificatus, saluis videlicet manentibus in hypostatica vnione, tum naturis, tum naturarum proprietatibus. Itaque nec Petri nec Christi humanitas mortuos excitauit, quoniam alioquin & in Petro & in Christo Humanitas in Deitatem commutaretur. Nam, vt antè ostendimus, vitæ tribuendæ vis tam est incommunicabiliter Deitati propria, quàm æternum & infinitum, Iehouâ denique esse. Sed Christus homo, etsi non quatenus homo, tamè quatenus Deus est dicitur mortuos excitare: & sicut per *ἰδιωμαίων κοινότητα*, hic Homo Deus dicitur, pari quoque ratione in concreto huic Homini attribuuntur propriæ *τοῦ λόγου* actiones, ne persona videlicet diuidatur: in abstracto verò non item, ne naturæ confundantur. Qua enim ratione Christus dixit se potestatem habere deponendi animam suam, & rursus sumendi (sua videlicet non aliena, & quidè suæ vnus Deitatis virtute, quanuis assumptæ humanitati vnitæ) eadem & sese & alios à mortuis excitauit: inani alioqui futuro argumento Pauli, quo Christi Deitatem ex ipsius à mortuis resurrectione initio epistolæ ad Rom. euincit. At in Petro mortuos excitante nihil tale comperies. Nec enim Petrus, aut alius vnquam siue homo siue Angelus, vel naturali, vel aliunde sibi realiter collata virtute, vlla edidit miracula, quoniam hæc gloria vnus Deitatis est propria & incommunicabilis: sed (exceptis merè humanis actionibus, veluti Eliæ, Petri, Pauli, & aliorum precibus, & linguæ, aliarumve corporis

partium ministerio, quarum ratione dicuntur τῶν Θεοῦ συνεργοὶ) merè παιδικὰ & λειτουργικὰ fuerunt instrumenta, quod Petrus testatur Act. 3. v. 12. & 4. v. 10. sicut etiam loquitur Marcus cap. 16. v. 20. Rectè enim Cyril. lib. in Ioan. 1. cap. 17. *Sancti, inquit, non sua, sed superiore virtute signa operabantur: Christus verò, ut virtutum omnium Dominus, id est vt essentialiter Deus.* Ex his autem apparet quàm appositè isti Athanasium pro sua sententia citent scribentem τὸν λόγον non edidisse prodigia separatim ab assumpta natura, sed ei placuisse per ipsam, in ipsa, cum ipsa, potètiā suam diuinā exercere. Num enim quicquid & essentia, & suis proprietatibus ab alio distinguitur (sicut in Christo est ἄλλο ἢ ἄλλο) ab illo quoque separatur? Et quis nostrū vnquam negauit τὸν λόγον per assumptam carnem agere, quatenus quidem humanæ naturæ ἐνέργεια in actionibus humanis, cum diuinæ vnus naturæ diuinis actionibus, ad vltimum θεανδρικὸν ἐπιτέλεσμα concurrir? & in ipsa quoque agere, quū in ea σωματικῶς inhabitet? & cum ipsa, quum id quod assumit nunquam dimiserit? Sed quod isti inde colligunt, non minus profectò absurdè dicitur, quàm si corpus ratione præditum esse contenderent, quoniam anima corpori humano vnita, sensibus externis ad recipiendas rerum imagines vitur, & intra ipsum corpus sita, per corporis organa suos affectus foris exercet, & cum corpore, quandiu viuut corpus, coniuncta perseuerat.

Quærunt etiam, nisi ipsa vita mortuis restituendæ potestas ipsi carni Christi re ipsa fuerit insita, cur Cyrillus vniuersam toties ipsam appellarit: nempe non quòd duplex esse possit viuifica facultas, vna videlicet

licet Deitatis æterna & increata, altera verò creata in tempore, & in assumptam carnem infusa, (quod falsissimum esse ex eiusdem Cyrilli & aliorum testimoniis paulò antè à me citatis liquet) sed quia non abest ab ea unigenitus Dei filius, inquit idem Cyrillus lib. in Ioan. 10. cap. 3. cuius hæc verba sunt. *Caro unigeniti, facta vita caro, ad virtutem vite traducta est, ideòque non potest à morte superari. & in nobis facta, interitum à nobis expellit. Non enim abest ab ea unigenitus Dei filius, unde, quia vnus est cum carne sua, Ego, inquit, suscitabo eum, id est, caro, quum assumeretur ab unigenito, facta est æterna vita viuens, unde consequitur illam à morte non posse superari, & nostram factam nos viuificare.* Et ne quis putaret hanc vitam viuificam ipsi carni licet assumptæ inhærere, prudenter addit Cyrillus, ideo viuificam esse, non quòd hanc qualitatem habeat sibi realiter insitã, (vt isti existimant gratiam vnionis cum gratia habituali confundentes) sed quoniam unigenitus Dei filius, (nempe ὁ λόγος, in quo vno cum Patre & Spiritu S. vita est) ab illa assumpta Humanitate non absit, id est hypostaticè, non autem vlla qualitate, siue accidentaliter sit ei vnitus. Sit igitur sanè Christi Humanitas quasi trames & canalis ipsius Ἰσὺς hypostaticè in ea habitantis: cuius interuentu, diuina opera sua in nobis spiritualiter per fidem illi carni insitis, ὁ λόγος, efficiat. Sed quid hoc istos iuuerit? Quoniam autem propositam quæstionem de viuificandi siue mortuos in hanc vitam restituendi virtute, ad viuificationem in æternã vitam istos trãstulisse video, age hac de re amplius etiam aliquid dicamus. Nam hoc etiam quærent, si in ijs rebus que nobis aduersæ eueniunt, sola diuinitate Christi iuuamur,

b. iij.

*cur carnem eius cum diuinitate adoremus, & cur non
 2022, quum precamur, a filio Maria separemus. Nempe
 quoniam, quum Christus ita sit secundum v-
 tramque naturam mediator, vt in hoc mediatoris
 munere, neque Deitas quæ sunt Humanitatis, ne-
 que Humanitas quæ sunt Deitatis peregerit, ne-
 que nunc peragat, sunt quidem hac ratione distin-
 guendæ, at nunquam separandæ naturæ. Hac au-
 tem distinctiōe vtimur, vt in adoratione, Homi-
 nem quidem cum Verbo coniungamus, sed qua-
 tenus sic Homo est vt sit Deus, Humanitatem ve-
 rò nõ quatenus Humanitas, sed quatenus est veri
 Dei Humanitas adoremus. Qua in re vt me ca-
 lumnari semel isti desinant, audiant si libet, quid
 ea de re dicat Cyrillus lib. in Ioan. 2. cap. 92. in hæc
 verba, Nos adoramus quod scimus. *Christus ado-
 rantibus seipsum connumerat, qui cum Patre & Spiritu
 S. tam ab Angelis quàm à nobis adoratur. Cõuenit au-
 tem maximè hominibus adorationem Deo tanquam de-
 bitam offerre. Adorat igitur etiã Christus vt homo post-
 quam factus est homo: adoratur autem semper cū Patre
 & Spiritu, quoniam Deus verus secū dum naturam est.*
 Dico igitur blasphemam esse Brent j doctrinam,
 qui pagina Recognit. 273. *Vniuscæ & adorandæ
 Christi diuinitatis nomine testatur se non intelligere
 diuinitatem quam filius Dei in se ab eterno habuit, sed
 quam tempore incarnationis filio hominis communica-
 uit: quam impietatem audiamus quàm apertè cõ-
 uincat Cyril. eodem lib. cap. 141. Quia non aduen-
 titias, inquit, sed naturales habet regis omnipotētis &
 creatoris adorandi, & Dei ac Domini dignitates, pro-
 pterea & à nobis & ab Angelis adoratur, quum certè
 nihil adorare scriptura præter solum Dominum Deum
 iubeat.**

*tubeat. Si ergo extrinsecus ei aduenisse has dignitates credunt, & tamen adorandum esse putant, (vt docet Brentius, discrimen inter Christi & Petri diuinitatem in sola proprietatum Diuinitatis impari effusione reali constituens, & Diuinitatem non naturæ sed gratiæ, viuificantem & adorandam, discretis verbis constituens) non creatorem sed creaturam adorant, recentem quendam Deum per imperitiam statuentes. Item, libro Thesauri 2. Nemo ignorat (imò ignorant & ignorare docent Brentiani) **N V L L I** prorsus natura, præter quàm Dei, adorationem à Scriptura tribui. Scriptum est enim, Dominum Deum unum adorabis, & ei soli seruias. Sicut igitur Filius, quanuis verè adorandus, tamen adorat vt homo (nos enim, inquit, adoramus quod scimus) sic quanuis Deus secundū naturam sit, tamen Patrem, vt Homo, Deum suum appellat. Et mox. Siquis humiliter humanòque more dicta, Deitati attribuere audebit, & rursus quæ excelsè sicut de Deo dicuntur, Humanitati accommodabit, is naturas rerum confundet, & dispositionem qua factus est homo, perimet. Vbi est igitur, Brentiani, vestra realis idiomatum κοινωσία siue μετεξέλιξις? Et in lib. de recta fide ad Theodosium, Adoratur vt vnigenitus, etiamsi vocetur primogenitus, quod manifestissimè conuenit Humanitatis mensuræ. Num igitur vt hominem adorabimus Immanuelem? Absit. Deliramentum enim hoc esset, & deceptio ac error. In hoc enim nihil ab his differremus qui creaturam ultra factorem & conditorem colunt. In summa igitur, vt nos docet idem Cyrillus in anathematismum octauum ex aperto diuinarum scripturarum testimonio, vna adoratione colimus Immanuelem, sed secundū quòd essentialiter Dei filius factus est hypostatica vnione caro: &, vt lo-
b, iiii,*

quitur Athanasius, *cōfitemur vnicā Dei verbi naturā, nō separatā à carne, sed incarnatā, & vnica adoratione cum carne sua, adoramus.* Nota est similitudo à multis patribus vsurpata, de coronato & purpurato Rege, cuius purpuræ & coronæ cōmunis est cum ipso Rege vnica ciuilis adoratio, quanuis coronæ & purpuræ non exhibeatur quatenus purpura est & corona, sed quatenus is qui propriè adoratur, coronam illam & purpuram gestat: quod si locum habet in iis quæ accidentaliter duntaxat cōiuncta sunt, multò euentiùs seruandum est in iis quæ hypostaticè & inseparabiliter sunt vnita. Coharēt certè fides & religiosa adoratio. Quid autem ait de proprio fidei obiecto Cyrillus eodem ad Theodosium libello? *Nō tanquam in vnum nobis similem, neque etiam in hominem (id est, Humanitatē ipsam) fides, sed in Deum tendit naturalem (non illum Brentianum effusione reali proprietatū recēter Deificatum) & verum in persona Deum.* Itē lib. de Trin. 5. *Fides non est simpliciter in hominem, sed in Dei naturam.* Sic remittit peccata vnicus essentialiter Deus, quod, inquit rectè Cyrillus, *nulli qui inter creaturas numeretur facere licet.* Et tamen habet filius ille hominis potestatem etiā remittēdi peccata, nempe vt *κύριον πάντων*, quatenus est verus ille & essentialis Deus. Nam alioqui etiā quatenus Homo tollit peccata vt *λύτρον* pro nobis: & remittit peccata, tum vt & pro nostris eluendis peccatis mortuus, tum denique vt suæ ipsius Deitatis proprium in promulgando Euāgelio instrumentum: pastores autem peccata remittūt vt separata ipsius organa, quatenus reconciliationis doctrinam annuntiant, siue quatenus plantant & rigant. Audiamus

mus denique iugulatam eiusdē scriptoris auctoritate istam, siue omnia, siue plures simul locos essentialiter replentem Omnipresentialem, carnis realem maiestatem. *Posse, inquit eodem libro, implere omnia, & transire per omnia, & sequi in omnibus, concedes alteri naturæ præter Diuinam? Non equidem.* Et in lib. in Ioan. 2. cap. 141. *Nihil firmū, inquit, & stabile, nihil perpetuum soli Deo attribuetur, si creatura quoque substantialiter & per naturam (id est in sui ipsius natura) suscipere poterit quæ in Deo sunt substantialiter.* Et lib. II. cap. 21. *Non ergo carni ut caro est, operationis diuinæ virtutem, sed natura τῷ λόγῳ attribuimus.*

Sed agit, inquit isti, vna natura cum alterius communicatione. Concedo. Nec enim sum Nestorianus Ergo, ubique est diuina, ibi etiam est humana. Nego. Hæc enim κοινωμία fit per hypostaticā vnionem, in qua distinctæ seruantur tum naturæ, tum essentielles earum proprietates, tum naturales ἐνέργειαι: ac proinde nō effusione reali proprietatum vnus naturæ in alteram, quod est Eutyichianum, neque vnus ἐνεργήματος, quod est Monotheliticum.

Sed est Christo data omnis potestas in celo & in terra. Quis verò nostrū hoc idem non asseruit? Data est autem (inquit) ut Homini. Assentior. Ergo est etiam humana ipsius natura substantialiter & realiter in celo & in terra. Id ego verò dixi & dico non minus absurdè concludi, quàm si quis principem quempiam diceret suæ ditioni coextendi. Hoc responsum Holderus quidem ridendo eludit, sed viderit ne potius hoc risu Sardonio sese deridendum propinet. Mihi quidem certè potius probatur illa Centurionis fides, tantopere à Christo laudata, prorsus aliter sentientis. *Non sum,*

nim, dignus, inquit, *vt cœctum meum subeas, sed dic tantum verbum & sanabitur puer meus.* Visibiliter scilicet qui antea inuisibiliter apud Centurionem erat, si Brentianæ distinctioni locus est, quam nimirum ille didicerat. Quid autem hic rursus Cyrillus illa Christi verba explicans, Caro nihil prodest, lib. in Ioh. 11. cap. 22? *Christus, inquit, aperte hic ad sanctificandum & viuificandum nihil prodesse carnem ostendit, in quantum videlicet natura humana caro est. Quum igitur Deitati seruatio attribuat, nõ debetis, inquit, carnis presentiam propterea desiderare.*

Et de præfatione quidem illa plus satis. Nunc ad te venio, Holdere, quicum sic agam vt ex plurimis extra rem in me coniectis conuitiis, pauca quædam initiò refellam, non tam (per Dei gratiã) quòd egere me apud eos quibus bene sum notus ista refutatione credam, quàm vt quæ tua sit in me criminando conscientia, ac proinde quo spiritu impulsus ad mihi conuitiandum accesseris, omnes intelligant. Sum igitur tenebrio, lucifuga, vesperitilio, quem etiam & nominis, & patriæ, & professionis pudeat: quòd me in duarum quarundam homiliarum editione septimo ante anno editarũ non Theodorum Bezam Vezelium, Geneuensem ministrum, sed Nathanaelem Nezechium inscripserim. Magnum profectò scelus, si pro Græco nomine & Gallico cognomẽto, Hebræam vtranque appellationem substitui, quod si tu nescis, magnã harum linguarum inscitiam prodis: siñ verò nosti, & tamen tam acerbè reprehendis, quod sit tuum ingenium demonstras, quum maximis autoribus, & quidẽ in re simili facilè me tueri possim. Quod enim iam olim & Philippo Melanchthoni, & Mar
tino

cino Bucero, vtrique tanto, vt penè sint omni-
 ceptione maiores, non modò sine reprehensione,
 sed etiam tacita saltem cum bonorum & piorum
 omnium, qualium tunc erat maximus numerus,
 approbatione licuit, cur mihi quoque in re simili
 non liceat? Ille igitur sese Didymum Fauentinum
 Thomæ Emsero respondens inscripsit, & alicubi
 etiam Melangæum: iste verò scribens in Psalmos
 Aretium Felinum se dici voluit: nempe vt pio do-
 lo dissimulatis suis nominibus, venirent inter Pa-
 pistas ipsorum libri. Mihi verò, quum vos nec mi-
 nus iniustè, nec minus callidè piorū alioqui prin-
 cipum, sed à vobis fascinatorū autoritate ad eun-
 dem finem abutamini, nempe vt prius damnemur
 quàm quid doceamus intelligatur: cur non licue-
 rit Theodorum quoque in Nathanaelem, Bezam
 in Nezechium, transmutato tantùm idiomate, oc-
 cultare, vt quid istī Sacramentarii, quos tam secu-
 rè non auditos Iudæis & Mahumetanis deterio-
 res facitis, doceant, aliquatenus homines prius
 intelligere possint, quàm non auditi vestris ana-
 thematismis iugulentur? Vin' aliquid etiam am-
 plius dicam, Holdere? Quis in te conscientiam
 paulo saltem pudentiorem nõ requirat, quum hoc
 ipso tempore, quo hæc in me exagitates, tuum Ni-
 codemū, Laonici equitis aurati à Sturmeneck per-
 sonam eumentum, in scenam, risum potius quàm
 stomachum moturum, prodire patereris?

Sed & miserum Bezam postea in architriclinum
 aut archimagirum transformas, lepidus sanè argu-
 tator, cui in mentem non venerit, vos istas potius
 cœnas adipales decere, qui caræ & sâguine vultis
 re ipsa pasci, quum in esu & potu solo spiritali
 Beza acquiescat.

Sum etiam tibi vetulus canis. Sim ego verò canis vetulus, quando tu ita vis, modò ne vel aduersus lupos mutus, vel bonis allatrans. Vetulum verò molossum, necdum profecto vetulum, mirum si lasciuiens catulus perterrefecerit.

Ais etiam me alterũ iam pedem in cymba Charontis habere. Num quòd non alios quàm poeticos inferos credas? Prophana enim ista sunt. Ego verò non tibi, sed Domino meo sto, vel cado, maiore vitæ meæ parte, id est annis iam triginta duobus, per Dei gratiam, sic in Ecclesiasticis functionibus transacta, vt eius reddendæ rationem neque defugerim vnquam, neque nunc defugiam.

Denique poetica etiam illa quæ mihi adulescenti in medio papatu, nõ sine multorum etiam aliorum eruditorum applausu exciderunt, & quæ nemo prius quàm ego damnauit, id est rancidã illam calumniã tu Holdere, & scurra ille vester reponitis, quid hoc causã tuã iuuat? Iã pridẽ enim ego etiã nõ interpellat⁹, Ecclesiis hac de re satisfeci, quæ si tu obliterari nõ pateris, meãne hæc culpa est, an vestrapotius? Tu verò quis habẽdus es qui poeticiũ nescio quod phãtasma toties iã à me eiuratũ mihi exprobras, & interim Omnimajestaticum illud *βέλυσμα* quod Christianis Ecclesiis obtrudas, comere & pectere non desinis?

Sed ad rem. Libellum nostrum tibi visum est in quatuor veluti frustula discerpere, nempe in vera (quæ tamen ego mei oblitus, alibi subuertam) verisimilia, falsa, & calumniosè deprauata: quam distributionem ego quoque in hac responsione sequar, vt tibi gratificer.

Dicis igitur *me (vt alios fallerem) non semel confessurum*

fessum esse corpus ipsum Christi non tantum significari, sed etiam verè & certò in Cœna Domini exhiberi, communicari, præsens esse: & veram esse rerum significatarum cum signis coniunctionem. Hac autem à me ipso postea varijs modis everti. Cedò quibus argumētis?

Primùm quòd Solis similitudinem proposuerim, quò in calo existens, etsi in terram ad nos non descendat, radijs tamen suis nos calefaciat: qua similitudine qualem Christi præsentiam in Cœna intelligam, abundè demonstrarim. Rectè profectò. Nam te ipso teste simul & accusatore absoluo, quum fallere minimè velit, ac ne possit quidem qui quid sentiat abundè demonstrat. At non, inquires, eodem tempore. Imò verò quum hac de re primùm omniù aduersus Vesphalum scriberẽ, quid aliud egi quàm hoc ipsum, nempe vt, exploso vestræ corporalis præsentia modo, & orali vestra perceptione, Sacramentalem illum & simul Spiritualem, tum præsentia, tum perceptionis modum, verbo Dei, id est claris & perspicuis Christianæ fidei de Christi vera incarnatione & ascensione in cœlos articulis, καὶ τὸ πάντως perpetuò Ecclesiæ Orthodoxæ consensu intellectis, atque adedò Sacramentorum naturæ & fini penitus consentientem, stabilirem? Quod autem attinet ad reliqua mea scripta aduersus Heshusium, Brentium, Iacobum Andream, Selneccerum & Pappū, aio & affirmo vix vllam extare pagellam in qua illud ipsum, quàm planissimè & quàm maxime perspicuè à me fieri potuit, bona & integra fide, vt omnis obscuritatis & sophilices perpetuus hostis, non studuerim explicare. Sed tibi nimirum qui duplicem præsentia & absentia modū distinguere vel nescis, vel scire te dissimulas, & Cœnæ actionē

cum symbolis quæ in ea exhibentur confundis, qui denique in Cœna externam corporis actionē cum eo quod animo & fide geritur permisces, idē eoque Præsentem esse in Cœna Domini, à vestris illis formulis, In, Sub, vel Cum pane & vino discernere non potes, *àvisura* & repugnantia videntur, quæ tamen optimè inter se conueniunt. Cæterùm illa similitudine à Sole desumpta, noluisse me à pari sed à minore ad maius argumentari, quum discretè Pappo in eo ipso quē oppugnans libello responderim, videris qua consciētia, defensione mea dissimulata, idem in me rursus occinas.

Obiicis deinde quòd scripserim *non alia ratione præsentem esse Christum in Cœna, quam olim sanctis patribus, id est tam absentem quam quum non esset in rerum natura.* Immodò verò, Holdere, istud posterius meum nō est, sed tuum glossema: & vt qua fide hīc quoque mecum agas omnes perspiciant, totum locum quem decurratū citas, ex illius aduersus Pappum scripti pag. 124. proferam. *Nunquam sum inficiatus corpus Domini esse in Cœna, sed sacramentaliter, non reali inexistētia In, Sub, vel Cum pane: & verè in Cœna percipi, sed spiritualiter per fidem, non manibus & ore.* Hocine verò est, Holdere, tergiversari, nec apertè loqui? Deinde probans ex Pauli verbis, 1. Cor. 10. vestram illam inexistētiā & perceptionem realem & corporalem ipsius corporis Christi, ad veritatem Sacramenti non requiri, hæc verba subiicio. *Neque absque Christo fuit unquā salus aut fides, neque Christus dimidius ullos unquam seruauit. Ex hoc consequitur illorum fidei spiritualiter iam tum fuisse præsentem (DE IVRE videlicet ut loquuntur) Christi Humanitatem nascituram: sicut no-*

stræ

stra fidei itidem spiritualiter nunc est eadem præsens,
 IPSO ut loquuntur FACTO, symbolis videlicet va-
 riatas, eadem autem ubique tū re significata, tum fide,
 & eodem præsentiæ sacramentalis ac spiritualis percep-
 tionis modo. Hæc igitur mea verba sunt: hoc meū
 argumentum, cuius vel antecedens cōnexum, aut
 totum aut aliquatenus, vel negare, vel distinguere,
 vel concedere quum debueris: tamen nulla ex par-
 te attingis. Et certè totum concedas necesse est, ni
 Christianismum eiurare velis. Supererat ergo ut
 istud ex illo consequi negares. Undecunque verò
 id consequatur, Paulus id apertè dicit, eandè escā
 manducasse patres, & eundem potum bibisse, &
 hunc potum (ergo & cibum) testatur fuisse Chri-
 stum. Inde verò efficitur necessariò, non illos sim-
 pliciter inter se, sed nobiscum in rei Sacramētalis,
 id est Christi perceptione conferri, nisi fortassis
 illis quidem præbitum fuisse Christum, nobis verò
 non eundem Christum in noui fœderis Sacramē-
 tis præberi velis. Et Augustino quid facies, qui, *re*
paria nostris, ut signis diuersa fuisse dicit patrum
sacramenta. Stat igitur conclusio mea, qua utrobi-
 que eandem esse rem significatam, nempe Christū
 totum: idem eius percipiendæ instrumentum, nē-
 pe fidem: eundem præsentia rei significatæ modū,
 nempe sacramentalē: eundè deniq; perceptionis
 modum, nempe spiritualem statuo. Quis sit igitur,
 ut quod de præsentia dixi, tu ad absentiam trahas?
Quoniam, inquires, in existentia præsentiam utrinque
rolls. Concedo. Sed ita ut præterire non debueris
 discrimē quod in præsentia istius, eiusdem alioquī
 generis accommodatione est à me expressum: nē-
 pe quòd patres ipsam quidem carnem, non tamen

vt reipsa iam existentem participabant, ac proinde ius tantum in illam nascituram sibi acquirebant: nobis verò illa vt iam existens, simili tamen effectu vtrinque communicatur. Nam & illi iure sibi in illam nascituram acquisito, inde quicquid ad salutem requirebatur hauserunt, & nos ipsius iam reipsa existentis compotes facti, in eadem seruamur. Ab erat igitur à cælo & à patribus caro Christi essentia reali, quia nondum erat creata, à nobis autem abest tantum locorum interuallo: & tamē, tum illis aderat, tum nobis adest, spirituali viuificaque tum presentia tum perceptione per fidem, cuius vis & efficacia in eo quod promittit apprehendendo, neque temporum, neque locorum interuallis impeditur.

Sed ne illud quidem concoquere potes, quod scripserim, *nihil aliud in Sacramentis quam in simplici verbo præberi & à credentibus accipi*. Nempe quod ad rem attinet, tum verbo simplici, tum sacramentis significatam, ipsum videlicet Christum. Nam alioqui siccine insanire nos putas, vt negemus in Sacramentis aliquid præberi amplius quam in verbo, symbola videlicet sacra, ritibus etiam peculiaribus adiuncta? Illud autem ab iis negari non miramur qui in verbo quidem simplici beneficia Christi ab ipso Christo, in sacramentis verò indignè sumtis Christum à suis beneficiis separant. Nos autem ex Dei verbo neque absque ipso fundo fructus, neque fundum ipsum absque fructibus percipi affirmamus. Et ne primi vel soli sic sentire videamur, agedum sit etiam tibi blasphemus Hieronymus qui *Caruem Christi & eius sanguinem ait, quando verbum Dei audimus in aures nostras fundi*. Quid autem Origenes, quem nemo certè vt hinc quoque errantem

errantem reprehēdit? *Suscipitur*, inquit, *Caro verbi*, nō solum in *Sacramentis*; sed etiam quum fideliter *Dei verbum audimus*. Quid item *Augustinus*? Quid vobis plus esse videtur? *Verbum Dei*, an *corpus Christi*? Si verum vultis respondere, dicetis quōd non minus sit *verbum Dei*. Loqui verō *Augustinum* non de ipso *Christi corpore* in sua essentia, sed *Sacramentaliter* considerato, res ipsa demonstrat, & quæ illo loco subiiciuntur. Denique quum vos ipsi concenditis caput *Iohan. sextum ad Sacramentum Cœnæ Domini* non pertinere, an non *carnem Christi manducari*, & *sanguinem bibi*, simplici quoque verbo fatemini?

Docet præterea *Beza*, inquit, non magis adesse corpus & sanguinem *Christi cum pane & vino Cœnæ*, quam sanguinem eius cum aqua *baptismi*, qui tantum significatus sit. Agnosco illa priora, postèrius autem istud, qui tantum significatus sit, tuum esse dico, & penitus commentitium. Veram autem esse nostram sententiam, primùm ex eo probo, quōd *Christus non nisi totus à nobis perceptus*, idque spiritualiter, & per fidem, nobis sit servator: ac proinde, quanuis alia symbolica significatione, (nempe vt remissionis peccatorum, & regenerationis laucrum) tamen non minus sit, tum simplicis verbi, tum *baptismi materia intrinseca*, quàm *Cœnæ Domini*. Et certè *Christo in Baptismo suscipiendū*, & *Christū induere*, non minoris est momenti, quàm *Christi carnem manducare & sanguinem bibere*, & ipsi concorporari. Quōd si *Patrum etiam auctoritatem* requiris, meminisse te oportuit eius quod *Beda* quoque ex *Augustino* citat, nempe

credentes per baptismū fieri corporis & sanguinis Christi participes, licet qui baptizantur, ad alterius sacramenti, nempe Eucharistiæ perceptionem non perueniant.

Quid plura? Beza, inquis, statuarius, pro vero imperatore Christo, statuā eius collocat. Imò sunt potiùs statuarij vocandi; Holdere, qui, siue Luthero, siue Brentio, siue alio quopiam auctore, & ipsa veritate, ac trecentorū minimū annorū veteris Ecclesiæ historia reclamante, secundum Domini præceptū de nullis imaginibus religionis causa, siue faciēdis siue colendis, inter cæremonialia præcepta recensent. Istud autem quod tu calumniaris, sic habet. Vos vestra quadam peculiari Logica prorsus à *σοφιστικῆ*, sic colligere consueistis, *Qui indignè panem illum comedunt, & vinum illud bibunt, rei sunt corporis & sanguinis Domini. Ergo sumunt etiā ipsum Domini corpus & ipsum sanguinem.* Nos autem hanc conclusionem non admittimus. Reos enim illos fieri corporis & sanguinis Domini dicimus, tum quòd corpus & sanguinem Domini non minus verè sibi præbita, quam panem illum & vinum illud, (quanuis diuersa ratione hæc nimirum corporis organis, illa verò spiritualiter per fidem sumenda) sua incredulitate repudiarint: deinde quòd factorum symbolorum, ipsiusque mensæ Domini prophanatio in Christum ipsum redundet: sicut, qui Cæsaris statuam violauit, in ipsum Cæsarem peccasse meritò censetur. Hocne verò est, Holdere, Christum in statuam transmutare, ac non tu potiùs manifestè calumniaris?

Denique, huc vsque, inquis, progreditur Beza vt dicat, *Christum etiamsi posset corpore suo adesse,*
tamen

tamen hoc velle non posse. Imò hoc docuit & docet Beza, non velle Deum quicquid potest: & Deum multa non posse, vt non posse mutari, mori, mentiri, nec tamen propterea Omnipotentem esse definire, quoniam hæc posse, non sit potentia, sed infirmitatis, atque adeò vitij *τεκμήριον*. Sed & illud docet Beza, quædam Deum nõ posse velle ex *ἑσθῆς*, cuiusmodi est istud de quo nunc agimus. Quum enim Deus hoc statuerit, vt omne corpus humanum suis organicis partibus constet, ac proinde vnico semel suo loco comprehendatur: itémque vt tale corpus humanum *ὁ λόγος* in æternum habeat (cui corpori gloria *ὑπερφυσική*, non *ἀντιφυσική*, naturam ac proinde dimensionem ac circumscriptionem, essentialem videlicet ipsius proprietatē, non ademit) non posse Deum propterea contrariū nunc velle: id est vel hoc corpus abolere, quod perpetuum esse semel voluit, quoniam à seipso disidere non potest: vel facere vt sit simul corpus & non corpus, quantitate præditum, & quantitatis expers, siue finitum simul & non finitum, locale & non locale, quoniam simul contradictoria velle, siue mentiri non potest. Hoc cine verò est Omnipotentiam Deo detrahere?

Et hæc quidem sunt magna illa scelera propter quæ clamitas Holdere, *Bezam vertiginis spiritu agitari: furere: duabus sellis sedere: vnum pedem in calceo, alterum in pelui habere: Proteo & Chameleonte mutabiliorem esse: calidum simul & frigidum ex vno ore efflare: tergiversari: simpliciū facilitate malitiosè abusi: denique alterum esse Lucianum*. Hi sunt enim flosculi quibus dum infamiam mihi conciliare studes, videris ne ipse tibi potius ex iis corollam texueris.

Saltem verò vel leuissimo quoquam argumento nostram sententiam refutasset Holderus: qui tamē quum nonnulla patrum, ex Papistarum certè lacunis hausta testimonia nobis propinet, ea ipsa fide qua illi ad suam transsubstantiationem confirmandam iis abutuntur, age, quantum hîc quoque hallucinetur, ostendamus. Sed rem conferam in pautā, ne vel lectoris, vel meo ipsius otio abutar.

Citatur ab istis Augustini locus vbi dicit, *hoc accipi in pane quod pependit in cruce*. Et quis aliud corpus pro re Sacramenti cōstituit, quàm illud ipsum vnicum Christi corpus? quis sacramentalem inanem vnquam esse dixit præbitionem, si quid ipse Christus in pane, id est, præbito panis symbolo tradat, spectetur? Quis hanc præbitionem esse vanam docuit, si quis vnicum illud apprehendendi Christi instrumentum, nempe fidē, afferat? Sed quod vult Holderus nēpe essentialiter In, Sub, vel Cum pane reale Christi corpus adesse, & corporis organo sumi, absit vt Augustino, vel cuiquam patrum ante inuectam Transsubstantiationem in mentem venerit. Quid enim ait alibi Augustinus sui ipsius interpres, nempe in Pl. 98: *Non hoc corpus quod videtis, comesturi estis: neque sanguinem bibituri, quem illi effundent. Mysterium est quod vobis dico, quod si spiritualiter intellexeritis, viuificabit.*

Idem tamen contra aduersa. Legis lib. 2. cap. 9. inquit *Christum nobis tradere suam carnem manducandam, & bibendum suum sanguinem, quem fidei corde & ore suscipiamus*. Nempe fidei corde spiritualiter: ore verò sacramentaliter. Quid enim addit August? Id nimirū quod tu astutè præteristi, nempe *istam oris manducationem esse figuratè intelligendam,*
quòd

quòd alioquin sit horribilius carnem edere (reipsa nimirum & ore, vt vultis) quàm perimere : & sanguinem potare, quàm fundere, vt etiam lib. 3. cap. 10. de doctrina Christiana disertè exponit. Quis igitur te non videt Holdere, vel ista malitiosè, quod tu mihi immeritò tribuis, citare, vel aliena fide patres proferre, quos ex solis indicibus noueris?

Theophylacti locum, in quo dicit, *panem qui in altari sanctificatur, non esse respondentem figuram, sed ipsum corpus*, vide qua fide proferas. Omittis enim particulam exclusiuam *S O L V M*, quæ in Theophylacto Basilienfis Bibliothecæ extat. Quis enim sacramenta esse *virtuè* negarit, quod toties apud patres repetitur? *At non nuda*, inquires. Concedo. Tunc verò nuda non sunt quum id quod significatur, reipsa datur: fide nimirum spiritualiter percipiendù, quum hic cibus sit non dentis, sed mètis.

Chrysostomus ait, *Christum non fide solum, sed reipsa nos in vnã secum massam redigere, & corpus vnum efficere*. Num igitur vis, Holdere, nostra corpora cum corpore Christi reipsa, substantialiter coalescere, imò ipsummet Christi corpus essentielle fieri? ac non potiùs agnoscis veram quidem, sed spiritualem ac mysticam esse Ecclesiæ cum Christo concorporationem? Quod quum ita sit, quo pudore audes aliam panis & corporis quàm sacramentalem cõiunctionem, & aliam quàm spiritualem eiusdem sumtionem statuere? Neque obstat, quòd id nõ fide solum, sed reipsa fieri dicatur: quum his verbis non aliud significetur quàm reipsa percipi in Cœna Domini, quod fide apprehendimus: id quod non euenit in iis, quæ sic credimus, vt adhuc speremus, veluti secundum aduentum Domini.

ni, vitam æternam, & eas omnes in genere promissiones, quarum exitum sæpe in fide petimus, suo tantum tempore re ipsa illas adepturi.

Idem Chrysostomus ait, *ipsum vides, ipsum tangis, ipsum comedis, os nostrum accipit corpus Dominicum, carnem eius lingua contingis, labia sunt vestibulum, per quod ingreditur corpus Domini.* Ego verò miror à te præteritum quod ait idem auctor in Homilia de Encœniis, *Vides panem, vides vinum? absit.* Et quod scribit non semel August. nempe, *Corpus Christi confici, in terram cadere, atque adeò consumi.* Quis verò tales loquutiones non agnoscat esse sacramentales, quibus quod signorum est, idcirco de re significata dicitur, vt sacramentalis significatio minimè inanis esse significetur: non autem, vt vel præsentia, vel perceptio eius statuatur, quæ & carnis veritatem tollat, & sacramentorum neque naturæ, neque fini & scopo respondeat? Nec enim hæc Sacramenta instituta sunt, vt substantiæ re ipsa se contingentes corpus reale ex pluribus realiter, suæque substantia simul iunctis confletur, sed vt mysticū ac spirituale Christi corpus (Ecclesia videlicet) spiritu Christi, per fidem verè communicati capitis vegetetur, vt describit Apostolus diuinitissimè Ephes. 4. 12. & 5. 32. & Coloss. 2. 9. & Corinth. 12. 6. Alioqui si propriè & essentialiter corpus ipsum Christi vultis videri in pane, quorsum ista realis præsentia, quam tamen Omnia maiestaticam, & inuisibilem esse vultis? Quæ autem ratio est visus in istis mysteriis eadem quoque est tactus, & gustus, & esus ac potus.

Quæ citas præterea ex eodem patre, *Carnibus Christi nos alit, & eius carnem per quam* (id est, cuius respectu,

respectu, siue secundum quam, vt explicatur Heb. 2.14.) *cognatus noster factus est, nobis concedi*, nihil istam vestram consubstantiationem realem iuuat, nisi vultis etiam carnem illam in alimentum corporeū nobis cedere, ac proinde realiter intra nos concoqui, & in sese deperire.

Eadem est explicatio eius, quod ex Leone depromis, *Ore sumi quod corde creditur*. Nam & idem Leo dicit, *non aliud agi ista corporis & sanguinis Domini participatione, quam vt in eum quem accepimus transcamus, & eum spiritu & carne gustemus, in quo commortui, consepulti & conresuscitati sumus*. Num id verò realiter & essentiali modo, ac non potius spirituali per fidē ratione? Et idem Leo (vt iam olim Gardinero respōdit Petrus ille Martyr, beatæ memoriæ, ex quo discere ista omnia debuisti, Holdere) illos obiurgat, *qui ore indigno carnem Domini accipientes, sanguinem eius declinabant*. quod si de reali & substantiali per os rei ipsius sumptione interpretari pergas, realiter sanè corpus Domini exangue in pane statueris, vt sanguinem corporis expertē in calice.

Sed & Gregorium illum Romanū profers, qui scripserit, *sanguinem Agni non tantum ore corporis, sed etiam ore cordis hauriri*. nempe non tantum ore sacramentaliter, sed etiam per fidem spiritualiter percipi.

Sed ait Tertullianus, *Carnem nostram vesci corpore & sanguine Christi, vt anima de Deo saginetur*. Num tu verò vt ore sumi, sic ventriculo concoqui carnem & sanguinem ipsum Christi putas? num etiam Deitate realiter animas nostras saginari? Si hoc arbitraris, nemo Christianus, ex Transsubstā-

tiatoribus quidem, tecum disputandum censuerit, Superest ergo vt Tertullianus ipsius Christi vestigia sequutus, carnem & sanguinẽ vocarit illa corporea & materiata panis illius & vini illius symbola, quæ corpore sumuntur, non vt res communes ad huius vitæ vsum, sed vt intus anima spiritualiter per fidem succum æternæ vitæ ex ipso Christo percipiat. Id autem ita esse apparet ex his quæ præcedunt eo ipso loco, vbi aquam baptismi quo corpus abluitur confert cum eo quod per aquã ipsam verè significatur, nempe Christi sanguine animam emaculante: itémque ex eo quod ait etiam apertius in libro de carnis resurrectione, *Christum videlicet carnem factum, esse auditu deuorandum, ruminandum intellectu, si de denique digerendum.* Non euam cuamus igitur sacramenta, sed illum ab Augustino prudenter obseruatum scopulum cauemus, ne signa pro rebus significatis accipiamus, quod extremi stuporis esse testatur.

Nec alia responsione indiget illud Ambrosii ad Theodosium, *Quomodo huiusmodi manibus suscipies Domini corpus:* & illud Cyrilli, *Nos viuimus, qui carnem illam & gustamus, & manducamus.* Corporis enim & sanguinis illius tactum & gustum non conuenire nostrorum corporum sensibus ipse sensus demonstrat, nec ipsi Transsubstantiatores dixerint, vtpote qui accidentium qualitates permanere doceant, vt *ἡς οὐρανοῦ ἀγίας* & *ἀίματος ποτίας* alioqui realis & essentialis horror tollatur. Superest ergo vt quod foris fit in signorũ sumptione, ad rem ipsam quæ intus fit spiritualiter per fidem idcirco transferatur, vt Sacramenti veritas ita sanciat.

Et ex his quidem, Holdere, non recuso quin
omnes

omnes docti simul & pii diiudicent, vtri cōueniat fanatici nomen quod mihi attribuis, & cuius sententia veritati, & eruditæ vetustatis auctoritati repugnet.

De verisimilibus.

Tu igitur, Holdere, non tantùm vera, sed etiam verisimilia in me putasti reprehendenda: ex quo efficitur ne verisimiles quidem esse tuas reprehensiones, veris & verisimilibus oppositas. Sed ad rē, ne pro conuitiis videar iocos reponere. Verisimilia vocas quæ probabilitatem aliquam & veri speciem vel habeant, vel habere certè videâtur: eaque duplicia, nempe partim ex philosophicis principiis à me inepto, absurdo, crasso Theologo, imò etiam ex impiis Poetis aduersus piam doctrinā de Christi persona & sacra eius Cœna collecta, conquisita, & amplificata: partim ex aliquibus Scripturæ phrasibus, cum quibus illa videntur pugnare, & ex aliquot fidei articulis, non rectè explicatis desumpta. Et suam quidē laudem philosophiæ relinquis, sed adiecta conditione, vt intra suos fines maneat, & verbo Dei regi se sinat, quod ipsemet alicubi scripserim. Accipio conditionem, & paucis tecum transigam. Ostende vel apicem ex sacris literis vnde constet, vel ante, vel post glorificationem essenziale corpus Christi vllam physici corporis proprietatem abiēcisse. Demonstra corpori Christi quidquam ex physicis principiis affinxisse me, quod ei, quale nobis sacris literis describitur, necessariò non cōueniat, & viceris. Sin minus tute falsissimā de persona Christi & sacra ipsius Cœna

doctrinam agnosce & emenda. Non igitur Theologiam physicis principiis subiicio, quum naturali, quantumuis hyperphysicis donis ineffabiliter glorificato Christi corpore, ex sacris literis præsupposito, naturales simul & essentielles ipsius veri corporis proprietates tueor, utpote quæ nullis hyperphysicis tollantur, sed exornentur. At quum pro hyperphysicis, antiphysica essentialia substituitis, an non & verbo Dei simul & physicis legibus repugnatis? Sed nulla certè necessitate probanda mea suscipio, quæ nullo ne leuissimo quidem argumento refutasti. Satis enim esse existimasti, si pro omni ratione tuas istas exclamationes subiiceres. *O diuinum ingenium. O acumen hominis, & exquisitum iudicium. Cedant omnes Philosophi & poeta.* Enimuerò, Holdere, hoc cene est respondere, an tergiuersari? Addis patrum auctoritates de quibus postea sigillatim agam. Nunc ut vel cæci omnes perspiciant, egone an tu potius, & verbo diuino, & patrū auctoritate abutaris de illis principiis sigillatim dicamus. Sunt autem ista.

1. Omne verum corpus humanum est in loco.
2. Omne corpus est Quantum, dimensum, circumscriptum, finitum, visibile, palpabile.
3. Quæ alicui rei sunt propria quarto modo, re ipsa communicari disparato non possunt.
4. Idem subiectum non potest simul esse finitū & infinitum, circumscriptum & incircumscriptū, visibile & inuisibile.

Istane tu verò simpliciter & in vniuersum, affirmatis videlicet *ἀντιφατικοῖς*, inficiaberis? Nequaquam, opinor, tam procul omnes verecūdiæ fines trāsilieris. Superest ergo ut Christi corpus ab istis regulis

regulis excipias. Sed quo iure? Physico certè nequaquam. Ergo nec diuino. Hic enim ita cōsentire dico sacras literas cū naturæ legibus, vt vtrūque te vel cōcedere, vel negare oporteat. *Tu dicio*, inquires, *at nos negamus*. Cedò igitur, mentiri sacras literas doce. Eum enim qui physica simul & anti-physica, id est quæ stare cum essentialibus corporis proprietatibus nequeunt, vni eidemque corpori tribuat, mentiri sine vlla exceptione necesse est, quum & in ipsa rerum natura, & in Theologia necessariò sit falsa cōtradictoriarum enuntiationum altera. Quum autem illa principia dicere audeas patrum testimoniis conuelli, age actum agamus, id est nihil min⁹ verè abs te dici potuisse prolatis, quod iam toties à nobis factum est iisdem testibus rursus, sed paucis ostendamus.

Omne verum corpus humanum est in loco.

Est autem verum Christi corpus humanum

• Ergo in loco.

Seuerianus, citante Theodoretō, *Natus Christus est cælestis & terrenus* (id est verus essentialiter Deus, & verus essentialiter homo) *in loco versans secundum corpus, extra locū positus, secundum τὸν λόγον.*

Nazianzenus. *Docemus eundem Christum corpore loco contineri, spiritu* (id est essentiali Deitate, non autem Brentiana diuinitate homini Christo & Petro, quanuis impariter communi) *loco non cōtineri.*

Tertullianus de Trinit. *Vbique inuocatū adesse, non hominis natura est, sed Dei* (id est non humanitatis sed Deitatis essentialis) *vt adesse omni loco possit.*

Cyrillus de Trinit. dial. 2. *Si diuina natura participationem reciperet, intelligeretur & corpus. Si autem*

hoc, in loco omnino & magnitudine & quantitate.

Idem dialogo 5. *Posse implere omnia, & trāsire per omnia & sequi in omnibus, non est alteri natura quam diuina (id est essentiali ipsi Deitati) concedendum.*

Vigilius contra Eutychen. lib. 4. *Aut Verbum cum carne sua loco continetur, aut caro cum verbo ubique est: sed quia verbum ubique, caro autem ubique nō est, apparet vnum eundemque Christum vtriusque esse nature: & esse quidem ubique secundum naturam Diuinitatis suae, & loco contineri secundum naturam humanitatis suae. Hæc est fides & confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt.*

Augustinus ad Dardanum, agens de hoc ipso Christi corpore, & quidem glorificato, *Spacia locorum tolle corporibus, & nusquam erūt: & quia nusquā, ergo non erunt.*

Idem in Ioh. tractatu 30. *Corpus in quo Dominus resurrexit, in vno loco esse oportet, Veritas autem (id est diuina efficacia ac virtus) eius (nempe Domini) ubique diffusa est.*

Idem ep. 3. *Quantumcunque sit corpus, vel corpusculum, ut loci spatium occupet necesse est.*

Idem, De euentia diuinitatis, *Dei filium in homine (id est Humanitate) assumptio corporeum & localem post resurrectionem non profiteri, est profanum.*

Idem lib. 2. de Ciuitate Dei. *Christus ubique est tanquam Deus, & in loco aliquo cæli, propter veri corporis modum.*

Fulgentius lib. 2. ad Thras. *Christi vera Humanitas qua localis est Apostolica quoque doctrina intimatur, & absque dubitatione monstratur.*

Omne verum corpus suis organicis partibus constans, est finitum, circumscriptum ac dimensum, & tale semper ex quo creatum est fuit, ac futurum est Christi corpus.

Ignatius ad Trallianos. *Verè natus est ὁ λόγος ex Virgine, corpore similibus atque nos affectionibus prædido indutus.*

Didymus de Spiritu sancto. *Ipsè Spiritus sanctus, si vnus esset ex rebus creatis, saltè circumscriptam haberet substantiam, sicut vniversa quæ facta sunt.*

Theodoretus dialogo 2. *Corpus Domini quod resurrexit, est quidem diuina gloria glorificatum, & dignitate sessionis ad dextram Patris donatum, corpus tamen est, & habet quam prius habuit formam, figuram & circumscriptionem.*

Nazianzenus? *Docemus eundem Christum circumscriptum corpore, incircumscriptum Spiritu. (id est essentiali Deitate.)*

Cyrillus de Trinit. dial. 2. *Si caderet in diuinam naturam quantitas, non effugeret circumscriptionem.*

Vigilius lib. 4. contra Eutychem, in Brentianis quod ad realem effusionem in carnem, non tantùm nonnullarum sed omnium Deitatis proprietatum renatum, dial. 2. *Circumscribitur loco secundum naturam carnis suæ (non induitur ergo humanitas effusa incircumscriptione & omnipræsèntia) nec capitur loco per naturam diuinitatis suæ. Nulla est ergo diuinitas in Christo quæ loco capiatur. Hæc est fides quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt, & custodient, Holdere.*

Ambrosius ep. 22. *Eadem est in Christo corporis*

veritas, qua in nobis, Et lib. de Spiritu S. Nulla creatura dicenda est qua non habeat circumscriptam determinatamque virtutem. certè igitur & essentiam. Vbi igitur Brentianã diuinitatem, nõ qua æternus Filius est Deus, sed quã Deitas humanitati assumptæ re ipsa communicauerit, Brentianam, inquam Omnipræsentiam & Omnipotentiam inueniemus?

August. ad Dardan. Vbi que crede Christum per id quod Deus est (Deus essentialis, non reali effusione factitius, siue Brétianus) in calo autem (ergo cælum in quod ascendit Christi caro non est qualitas cælestis, siue Vbiquitaria Omnipræsentia siue impiũ delirium) secundum veri (ac proinde circumscripti) corporis modum.

Idem epist. 146. Ego Christi corpus ita in calo esse credo, vt erat in terra quum ascenderet in calum. Ergo circumscriptum sua dimensione, vt qui dicat, palpate.

Omne verum corpus humanum est visibile, & palpabile. Ergo Christi corpus est visibile & palpabile, vbicunque adest re ipsa substantialiter.

Antequam huic dicto probando patrum auctoritatem perspicuã adhibeam, refellendum est quod in me, siue per inscitiam, siue malevolentia potius quàm iudicio reprehendit Holderus, nempe quòd Lucretii, impii alioqui poetæ hunc versiculum citarim,

Tangere enim & tangi nisi corpus nulla potest res.
Atqui tanto autore, & quidem in hac ipsa causa, istud feci, vt Holderum potius istius reprehensionis pudere oporteat: Tertulliano videlicet, cuius hæc

hæc verba sunt. *Non potest phantasma credi qui cō-
 tactum & quidem violentia plenū, detentus, & captus,
 & ad precipitium vsque protractus admisit. Nam etsi
 per medios euasit, sed ante iam vim expertus, & postea
 dimissus, scilicet soluto, uti assolet, tumultu, vel etiam
 inrupto, nō tamen per caliginem eluso, quæ nulli omnino
 tactui succidisset, si fuisset. Tangere enim & tangi, nisi
 corpus, nulla potest res, etiam secularis sapientia digna
 sententia est. Audis, Holdere, quid, à quo, in quem,
 & quo argumento hic certetur? Agitur de tuenda
 Christi corporis visibilis & palpabilis veritate, ad-
 uersus *δοκίμους*, haud paulò certe vobis vbiquitariis
 prudentiores. Videbant enim stare cum suo dog-
 mate verè essenziale corpus nō posse. Itaque aper-
 tē malebant corpoream eius essentiā negare quàm
 à seipsis coargui. Vos autem comminisci rationē
 studetis qua essenziale verum corpus, simul & visi-
 bile & palpabile, & tamen inuisibile & impalpabi-
 le, locale & illocale, circumscriptum & incircun-
 scriptum, denique corporibus nostris simul præ-
 sens & absens tribuatur. Agit autem Tertullianus,
 quo constat neminem neruosius aut eruditius illā
 Marcionis blasphemiam oppugnauisse: idque ar-
 gumētis à physicis corporis humani *ουστητικῶν* pro-
 prietatibus manifestè desumptis: sicut aduersus
 Arianos firmissima tela patres ab iis proprietatib⁹
 quæ sunt in Deitate prorsus *ἀνομιάντων* desumpse-
 runt. Et tu, quis es cui hanc argumentandi firmis-
 simam rationem eludēti credamus? Imò quorsum
 ego Tertullianum profero, quum ipsum Dominū
 oporteat vt Sophistam redarguere, quasi parūm
 appositè his verbis, *Palpate & videte*, veritatem
 corporis sui probantem, nisi qualitates istę neces-*

sariò veris corporibus adhærere præsupponamus?

Sed age, audiamus etiam alios. *Nacus est Christus visibilis* (inquit Seuerianus) *secundum carnem, inuisibilis secundum Spiritum.*

Nazianzenus. *Christus habitat in cordibus nostris, videlicet non secundam apparentem naturam, sed secundum inuisibilem.*

Augustinus de essentia Diuinitatis. *Dei Filium in homine assumpto visibilem & corporeum ac localem post resurrectionem non credere, profanum est.*

Idem serm. 66. de verbis Domini. *Semper nobiscum est diuinitate sua (essentiali) & nisi corporaliter abisset à nobis, semper eum corporaliter videremus, & nunquam spiritualiter crederemus.* Quomodo igitur fidem Christianorum promouent, qui Christi carnem realiter, In, vel Sub, vel Cum pane quærendū docent?

Idem corpus non potest simul finitum esse & infinitum, circumscriptum & incircumscriptum, visibile & inuisibile.

Vos quidem istud inficiari nō potestis, sed illud in scholis tritum excipitis, repugnantia non dicitur nisi secundum idem: quam distinctionem obijcis à me magistraliter quidem, sed per absurdè explicari, quasi non aliud sit *Secundū idem*, quàm *In eodem subiecto*. At tu vidēsis potius ne ridiculus calumniator hic deprehendaris. Nec enim ignorare potes eo loco quem ex mea aduersus Pappum defensione citas, mihi non fuisse aliud propositum quàm vt explicarem quid sit *ἡ τὰ αὐτὰ* apud Damascenum, cuius verba citaueram, & nūc repeto. Disputat ab absurdo aduersus Monophysitas Damascenus lib.

Orthod. fidei 3. cap. 3. quoniam videlicet eadem natura (composita videlicet qualem isti esse Christi volebant) nõ potest secundum idem recipere contrariarum naturalium denominationem, hoc est eiusdem subiecti respectu, sed diuersi, vt exempli gratia, Humana natura, siue vniuersaliter siue in quopiam homine considerata, duabus diuersis partibus hypostaticè vnitis constans, rectè dicitur mortalis, & immortalis, corporeus, & incorporeus. At non secundum idem subiectum. Nam hæc quidem secundum vnã eius partẽ nempe animam, illa verò secundum corpus dicuntur. Sic etiam dicitur verè Christus creatus, & increatus, finitus & infinitus, sed distinctis naturis, non vnus naturæ, tanquam subiecti respectu. Verba Damasceni sunt, *Quinam autem vnica natura contrariarum essentialium differentiarũ capax fieri potuerit?* (nec enim de accidentalibus quæritur, quæ permisceri possunt, sed de essentialibus, aut quæ necessariò naturam ipsam essentialium consequuntur, cuiusmodi est rerum corporearum circumscriptio & localitas.) *Quomodo enim fieri potest, vt eadem natura secundum idem (χρ̄ τὸ αὐτὸ, vel vt aliqui codices habent χρ̄ τὸ αὐτὸν, id est in eodem, scilicet subiecto, putà Christo) fuerit creata & increata, mortalis & immortalis, circumscripta & incircumscripta?* Hoc ipsũ est autem argumētum quo aduersum vos quoque, etsi diuersa nonnihil via, tamen ad eundem scopulum naufragium facientes vtimur. Negamus enim vnã & eandem naturam, siue diuinã siue humanam posse contrarias essentielles aut τῆ φύσεως necessariò & ἀχρείστως ἀπεπομόνας differentias in sese

recipere, ac proinde vllum vestrae Omnimaestaticae simul & realiter corporeae ac essentiali praesentiae locum relinqui. Negamus Christum alia ratione Deum esse quam ea Deitate essentiali quam in sese ut aeternus Dei Filius ab aeterno habuit: & blasphemiam qua Brentius pag. Recog. 40. & deinceps, gratiam vnionis cum donis in carnem ipsam effulsit, & rursus haec creata dona cum essentialibus aeternae vnicaeque illius Deitatis proprietatibus, idem pag. Recognit. 46. & 275, & alibi saepe confundit, execramur: qua de re sic alibi recte idem Damascenus eodem illo capite, omnem vestram illam realem effusionem his paucis verbis euertens, & Monophysitas eos etiam appellans, tam qui essentialium ipsarum, quam qui essentialium, siue proprietatum, siue *ουπεροιδων*, realem ab vna natura in alteram *αειχρησιν* siue *ειχρον* somniant. *Substantialem, inquit, naturarum differentiam integram & incolumem seruari desinimus.* Nunc, quid per differentias intelligat, audiamus, & quomodo saluae manserint. *Nam creatum mansit creatum: & increatum quod increatum* (quod vos ipsi à vobis dissentientes, postquam omnes Deitatis proprietates docuistis in carne assumptam realiter effusas, sicut nonnullae tantum in Petrum effusae sunt, excipere cogimini) *quod mortale, mortale:* (donec videlicet resurgendo fieret beatissimae immortalitatis participes) *quod immortale, immortale: circumscriptum quod circumscriptum* (eant nunc Brentiani, & audeant asserere localitatem esse accidens à corporea essentia separabile, nec ad essentiam pertinere, ut scribitur pag. recog. 59, 87, & 285.) *incircumscriptum quod incir-*

incircunscriptum: visibile quod visibile: inuisibile quod inuisibile. Et mox, *κατανωίαν ἰδιωμάτων*, realem quidē quōd ad personam, non autem quōd ad naturas in sese consideratas attinet, declarans (nam alioqui falsissimum esset quod modō affirmarat) *Verbum*, inquit, *ea quæ Humanitati conveniunt sibi vendicat quōd ipsius sint, quum sanctæ ipsius carnis sint.* (non igitur quōd ipsumet *τὸ λόγος* insita sint) ac vicissim carni impertit *quæ sua sunt* (id est sibi propria, non igitur communia, nisi quatenus vnum est *ὁρισάμενον ὅλως κατὰ μέγεθος* consideratum) *mutuæ commutationis videlicet ratione, ob partium inter se* (personam vnicam constituentium, non naturam, neque in essentia ipsa neque in proprietatibus) *reciprocationem ac personalem unionem: & quia vnus & idem est diuina & humana efficiens.* Et mox. *Quomodo differentia seruari possit, nisi seruetur quæ inter se differunt?* Sed age alios etiam audiamus.

■ Cyrillus lib. in Ioan. 2. cap. 3. licet de Deitate loquens. *Quomodo, inquit, vni eisdemque subiecto, quæ inter se contraria sunt, simul accidunt?*

■ Idem lib. Theol. 2. *Quæ naturaliter diuersa sunt, ea omnia proprietatibus quibusdam naturalibus inter se differunt.* Atqui reali cōmunicatione quæ propria sunt, fiūt re ipsa communia. Itaque naturales proprietates, si saluæ mancant naturæ, sunt re ipsa incommunicabiles.

■ Idem eōdem libro. *Simile in simili videtur: quæ verò natura differunt, nunquā in alterutris videbuntur.*

■ Ibidem. *Non omnis differentia separat substantias, sed ea substantias separat quæ naturas desinit.* Est ergo *ἀνορίαντος.*

Ibidem. *Virtutem creatricem suscipere creatura nō potest.* Eadem est ratio substantialis Omnipræsentia & similitum.

Quid plura? *proprietates* (inquit centies Kemniti-
us vestram realem effusionem iugulans) *non egre
diuntur sua subiecta*, qui tamen vt realis inexistentia
ac præsentia, & oralis manducationis commentū,
quanuis euerso ipsius fundamēto stabiliret, re ipsa
inesse assumptæ carni somnians, quod tamen nullo
modo insit vt subiecto, id est sublato antecedente
ponere volens consequens, & *ἀεχάρη* vnionis,
quæ vtrinque est reciproca, estque *κοινωνία ἰσχυρά-
των* & *ἀντιδώσεως* in cōcretis denominationibus ful-
crum, cum ea confundens quæ est habitualis, vt
scholastici loquuntur, & duntaxat in abstractis lo-
cum habet, & ita quidem vt communicabilia qui-
dem diuina humanitati, humana verò deitati nulla
tribuantur, ex Scylla in Charybdin incidit: tanti est
momenti veritatem syncerè quærerere, & inuentam
recta prorsus conscientia tueri.

Et de principiis quidem illis physicis hætenus
dictum esto. Nūc ad merè Theologica veniamus.
Sunt autem ista.

Christus ascendit in cælos, ibique sedet ad dex-
teram Patris, (id est inde res omnes administrat)
& inde venturus est vltimo demum die. Nemo au-
tem est in eo loco quem reliquit, aut in eo in quē
venturus dicitur, nec aliter illa quàm de physica
loci mutatione dici possunt. Ergo Christi corpus
essentiale non est nunc in terris: neque In, Sub, vel
Cum symbolis realiter, neque manu & ore ipsa
corporis, sed spiritualiter per fidem sumendū tra-
ditur:

ditur: non tamen vt substantiæ mutud se contin-
gant, sed vt spiritualiter ac mysticè in vnum veluti
corpus sub eo capite coniuncti, æternam inde vitã
animo & corpori hauriamus.

Hæc enim est horum argumentorum ab analo-
gia fidei, veritate corporis Christi, & sacramento-
rum sine petitorum firmissima consequutio, non
qualem tu nobis affingis, quasi videlicet qui spiri-
tualiter fidei præsens esse, & spiritualiter per fidem
communicãdum Christi corpus docêt, nuda signa
statuât, & pro vera veri corporis perceptione, phã-
tasma substituât. Istis verò prorsus immotis prin-
cipiis, quum tu nihil præter auctoritatẽ patrũ op-
ponas, age primùm ex iis ipsis patribus, qua fide no-
bis illorum testimoniũ obtrudas, dispiciamus, iis
postea responsuri quæ ex ipsis desumpta protulisti.

Apollinaris citante Theodoretò, *Christi copula-
tio non mutat corporis naturam.* Ergo hypostatica v-
nio corporis Omnipræsentiam non gignit.

Origenes Hom. 33. in Matthæũ. *Vt homo, peregrin-
est* (id est à nobis abest vt abesse à Domino dici-
mur 2. Cor. 1. 5.) *qui est ubique secundum diuinam na-
turam. Nec enim est homo* (id est nec enim Christus
quatenus homo, siue secundum humanam naturã)
*qui est ubicunque duo vel tres cõgregati fuerint in ipsius
nomine: neque homo nobiscum est ad consummationem
vsque seculi: nec congregatis ubique fidelibus præsens
est homo.* (quatenus homo, sed quatenus Deo vni-
tus est) *sed virtus diuina qua est in Christo Iesu.*

Athanasius, citatè Vigilio, *Eius est IRE & VE-
NIRE, qui aliquibus locorum terminis circũscribitur,
& eum in quo erat locum DESERERE, vt ad alium*

ubi NON ERAT VENIAT. *Quomodo igitur ait, Vado ad Patrem, cum quo semper erat, & à quo nunquam recesserat, nisi quia utique de illo quem assumserat, homine loquebatur?* Vides igitur Holdere, Patres illud Abire, Ascendere, Venire, & τὸ πρὸς τὸν πατέρα intellexisse humanitati attributa, quam expositione perpetuò Ecclesiæ Orthodoxæ aduersus *Socinianos* & Eutybianos defensionem abolere non potest sessio ad dexteram Patris, quum Spiritus sanctus sibi ipsi minimè repugnet.

Theodoretus dial. 2. *Corpus quidem Domini quod resurrexit est diuina gloria glorificatum, & sessionis ad dexteram Patris dignitate donatum, & ab Angelis adoratur* (quia videlicet est Dei corpus, non in sese simpliciter) *corpus tamen est, & HABET quam PRIVS habuit formam: figuram, & circumscriptionem.* Quoniam igitur pudore Ascensionem Christi in cælos allegoricè interpretamini, cum sessione ad dextram Patris confusam? qua fide sessionem ad dextram Patris, resurrectionem & ascensum in cælos, permutata articulorum fidei serie ad incarnationem refertis? qua conscientia ex sessione ad dextram patris, chimæram illam corporis Omnimæiæstatici, Omnipræsentis, & Inuisibilis extruitis?

Cyrellus de Trinit. dial. 2. *Nullus ambigit* (imò nunc non tantum non ambigitur, sed contrarium disertissimè & pertinacissimè affirmatur, & omni coactionis genere sancitur) *quum ad cælos ascenderit, quanuis virtute Spiritus* (id est essentiali deitate efficacissima) *semper adsit, præsentia tamen carnis ipsam abesse.* Et, ne quis per Spiritus virtutem intelligat aliquid reale in ipsam carnem effusum, aut
quod

quod ipsi carni reipsa, nec tamen subiectiuè siue habitualiter, iuxta Kemnitianam chimæram insit, (id est insit & non insit) audiamus eundem Cyrillum libro in Ioan. 11. ca. 22. sic scribentem. *Quum igitur Deitati salus attribuatur, non debetis carnis præsentiam* (realè videlicet & aliam quàm spiritualem, & cuius sola fides est instrumentum apprehendēs) *propterea desiderare.* Et eodem lib. cap. 3. *Post passionem in calos ascendens Spiritum misit. Non enim conuersari cum Apostolis carne* (id est humanitate sua) *poterat, quum ad patrem ascenderit.* Cui assentiens August. sermone 60. de verbis Domini. *Semper quidem nobiscum est diuinitate sua* (nempe essentiali, non illa Brétiana realiter communicata, quæ execrandum esset idolum si vsquam existeret) *sed nisi corporaliter* (id est humanitate sua, etiam in cælis locali, vt supra iisdem testibus demonstratum est) *abesset, semper eius corpus carnaliter* (visibile enim esse est veræ corporeæ naturæ humanæ *ραπειτόμω* inseparabile) *videremus, & nunquam spiritualiter crederemus.* Arcet igitur nos à vera cōmunicatione Christi, figmentū & Transsubstantiationis, & realis In, Sub, vel Cum symbolis Consubstantiationis: & tantum abest vt patres cęlos in quibus nunc est Christi Humanitas, Vbiquitate gloriosa (quod facit Brentius) descripserint, vt contra ex Ascensione realè essentialis corporis à terris absentiam (quod & ipsi facimus) tanquam necessariò consequentem colligant. Nam & idē Augustinus tract. in Ioan. 36. & 50. *secundum carnem* (inquit) *quam verbum assumpsit* (id est etiam à verbo assumptam, ne quis putet vnione hypostatica quicquam in ipsis

essentia & ουσιαστικῶς eius partibus immutatū) *ascendit in calum, non est hic.* Idem tractat. 87. *A* quibus homo (id est quatenus homo *abscedebat.* (verè, non disparitione) *Deus* (id est quatenus Deus, vbi que solus existens) *non recedebat.* Ergo *ibat per id quod homo erat, & manebat per hoc quod Deus erat. Ibat per hoc, quod uno loco tantum erat, manebat per hoc quod vbi que erat.*

Et alibi. *Idco Dominus noster absentauit se corpore, vt fides a discitur.*

Fulgentius lib. 2. ad Thras. *Vt localem ostenderet humanitatem suam, dicit discipulis suis, Ascendo ad patrem meum.* Et mox. *Quomodo ascendit in calum, nisi quia verus & localis est homo: aut quomodo adest fidelibus suis, nisi quia immensus & verus est Deus?*

Sed & de Sessione Humanitatis ad dexteram patris, cuius ratione dicit difertè Brentius se exequare naturas non ἰσῶς sed ἕξουῶς, (idque duplici blasphemia, quia Deitatis ἕξουῶς, nec magis multiplicari quàm Deitas ipsa potest, nec in vllam rem creatam magis effundi quàm Deitas aliqua factitia esse potest) audiamus quàm bene cum patribus Vbiquitarij Omnipræsentes consentiant.

Cyrellus lib. in Ioan. II. cap. 3. *Christus patri pro nobis apparens, & ad eius dexteram sedens, etsi abest corpore, tamen habitat in sanctis per spiritum.*

Augustinus ad Dardanum. *Vbi que crede Christū per id quod Deus est, in calo autem per id quod homo, secundum V E R I (ac proinde, vt idem inquit, circumscripti) corporis modum (cui corpori (vt idem ait lib. 22. de Ciuit. Dei & alibi) immortalitatem dedit, naturam non ademit, ac proinde nec localitatem, nec*
circum-

circumscriptionem. Inquit enim idem epist. 146. Ego Christi corpus ITA in calis esse credo, ut erat in terra quum ascenderet in calum, & quemadmodum ipse Christus discipulis de ipsius resurrectione dubitantibus ait, *Palpate & videte. Spiritus carnem & ossa non habet.*

Fulgentius l. b. 3. ad Thras. Christus inseparabilis terram secundum hominem quem accepit, localiter descendens, in calum ascendit, & ad dexteram patris sedet.

Sed & ex eo quod Christus secundum Humanitatem venturus est è celis in terras, eius corporis realem à terris absentiam colligunt Patres, minime id facturi, si ex Brentianorum sententia, Ascensum quidem pro disparitione, vel pro spectaculo ad nubes usque accepissent, vel reditum illud essent interpretati, reditum ab Inuisibilitate ad Visibilitatem.

Vigilius li. 4. aduersus hoc ipsum dogma. *Quando caro in terra fuit, non erat utique in calo: & nunc quia in calo est, non est utique in terra: & in tantum non est, ut secundum ipsam expectemus venturum de calo, quem secundum verbum nobiscum esse dicimus in terra.*

Augustinus ad Dardanum. *Noli dubitare ibi nunc esse hominem Christum, unde venturus est secundum Christianam confessionem, in eadem videlicet carnis forma, cui immortalitatem dedit, naturam non abstulit.*

Visibilis igitur, localis, & circumscriptus semper fuit, est & erit, quatenus homo. Addit enim August. *Secundum hanc formam* (Humanitatem videlicet ipsam, non autem secundum Humanitatis infirmitatem accidentalem, ut volunt Ubiquitarij, quum hæc Christus abiecit per immortalitatem, illam verò retinuisse in gloria hoc ipso loco dica-

tur) non est putandus ubique diffusus. Cauendum est enim ne ita Diuinitatem adstruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Nempe, inquit, Iacobus Andreas, quia est etiam ubique, sed per communicatam diuinitatem, non autem illam essentialem. Acutum sanè glossema: nisi superioribus ipsis verbis Augustini repugnaret, aut quasi vlla factitia esse possit Deitas, id est Omnipresentia: quem saltem ex Cyrillo in Ioan. lib. 3. cap. 1. discere oportuerat, ista similitudinis aduerbia in cōmuni loquendi vsu: nec quum de aliquibus duntaxat æqualitatem semper ponere, sed duntaxat similitudinem: neque quum de aliquibus negantur, semper inæqualitatem duntaxat, sed etiam summā dissimilitudinem interdum declarare.

Augustinus lib. de Vnitate & Trinit. cap. 2. per id quod Deus est æqualis patri, & ubique presens est: per id quod homo, & passus ac mortuus est, & resurrexit, & ascendit in celum, sedetque ad dexteram Patris, & sic veniet ad iudicandum viuos & mortuos, quæadmodum est ire VISVS in celum, in eadē forma carnis, & substantia, cui profectō immortalitatem dedit, naturam non abstulit.

Fulgentius li. 2. ad Trasim. Vt Christi veri hominis corpus localiter contineri Apostolus monstraret, ait, Conuersi estis ad Deum à simulacbris, seruire Deo vni & vero, & expectare filium eius de celis quem suscitauit à mortuis: ipsum utique monstrans corporaliter è celo venturum, quem corporaliter nouerat à mortuis excitatum. Propterea rursus ait, Nostra autem conuersatio in celis est, vnde etiam Salvatorem expectamus.

Et

Et paulò post. *Hanc veritatem corporis Christi de celo vēturi Ioannes quoque confirmat, dicens, Ecce veniō in NUBIBVS.* Quomodo verò in nubibus, si cælos Brentianos vbique sitos credimus?

Sed quorsum ista quanuis ex plurimis pauca, toties iam vobis superioribus annis, & à magnis illis beatæ memoriæ viris, Petro Martyre, Henrico Bullingero, Iosia Simlero, & à me quoque inculcata? nempe vt tandem vobis ad ea respondere in mentem veniat. Quæcunque verò tu in contrariã sententiam accumulās, mirum est animaduertere te non potuisse partim ad quæstionem propositam non pertinere, partim etiam te ipsum redarguere. Nec enim quæ commemorat patres de incomprehensibili Dei in his sacris mysteriis virtute, & fidei natura & efficacia, huc spectant, vt realem simul & inuisibilem statuunt ipsam Domini corporis substantiam, In, Sub, vel Cum pane adesse (nam & à Dei verbo, & à seipsis dissident) sed ad sacramentalis præbitionis veritatem, & ipsius rei significatę spirituales & humanæ rationi incomprehensibilem perceptionem: ad huius denique perceptionis effectum, mysticam videlicet nostrã cum Christo coalitionem pertinet, quarum rerum verè magnū esse mysterium Apostolus Ephesius scribens merito pronuntiat. Nam quòd attinet ad ipsam sacramentalem coniunctionem simpliciter consideratam, id est extra rei significatę dignitatem & participationem, quum ea sit merè significatiua, & in negotiis etiam ciuilibus valeat, nullum certè in ea miraculum statui potest. Habita autem rei significatę ratione, stat illud Augustini, Veneranda esse

sacramenta vt religiosa, stuporem autem habere non posse vt admiranda. Ipsam verò rerum significatarum spiritualem *κοινωνίαν*, nostrum omnem captum superare, tantum abest vt negemus, vt è contrario modum illius verè diuinum, & qui humanū omne acumen superet, quem vos tollitis, statuamus. At vestrum dogma, præterquam quòd articulis fidei perspicuis, ipsa corporis Christi veritate, ipso sacramentalis institutionis fine & effectu spirituali, irrefragabili denique Orthodoxæ Ecclesiæ, in asserenda corporis Christi essentialis circumscriptione, localitate, & absentia, manifestè refellitur, nullū in his admirationi locum, excepta veri corporis *ἀσυστάτω* infinitate, relinquit. Quid enim mirum est quod re ipsa & sui essentia præsens manibus & ori traditur, manibus & ore accipi? Miraculū verò ambulationis super aquas, in aquis certè potius quàm in ipso Christi corpore editū, & Petri quoque corpori commune, qua conscientia, quæso, ad Omnipræsentiam realem corporeæ substantiæ astruendam profertis? Longè enim aliud est molem & pondus corporis miraculo suspendere, quàm corpulentiam ipsam & localitatē corpori adimere. Ingressus autem Christi ad discipulos ianuis clausis, quocunque tandem modo accipiatur, manifestè vos refutat. Nam si vobis creditur, qui iam antea vbique erat, intus etiam apud discipulos erat. Itaq; (si vobis creditur) **INTRA-RE** in illa historia, sicut **VENIRE**, quū de secundo aduentu agitur, non significabit ex vno loco in alterum sese inferre, sed ex inuisibili sese aspectabilem præbere. Et quando, tandem, obsecro, Chri-

stianam

stianam fidem exponere omnium gentium ludibriol
 desinetis? Denique quorsum vlla miracula in me-
 dium adducitis? Quum enim in veris miraculis
 ordo naturæ mutetur, rerum ipsarum etiam muta-
 tio necessariò sequitur. Vos autem quoties premi-
 mini vera hypostaticæ vnionis definitione, in qua
 dicuntur salutem naturam ipsam, tum earum essen-
 tiales proprietates omnes permanere, conceditis
 Christi corpus esse quantitate circumscriptum: &
 tamen vsque ad eò illud ipsum eodẽ momento ex-
 tra suæ circumscriptionis fines protenditis, vt ubi-
 cunque est Deitas (est autem vbique) illud quoque
 realiter & essentialiter corporibus etiam nostris
 adesse, id est simul finitum & infinitum, locale &
 illocale, in cælis & in terris esse contendatis. Ita-
 que vt paucis tecum transigam, Holdere, malum te
 exemplum Brentii aperte sequi dico, cuius hæc ver-
 ba sunt, Recognitionis siue repetitæ impietatis,
 pag. 143. Scio, inquit, Theodoretum, scio alios (immò
 omnes tum Græcos tum Latinos patres eodem
 perpetuo consensu, ne transubstantiatoribus qui-
 dem exceptis, quanuis à seipsis postea dissidenti-
 bus) dicere corpus humanum habere in altero seculo ean-
 dem circumscriptionem quam habuit in hoc seculo (ad-
 dere autem debuit Brentius illos qui contra sen-
 tiat vt blasphemos & impios ab iisdem ex professo
 oppugnari) Sed respondi iam ante, & iterum respon-
 deo (id est Eutychem ab inferis reuocans dixi & di-
 co) istud nullo firmo & rectè intellecto sacra Scriptura
 testimonio dici: & has pueriles cogitationes (audis i-
 stud Germania, & ferre potes?) de rebus caelestibus
 in patribus ferendas, in Cinglianis detestandas esse. (&

hoc non est *πνευματικόν* esse? (Qua verò cōscientiā, si istud sentire quod cū illis sentimus est Christi siue diuinitatem siue Humanitatem, vt declamatis, exinanire, hanc impietatem potestis in quouam tolerare?) *Propterea quod illi simpliciter sequuti sunt communem errorem* (expungite igitur vnico à temporibus Apostolorum vero Theologo Ioan. Brentio auctore, quicumque Augustanæ confessioni subscripsistis, quod ibi de Ephesinæ & Chalcedonenſis ſynodorum vniuerſalium iudicio & approbatione dicitur) *sine aliorum contumelia & veritatis oppugnatione* (Veritas igitur fuit quod in terribilissimis illis hæreticorum monstris, patres illi oppugnarunt, & veritas nunc fuerit quod ex illis hæreticis dānatissimis repetitum Ecclesiæ nunc reponis) *Cingliani verò hunc errorem* (id est, vt loquitur ille Eutychnianiſmi vñdecimo ab hinc seculo expulso doctissimus & sanctissimus expugnator Vigilius episcopus simul & Martyr, fidem & confessionem catholicam, quam Apostoli tradiderūt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt, cuius proinde fidei defensores non Cingliani sed Christiani sunt) *sic tuentur, vt veritatem oppugnent.* Hanc igitur etſi planè in Ecclesia Dei intolerabilem, tamē ingenuam Brentij professionem, si tu quoque amplectereris, Holdere, *υποταξαι* videlicet illius discipulus, quo pudore nobis in hoc argumento patres obtrudis? & quorsum ego tecum de horum testimoniorum pondere, veræve explicatione amplius contendero?

Quatuor autem illa quæ nobis hîc obiicis cuiusmodi tandem sunt? *Negas nos tantum saltem ho-*

noris Christi verbis tribuere, ut credamus in prima illa Cœna (quo tempore neque ascensus in calum, neque aliter aduentus è cœlis impedire realem corporis Christi præsentiam poterat) Christum corpus suum discipulis distribuisse. Respondeo nos id semper testatos & testari, non aliter esse Christum nunc sacramentaliter præsentem in his mysteriis quàm tunc fuerit quum ea institueret: & quavis non iisdem omnibus, tamen vno eodémque fundamento nitentibus argumentis (Christi videlicet corporis veritate) vestram illam realem & essentialem corporis In, Sub, vel Cum pane præsentiam, & oralem inde manantem perceptionem, vt prorsus analogiæ fidei repugnantes repudiare: nec tamen propterea veram sacramentalem coniunctionem, & efficacissimam per fidem veri corporis Christi communicationem spiritualem negasse vel negare. Etsi enim tum Christus secundum carnem proximè illis symbolis quæ manu tenebat, adhærebat, qui nunc quàm longissimè ab illis abest: sese tamen tunc non alia ratione quàm nunc aut ipsis symbolis adiunxit, aut symbolorum præbitione suos Apostolos corporis sui membra effecit.

Quæ verò postea ex Luthero & Brentio inculcas, argumentum ab ascensione Christi in calos sumptum, ea ratione eludentibus, quòd Christus Cœnam ante suum ascensum instituerit, vix absque illorum aliquo dedecore proferri abs te potuerunt. Quis enim illos non miretur præsentiam realem corporis Christi ex sessione ad dexteram patris, id est ipsius glorificatione ascensionem (vt vbique scriptura, & ipsa Christianæ fidei articulorum series

ostendit) conſequuta, confirmatam velle, qui tamen abſentiam eius ex aſcenſione idcirco probari nolint, quòd eam anteaſſerit Cœnæ inſtitutio? Nam quòd vos omnium hominum primi auſi eſtis ſeſſionem ad dexteram patris ad hypoſtaticam vñionem, id eſt ad incarnationis articulum referre, partim ita eſt abſurdè excogitatum, vt ne refutatione quidem indigeat, quum eodem tēpore glorioſa ſimul & tam abiecta Chriſti humanitas eſſe reiſa non potuerit, vt & ab Apoſtolo Maledictū dicatur, & vermi non homini apud Dauidem conferatur: partim verò vos ipſos apertiffimè redarguit. Quorſum enim, obſecro, nos ad inſtitutionis verba reuocatis? quorſum τὸ πῦρ ὑρgetis? quorſum illud Chriſti teſtamentum à vobis retineri, à nobis irritum fieri contenditis, ſi ab ipſo incarnationis momēto Chriſtus iam vbique erat, ac proinde iam in illo pane ante Cœnæ inſtitutionem realiter & ſubſtancialiter inerat? Et ruruſum, ſi verū eſt dogma iſtud veſtrum, quod erit inter panem Sacramentū, & panem vulgarem diſcrimen? Excipitis in eo eſſe diſcrimen quòd in ſolo pane ſacramento inſit vt in eo diſtribuatur. Sed quid hoc ad rem? Nec enim nūc quæritur an in illo pane præbeatur & recipiatur, ſed an in ipſo pane realiter & eſſentialiter inſit: & ſi in eo ſic ineſt, fiatne iſtud tunc primūm ex ipſa Cœnæ inſtitutione hiſ verbis teſtata, Hoc eſt corpus meum: an verò iam antea virtute hypoſtaticæ vñionis, huic pani, vt & aliis quibuſuis panibus, quanuis in diuerſum finem, inſit. Sed & illud tibi demonſtrandum erit, Holdere, ſi Chriſti corpus propter hypoſtaticam vñionem eſt in quouis
pane,

pane, imò in re qualibet (quandoquidem censet Lutherus separari naturas nisi vbicunque est Deitas (est autem vbique) ibi etiam realiter adsit vnita humanitas) quàm inde non cõsequatur, quoties quicquam à quoquam accipitur, corpus quoque simul accipi? Nã si recedere à cæteris rebus Christi corpus dicatis, vt ibi non sit quum accipiuntur, vestra rursus perierit vbiquitas. **Cur** non hîc igitur meliore iure in te retorsero quàm in nos coniciis?

Assentimur, inquis, *Christum spiritualiter etiam posse per fidem nobiscum coniungi, sed negamus cum Cyrillo, nullam præterea nobis cum illo coniunctionem esse per carnem. Itaque Beza aerem verberat, & cum laruis luctatur.* Fatetur verò Beza se cum laruis quidẽ luctari, vestram vbiquitatem oppugnando, in hoc autem de quo hic agitis, ait sese cum sophistis luctari. Satis enim superque vobis liquet, ista aduerbia Spiritualiter, ac Corporaliter à nobis quidem ad participationis modum, à vobis autem ad res ipsas quæ communicantur referri. Itaque hîc etiã à vobis magis quàm optauerimus, non à Cyrillo, dissidemus, quicum agnoscimus Spiritus Christi (id est ipsius Christi virtutis saluificæ & nos regnerantis) non posse nos fieri participes, nisi carnis ipsius nobis verè communicatæ interuentu: sed spiritualemente huius communicationis modum, & fidei instrumento in nobis peragi dicimus. Vos autem & spiritum hunc Christi in simplicis verbi prædicatione à carnis ipsius communicatione, id est fructus à fundo, & alimētum à cibo seiungitis: & contrà, dum in Sacramētorum vsu carnem tum

ab indignis, tum à dignis corporali modo præsentem, corporeo quoque organo sumi contenditis, cibi substantiam à succo in indignis separatis, & spiritualia, intolerabili errore, corporaliter intelligitis.

In disputatione quoque de impiorum manducatione, vide, si potes, Holdere, quantam ipse tibi non nobis maculam inuras. *Ais, dignos ipsos à Beza excludi à corporis & sanguinis Domini participatione.* Assumis enim illud ipsum de quo quæritur, quod maximū est in disputationibus vitium: nempe eos demum corpus & sanguinem Domini participare, qui ore in sacramento realiter & essentialiter illa comedant & bibant. Nos autē hunc participandę carnis Christi modum Cyclopicum esse, non Christianum, dicimus, quem ut veritati corporis Christi, fidei articulis repugnantem, & à nostrę religionis scopo penitus alienum orthodoxa semper Ecclesia explosit: minimè verò propterea veram illam spiritualem ac mysticam per fidem omnium credentium cum Christo ipso coalitionē sumus vnquam inficiati.

Sed hęc demum audiamus ex te, Holdere, solidum quidpiam. Iubes me hunc nodum expedire. *Si omnino res significata cum signis sacramentalibus VERE coniunctę sunt, quomodo qui signa accipiat, simul rem verè coniunctam non accipiat.* At ego miror, Holdere, quānam vir tanto acumine præditus, in hoc expediendo nodo hæreas. Nam in ipsis etiā rebus corporeis humano modo coniunctissimis, quid obstat quominus is cui simul duo præbentur, vnum tamen duntaxat altero repudiato accipiat,

nec

nec tamen propterea qui duo præbebat, vnum tan-
 tum dicatur verè præbuisse? Sed hîc alia sese offert
 ratio longè opportunior, quam te priùs animad-
 uertere oportuit, quàm de rebus tibi incompertis
 disceptares. Nos enim duas quidem res quibusuis
 à Deo tum in verbo simplici, tum in verbo sacra-
 mentis additis veluti vestito, à Deo præberi dici-
 mus, vt qui nunquam sit fallax: nempe Christum,
 Euangelii materiam, tum verbo simplici, tum sa-
 cramentis additis, ita quibuscunque hominibus
 significato, vt simul quidem semper & cum verbo
 & cum symbolis offeratur, sed ita vt sicut hæc sunt
 duo (nempe verbum aut symbolum & Christus ipse)
 ita ad hæc duo simul recipienda, duobus semper
 sit opus instrumētis. Nā Corporis quidē instrumē-
 to (auribus puta ad audiendū verbum, manu & ore
 ad symbola recipienda) fide verò ad ipsum exci-
 piendū Christum opus esse dicimus, quum ver-
 bum quidē auribus, symbola verò manibus & ori,
 ipse denique Christus menti & fidei præbeatur.
 Itaque verbum quidem & symbola tum à dignis,
 tum ab indignis, Christum autem ipsum à solis fi-
 delibus sumi merito affirmamus. Quid igitur mi-
 rum est, Holdere, etsi Christus & sacramenta Chri-
 sti, sint semper quod ad Deum attinet, coniunctis-
 sima, simū, que vt diuersis tamen instrumentis per-
 cipiēda, præbeantur, vtraque ab iis solis sumi qui
 vtrunque afferant instrumentum? Imò quānam
 aliter fieri posset?

Sed audiamus rursus acutissimi Theologi di-
 lemma. *Si quis impius & incredulus, inquis, corpus &*
sanguinem Domini non accipit in Coena Domini, hoc
e. ii.

accidit, vel prabentis culpa vel accipientis. Concedo, & vna accipientis culpa non accipi dico, vt qui fidei instrumentum non afferat, quo vno Christus applicari nobis potest. Atqui dicit Beza, inquis, veritatem sacramentorum à fide accipientium non pendere. Imò dicit Beza te, Holdere, rursus calumniantorem & sophistam agere, quod antea Pappo responderat. Nam hæc Bezae verba sunt, eo quem citas libro nempe pag. 128. Obijciunt Papista à quibus hoc telū arripis, doceri à nobis quòd à fide pendeat sacramentorum veritas, id est fidem efficere vt res adsit Sacramentaliter, quum hoc ab vna Cœnam instituentis Christi auctoritate pendeat: siue fidem sua virtute apprehendere quod ipsi Sacramentaliter prabetur, quum fides ea in re sit potius ἡ ἀδυναμία instrumentum quàm ἐπισημαστικόν, Christo videlicet sese communicante, fide verò quæ & ipsa Dei donum est, eum recipiente. Obijciunt igitur doceri à nobis quòd à fide pendeat sacramentorū veritas, quasi credentibus adsit (sacramentaliter videlicet) incredulis autem non item, quòd falsissimè nobis impingitur. Fatemur enim sacramenta tum dignis tum indignis verè praberi: ac proinde siue dignè siue indignè ad ea accedatur, tam signum quam res significatas quibusuis accedentibus praberi. Sed sicut cæcis Sol etiam lucem prabens non lucet, idque cæcorum vitio, vt rectè dicere liceat Solem non alijs quàm videntibus lucere. & oculorum aciem efficere, non vt Sol luceat, sed vt intuenti luceat: ita dicimus, fidē efficere, siue fide interueniente fieri, vt res symbolis significatæ credentibus adsint, incredulis absint. Viden' igitur, Holdere, te ex arancoorum filis, non tam Bezae quàm veritati retia tetendisse?

De Falsis.

Dicit alicubi Beza, inquis, *Corpus Domini esse præsens in Cæna, alicubi verò panem & vinum esse tantum visibilia corporis & sanguinis Christi in sese & reipsa absentium signa. Ergo alterutrū falsum. Inò neutrum.* Aliud enim est aliquid præsens esse, In, Sub, vel Cum sacris symbolis realiter, & sui ipsius essentia, quod negamus: quàm præsens esse In Cæna, spiritualiter nostræ menti & fidei. Cæna enim Domini est actio, non illud ipsum quod in actione adhibetur: & partim corporalis est, partim mentis & fidei actio: teste etiã Chrysostomo, iubente nos ut aquilas ad corpus respicere, neque hæere in pane in terris sito, sed à pane in cælum vbi corpus est, alis fidei subuectos euolare: quò etiam spectat illa solennis acclamatio, SVRSVM CORDA. Num igitur quia tu malè distinguis, Holdere, ego malè colligo? Sed & in eo falsarius deprehenderis quòd ex libelli mei pag. 111. profers. Nec enim ibi scripsi, panem & vinum esse tantum visibilia signa corporis & sanguinis, sed scripsi esse *virtutes* non tantum mortis, sed etiam ipsius corporis Christi.

Falsum est, inquis, quum de persona Christi redemptoris nostri loquimur, quòd sola diuinitas intelligatur: Beza verò dicit Christum personam vocari ratione Deitatis tantum, & Solius Deitatis respectu proprie. Agnoscit hoc vtrunque Beza, sed illud negat ex isto consequi. Si hoc non intelligis expende quæ ex Damasceno illic citaui. In summa verò tibi respondeo illud ipsum quod Pappo: non negari de toto

quod de singulis partibus non dicitur. Sic in hypostatica vnione hominis, non negat hominem dici animæ simul & corporis respectu, qui tamen hominem illum esse negat, vel animæ vel corporis seorsim habita ratione. Itaque etiamsi (quod absit) neque deitatis, neque humanitatis seorsim consideratarum respectu Christum personam statuerem, non tamen inficiarer vtriusque coniunctæ respectu personam dici. Sed adieci, quod omnem tibi calumniandi ansam præcidere debuit: nempe Christum etiam naturæ vnus, nempe Deitatis distinctè consideratæ respectu propriè dici personam, id est quòd Christus ex natura vtraque còstans, persona est & dicitur, acceptum referri propriè vni Deitati, vtpote quæ vnica per se subsistat: nec tamè propterea excludi à personæ appellatione Humanitatem, sed ita comprehendi in personæ vocabulo, vt hoc in sese non habere propriè Humanitas intelligatur, sicut habet Deitas, quoniam non per se sed in Deitate assumente subsistat. Nò dixi, inquã, Humanitati in se consideratæ conuenire personæ appellationem impropiè seu propriè: vel personæ nomine hypostasin Filij ab assumpta Humanitate seiunctam intelligi: sed dixi & dico, omnem personalitatis (vt ita loquar) rationem, propriè à sola Deitate peti, & illi vni propriè competere: quod ne vos quidem negaturos opinor, quauis in Deitate ex Brètij dogmate in carnem realiter effusa, nullo modo possit hæc veritas inueniri.

Præterea, inquis, Beza alicubi facitur corpus Christi adesse sacramentaliter, at non realiter: alicubi verò nempe pag. 62. in Pappum, assentitur SACRAMEN-

TALITER & REALITER non esse opposita. Ergo in alterutro falsum dicit. Imò vtrunque verum est, & inter se consentiēs, si homonymiam distinguas. Nam si REALITER id adesse significetur, quod minimè vanum est & imaginarium, item si accipiat pro RE ipsa, id est pro ipsamet Christi carne, ne meritorum duntaxat communicatio in Cœna statuatur, ista duo necessariò cohærent, quum verè semper præbeatur quod symbolis significatur. Sin verò ut vos facere consuevistis, REALITER accipiatis pro re ipsa, & sua essentia, nec tantum fide præsens in terris corpus adesse In, Sub, vel Cum symbolis: tum sanè hæc sunt è diametro opposita. Et ne queri possis hoc à me exprimi debuisse, dico à me fuisse liquidò expressum & te rursum falsarium hîc deprehendi. Nam eo ipso quem citas loco, post hæc verba quæ citas: *Quòd autem SACRAMENTALITER non vis tibi VERÈ & REALITER opponi, in eo tibi assentimur, hæc adieci, quæ tu astutè præteris, modò realitatem nullam ponas quæ circumscriptam proprietatem tollat, neque duas oppositas qualitates eidem substantiæ, Circumscriptionem videlicet & Incircumscriptionem tribuat: quæ repugnantia certè non tollitur, etiamsi circumscriptionem tribuas naturæ, Incircumscriptionem gratiæ.* Et hoc est scilicet bona fide agere.

Falso etiam dicit Beza, inquis, nos à Papistis tela arripere, quum ipsemet argumentum 25, & alia sit à Papistis mutuatus, & Theses Ingolstadianas Geneuæ imprimendas curarit. Imò longè aliud est Papistarum calumnias & commentitias scripturæ sacræ, & patrum explicationes nobis reponere (quod à vobis

fieri dixi & dico) quàm ea quæ non ipsi commenti sunt, sed ex puro Dei verbo & rectè sentientibus patribus sumpserunt obseruare, vt in hoc Vbiquitatis argumento ab illis factum fuit, argumentis aduersus Eutyrianos, Monophysitas, & Monothelitas ex scriptis patrum & Dei verbo repetitis. Neque verò nego mihi sic placuisse Theses illas aduersus Iacobi Andreæ blasphemias Ingolstadij scriptas, vt hîc etiam quominus ederentur nō obstiterim. Nec enim sunt Papisticæ, sed verè piæ, ex Dei verbo & orthodoxis patribus summo iudicio conscriptæ: imò Papisticam transubstantiationē, vt & vestram Consubstantiationem, solidis argumentis expugnant. Ideò alterā illā thesē in partem Papisticam, & priori disputationi prorsus repugnantem, nequaquam excudendam putauimus.

*Scripti, fateor, nulla fronte à nobis peti vt Augustana confessioni nullis conditionibus subscribamus, quæ vix vllum super sit eius caput de cuius explicatione inter vos conueniat. Tu verò quæris, cur vestræ illi concordia non subscribamus, & communi consensu pontificios hostes non oppugnemus. Respondeo, quoniam errores erroribus cumulare, conferuos tyrannicè verberare, ipsum Romanum Antichristum in damnandis non auditis superare, arcano pauculorum *ἀνδραπέτων* conciliabulo coacto conscientias fidem præscribere, non est inter dissidentes sanctam & Christianam pacem cōstituere.*

Falsum etiam esse vis quod scripsi I. Corint. 10. *Dici veteres eandem atque nos escam comedisse, & eundem porum bibisse, nisi, inquis, istis licet qualibet rāquam ex tripode dicta pronuntiare. Imò verò, Holdere,*

dere, quo pudore hanc interpretationem quasi à nobis excogitatam dicis Ecclesiæ obtrud? Nec enim ignorare potes quid Pappo saltem ipsi responderim, nempe habere nos grauissimum auctorem huius explicationis Augustinum in Ioan. tract. 45. & in lib. de Pœnitentiæ vtilitate, quibus locis nunc addas licebit eundem August. tractatu in Ioh. 26. & in Psal. 77. Cyrillum lib. in Ioan 4. ca. 10. & lib. de recta fide ad Theodos. & alios quoque à scholiaste Græco commemoratos. Et certè si patres Paulus nõ nobiscum sed inter se cõpararet, quid attinebat dicere illos in mari & nube baptizatos, & Christum nominare? Sed, inquis, *quomodo conueniret quod additur, quum Apostolus OMNES illos in duas cohortes diuidit, quorum alios prostrauerit, alios approbauerit Dominus?* Optimè profectò. Nam vt sacramenta vetera cum nouis, ita vetus populus cum nouo cõfertur, & quidem vterque bipertitus, vt apparet & ex eorum qui Sacramētis abusi sunt, & ex eorum qui rectè iis sunt vsi comparatione cum Corinthiis, quos sicut ab illorum imitatione deterret, sic ad istos imitãdos Apostolus hortatur. Itaque, nisi aliud oraculum nobis ex vestro tripode proferatis, vix ac ne vix quidem nos ex nostra sententia, tantorum virorum testimonio, tãmq̃ firmis argumentis confirmata, depuleris.

Cæterum quando cœperit apud vos de ista Vbiquitate disceptari, & quo progressu incaluerit ista disputatio vobis inquirendum vltro relinquo. Illud quidem constat, Lutherum, etsi pedetentim admodum in cognitione veritatis profecit, nihilominus in iis asserendis quæ meritò postea emen-

dauit, non minus fuisse securum & vehementem, quàm in iis quæ meritò semel cognita retinuit, quòd ita soleat acribus præsertim ingeniis euenire, vt naturæ impetus non possint, ita vt par erat moderari. Sed & illud inficiari nõ potestis, aspersum potiùs initiò aliquid de ista hypostaticæ vnionis interpretatione, in ista cõtrouersia fuisse, quàm copiosè explicatum, disceptatibus potiùs vtrisque de verborum Institutionis sensu, donec Brentius hanc Camarinam ab ipso vsque fundo commoueret. Et audiui ego his meis auribus Vormaciæ D. Philippum, audiente & silente Brentio, satis falsè istud Vbiquitatis dogma perstringentem. Quod vtinam de hoc potiùs semel restinguendo incèdio quàm de illius sparsi tempore citra vlla præiudicia, sinceræque conscientia, ex Dei verbo, & purioris Ecclesiæ consensu quæreretur.

Dixi ego, fateor, *loco legitime Synodi rem apud vos videri*, quod quum tu de vi armata interpretaris, & bella ciuilia Gallica & Belgica, tum generaliter omnibus nobis, tum non in Caluini aut cuiusquam alterius ne Angeli quidem, sed in vnus Dei verbu iuratis, ac etiam mihi priuatim, tãquam instigatori exprobras, rursus qua conscientia mecum agas ostèdis. Legitimam enim Synodum quam semper postulauimus, & quam à Papistis vos quidem ipsi tot ante annis efflagitastis, nos verò à vobis obtinere ne nunc quidem possumus, quum isti vestræ vi oppono, satis perspicuè ostendi, non aliud à me vim dici, quàm *λησπικὴ* illa *ἀμείψιστος* pauculorum conciliabula, quibus egregiam illam farraginem, vtinam sub Concordiæ nomine, non horrendi incendij

cendij flammis tota Germania spargentem, acceptam ferimus. Sed & quibus artibus, & qua vi subscriptiones à plerisque extorseritis, & quorum autoritate ad pios tam multos vexandos abuti, ne nunc quidem desinatis, fallimini, si orbi terrarum ignotum esse creditis, aut vestram, vestram inquam, istam, non autem piorum alioqui & Ecclesiarum paci studentium principum, maculam sola inficiatione elui posse existimatis. Bella verò tū Gallicum Belgicum sint ne à nostris excitata, aut suafore me suscepta, si non ex tot scriptis verissimis ac iustissimis defensionibus, at certè ex Illustrissimorum quoque Germaniæ non paucorum principum inspectis archiuis cognoscere potestis, quorum & iudicio & pietate, hæc vestra calumnia satis superque refutatur. Sed ne de illis quidem refellendis quæ mihi de blasphemi & Mahumetani Syluani supplicio cuius suafor fuerim, & de Satanae excremento (dissimulatis iis quæ hac de re toties antea verè respondi) mihi apud bonos & pios laborandū opinor. Vos autem, vestrique similes, ne tantillum quidem moror.

Sed quod subiicis à me scribi, non aliter proprietates diuinas Humanitati, quam Humanitatis Diuinitati tribui, operæ pretiū est ab omnibus intelligi, quam calumniosè à vobis peruertatur: quū quod ego de sola gratia vnionis dixi, tu ad dona effusa transfers. Mea autem hæc verba sunt, à te rursus detruncata, pag. libelli aduersus Pappum 57. *Quod ais, Pape, aliter communicari Deitatis proprietates Humanitari, quam humanitatis Deitati, verum esse non potest si ad gratiā vnionis referas. Est enim eādem*

prorsus unione hypostatica Verbum homo, qua homo
 Verbum: & qua ratione Filius Dei dicitur crucifixus,
 filius etiam hominis erat, in celo quum esset in terris,
 nempe κατ' ἄλλο, non in sese, quanuis dignior sit assumens
 natura quam assumpta. Hinc verò illud sequitur cuius
 ignoratio vos fefellit, & in hac precipitia Lutherū &
 Brentium impulit, κοινωίαν videlicet ἰδιωμάτων, siue φύ-
 στων ἀλλοίωσιν, siue ἀνόδοσιν, siue ἀεχάρησιν καὶ τὴν ἐνώσιν,
 de tota quidem persona ὅλως non κατ' ἄλλο μὴν considerata, &
 tamen ab alterutra naturarum in cōcreto denominata,
 verè & realiter dici, ne personam cum Nestorio separe-
 mus. Et tamen ei natura à qua in concreto persona de-
 nominetur non reipsa, sed verbo tantum conuenire, ne
 naturas cum Eutychete cōfundamus. Deinde subiicio,
 quæ tu quoq; astutè præteriisti. Sin verò ad unionis
 effecta istud referas, concedimus tibi nō fuisse Deitatem
 ab humanitate affectam, sed humanitatem ab unito sibi
 verbo inenarrabiliter supra res cæteras creatas eue-
 ctam. Hæc igitur quum expressè distinxerim, quo
 pudore quæso, istam distinctionem præteriistis, vt
 istud rectè & verè dictum torqueretis, qui tamē,
 etsi imparē, eandē tamen in genere communicati-
 onem Deitatis in Christo & Petro statuitis?

Illam autem ἀεχάρησιν secundum unionem esse
 reciprocam, & eadem pe nitus ratione secundum
 illam humana de Deo, & diuina de Homine in cō-
 creto dici, tum res ipsa demonstrat (quoniam alio-
 qui Deus & Homo essent duæ personæ) tum Da-
 mascen⁹ cum tota vetustate plurimis passim locis,
 ac præsertim expressè loco antea citato, nempe lib.
 3. cap. 3. declarat. Sed & alia quoque est ἀεχάρησιν ad
 abstracta pertinens, qua fit vt Deitatis quidem, nō
 ipsa

ipsa idiomata essentialia (quæ verè ἀκὸινῶντα semper sunt) sed creata dona vt effecta illorum essentialium, re ipsa in Humanitatē, vt in subiectum qualitates effundantur, Humanitatis verò in Deitatem nequaquam. Quis enim Deitati quidpiam adiecerit, aut detraxerit? quas multum diuersas *δεξωφ-σως* species non distinguēs Kemnitius, hoc ipsum quod stabilire voluit, euertit, dum insitam realiter naturam naturæ esse vult, quæ sit distinctis manentibus naturis earumque proprietatibus personaliter duntaxat vnita.

*Negat, inquis, Beza, Deum omnibus rebus creatis adesse essentialiter, & sustentare res omnes essentialiter, vel etiã substantialiter. Vbi verò negat? pag. inquis, in Pappum 23. Inspiciatur ergo & illa pagina tota, & quatuor præcedentes: & comperietur Holderum omnem pudorem in Beza tantæ impietatis accusando exuisse. Non, inquam, negavi, Holdere, Dei essentialiam vbique adesse, quam è contrario contra vos tueor vnicã & solam vbique esse. Num enim me inter Anthropomorphitas recensebis, quibus ubiq; clamitat iniuriam factam Lutherus, quòd nunquam tale delirium cuiquam in mētem venisse sibi persuadeat? Sed hoc ego passim clamitavi & clamito, intolerabilem esse Iacobi Andreæ impietatem quam ex Brentio acceptam amplificauit, quòd videlicet scribat Christum non aliter esse in Christo quàm in omnib⁹ rebus creatis, quod est merè Samofatenianum & Nestorianum. Neq; verò negat Beza, imò disertè fatetur Deum adesse rebus omnibus, quum illam aliter esse dicit in assumpta illa carne (*σωματικῶς* videlicet) quàm in re-*

liquis rebus, quia nimirum sic illis adest, vt tamen illis sese nō vniat, & in ipsis aliquid dūtaxat, & quidem impariter efficiat, quæ *παρουσία* dicitur *ἐνεργητικῶν*: assumptæ verò vni illi humanita i semetipsam Filii hypostasis vniuit, quæ præsentia vni huic assumptæ carni propria, propterea hypostatica vnio vocatur, & perperam ex *ἐνεργείας* modo definitur, quum species non ex altera specie, sed genere cōmuni definiatur. Itaque magis etiam abominor illam inauditam in Ecclesia Dei enuntiationem, *Deum rebus omnibus subsistentiaiter adesse*. Nam aliud est aliquid vi sua in ipsis, vt in Scholis loquuntur, *esse* conseruare, aut etiam rei non existenti dare vt sit, quàm hypostaticè adesse, id est, ita vt in vnâ hypostasin cum re quapiam vniatur, quod fuit Manichæorū delirium à Serueto nostrâ memoria renouatum. Itaque etsi locum illum alterum, quem ex Iacobo Andrea citavi, in quo videbatur personalem vnionem facere Christo cum sanctis omnibus cōmunem tibi largiar malè fuisse à me intellectum, tamen sic ille non absoluitur, quum hypostaticè sustentare, & personaliter sese vnire, vnum & idem apud sacros omnes scriptores declarent: & vt antea ex Brentio citavi, sic Petrum Dei essentia præsentia & potentia, vt Christum ipsum impleri disertè doceatis.

Sed & illa falsitas quanta est, quòd Deum negè essentia sua cælum & terram implere, quoniam sic illum vbique esse dico, vt tamen *VELUT* sedem ipsius in cælis ex excelsissimis terra collocem? Quomodo enim hæc non essent *ἀνίσταται* si sic acciperentur vt tu vis? & cur adderem particulam *VELUT*?

cur

cur etiam exprimerem istius rei causam, nempe quoniam cælorum structura & splendor peculiari quodam modo Dei gloriam annuntiant? Cælos autem illos Brentianos ubique sitos mirum est, Holdere, si probare isto testimonio te posse putas, quo dicitur Deus cælum & terrâ implere. Etenim si ubiq; sunt, quâ illos à terra separaris? & si cæli quoque ubique sunt, certè non tantùm Deitas per se, & Humanitas per gratiam, sed etiam cæli ubiq; erunt. Num etiam, quæso, hypostaticè vniti, quandoquidem istam Vbiquitatē ab hypostatica vnione, vt effectum à causa suspendis? Et hîc quidem tute habes Holdere, in quo tuum istud acumen exerceas.

Sed audiamus mirificum istius acuminis argumentum. Negavi, eidem naturæ posse oppositas essentielles, aut τῆ φύσεως necessariò παρεπιπέδως proprietates simul tribui. Res enim vnaquæque suis proprietatibus ἀκωνωνήτως dignoscitur, quibus mutatis, ipsas quoq; res mutari necesse est, nisi disparata velis vnum & idem esse. Quid autē Holderus? *Omnipotentem esse, inquit, est essentialis proprietates Dei, & tamen Omnis potestas data est Homini Christo.* Imò ipsamet quoque essentialis Deitas vnita est huic assumptæ Humanitati: & sic datum est huic homini vt sit Deus. Num verò in sese? Hoc quidem dixerit siue Eutyches, siue Brentius, vt qui scribat disertis verbis pag. apologiæ modò citatæ 25. *Diuinitatem hominis Christi non esse illam ἰσῶδην, sed communicatam à secunda hypostasi, quasi vnio hypostatica sit naturæ diuinæ in humanam realis effusio.* Sed Orthodoxi Christiani fortiter id vt

manifestam blasphemiam execrabuntur. Sit ergo sanè, vt est, hic vnus Homo Omnipotens, at quatenus Deus, non quatenus homo: siue non secundum Humanitatem, sed secundum Deitatem τοῦ λόγου essentialē, cui sic vnita est vt idem sit & vnus Deus & Homo. Quod attinet autem ad hanc Omnē potestatem, quæ huic etiam ipsi Humanitati in sese tribuitur, ea & ὁμωνύμως & ἑτερονύμως sic vocatur. Ὀμωνύμως quidem, quatenus in Deo quidē est essentialis, imò ipsamet Deitas, in hoc homine verò est qualitas creata & donata. ἑτερονύμως autem Latinè dicitur Omnipotentia. Nam à Græcis ipso etiam nomine distinguuntur Δυνάμις & ἔξουσία, quorum illa quidem significat potentiam efficiendi, quæ in Deo est essentialis & infinita, in rebus autē creatis est qualitas, eaque vel naturæ legibus, vel extraordinariæ diuinæ liberalitatis finibus circūscripta: hæc verò declarat potestatem in rerum creatarum gubernatione, quæ Christi humanitati concessa est supra res omnes creatas, sic tamen vt Deitati ne quidem exæquetur, quāuis id arbitrentur Vbiquitarii. Est enim Christus secundum Humanitatem, seipso secundum Deitatem minor. Quorsum autem istud, vt contraria essentialia idiomata eidem subiecto inesse dicantur, quum ne accidentibus quidem omnibus citra distinctionē id conueniat?

Quid plura? Holderus etiam sese alio argumento acutissimum Theologum, Bezam autem metaphoricum & Capernaiticum esse probat: acutè scilicet, quum Capernaitas ne ipse quidem inficiari possit Christi sententiam non metaphoricè, sed χριστι

no p̄ntō intellexisse. *Præsentiam corporis* (inquit) & *sanguinis Domini in Cœna dicit Beza se se n̄ inficiari.* Dicit profectō: ideoque Holderum in manifesta falsitate deprehendi quum à Beza signa sacra extirpantiri vociferatur. *Ac ea præsentia* (inquit) *est aut visibilis aut invisibilis.* Concedo siue ad rem ipsam, siue ad præsentiã modum hoc referas. *Atqui visibilem esse non dicit Beza.* Dicit etiam, opinor, Holderus, nisi forte videt id quod non est, quanuis hæc cōtra se verba ex Chrysostomo citat, ipsum vides, ipsum tangis. *Ergo invisibilem præsentiam agnoscit Beza, aut si hanc etiam negat, omnem præsentiam negat.* Nihil enim est tertium. Itaque iam Beza Cretensis factus, nec Gallia modo, sed honestatis & verecundiã fines transiisse suo ipsius testimonio comperietur, ut qui dicat, *invisibilis & visibilis præsentiã carnis Christi discrimen fuisse omnibus seculis in Ecclesia Dei inauditum, & tamen aut invisibilem præsentiam fateatur, aut omnem præsentiam neget.* Imò verò, Holdere, ne sic quidem mendax deprehendor: nec me crucis Christi, id est, voluntariã extra cæcam adhuc Galliam propter veritatem secessionis pudet, quam quoties tu mihi exprobrabis, toties non honestatis & verecundiã tantum, sed Christianitatis ipsius oblitus fuisse comperieris. Ut autem de re ipsa respondeam, non ego simpliciter negavi istud visibilis & invisibilis præsentiã carnis Christi discrimen, sed eo demum sensu, quo à vobis Confubstantiatoribus, & à Pōtificiis Trāsubstantiatoribus usurpatur. Nam Pontificii quidem ut ipsum essentiale Christi corpus tum in cælis tum in terris re ipsa eodem me memento in illis

suis infinitorum & incâtatorum panum speciebus adesse statuunt, vos autem vt illud ipsum itidem eodem momento sua quoque essentia vbique præsens adesse confirmetis, vel tum visibile, tum inuisibile simul, vel inuisibile semper illud esse ponatis necesse est: quod commentum veritati corporis Christi ex diametro repugnans illi quidem sacramentalibus verbis, vos autem illi vestræ omnimoda iestaticæ chimæræ attribuitis. At nos veritatem, ac proinde circúscriptionem & visibilitatem perpetuam corporis Christi ex sacris Literis, & totius Ecclesiæ orthodoxæ perpetuo consensu asserentes, ipsum in sese Christi corpus sua essentia nusquam esse nisi in cælis, in quos verè terras deserens transcêdit: & suis illis quantumuis glorificatis, veris tamen ac visibilibus partibus organicis constare: ac proinde nonnisi visibile & nunc à nostris corporibus verè abesse affirmamus: & hæcenus vestrum illud Quanti & Non quanti, Visibilis & Inuisibilis præsentia discrimen, vt impium repudiamus. Nec tamen propterea mentis & fidei oculis tum in verbo simplici tum in sacramentis, spiritualiter Christum totum, & Christi totum contemplantibus, inuisibiliter illud adesse, & credentibus verè communicari diffitemur, imò corde & ore confitemur, expectantes diem illum, quo corporis etiam oculis illo essentialiter præsentem perfruemur.

De calumnijs.

Dicis præterea, Holdere, in eo calumniatorem esse Bezam quòd scribat *ex reali consubstantiatione*

Et tunc prout seruat, consequi corpus ipsum Christi ante-
 quam comedatur, vel paulò post euanescere, vel in ven-
 tre simul trahi. Dicit enim Beza, inquis, si vir bonus
 est, quis vnquam nostrum ita senserit. scripserit, docue-
 cuerit. Vos omnes certè, ait rursus bona fide Be-
 za, vos inquam illud ipsum sentitis, scribitis, doce-
 tis, quotquot ore ipsum Christi corpus reale &
 essenziale comedi sentitis, scribitis, docetis: & qui
 in nos qui sola fide spiritualiter presentia illa reci-
 pi docemus, & voces Accipiendi, Comedendi, Bi-
 bendi, de ipsis quidem signis propria, de corpore
 autè & sanguine Christi, translaticia significatione
 accipienda ex regula toties à veteribus patribus
 inculcata, sentimus, nil præter diras & anathemata
 crepatis. Nam, obsecro, mi homo, in quamcunque
 te partem conuertas, si accipienda sunt hæc verba
 sicut sonant, quid est Comedere, nisi dentibus cõ-
 minutum in vètriculum trahere? quid est Bibere
 nisi ore haustum eòdem transmittere? Etsi iam an-
 tea in ore & ventriculo hæc erant, vt ex vestra reali
 Vbiquitate colligendum est, quònam eo immitti
 realiter dicentur, vbi iam existebant? Sed & hæc i-
 psa Lutheri verba protuli. *Vtinam tam Christianè*
egissent omnes papa, vt Pontifex ille cum Berengario e-
git. Quid autem ille Papa? *Credimus* (inquit) *verum*
corpus & sanguinem Christi non solum sacramento, sed
in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi fidelium
dentibus A T T E R I. Quid tu verò contra, *Holdere?*
ne ppi quidem. Quid enim responderes, qui neque
 Lutheri hyperbolas agnoscere, neque veritatem
 fateri sustines? Ais tamen Lutherum in eo loco nõ
 V E R E & P R O P R I E sicut scripsi, sed R E C T E &

BENE, scripsisse & addidisse, PROPTER SACRAMENTALEM VNIONEM. Ego coniunctionem dici malim. Sed quid ista te iuuant? Nam probat discretè Lutherus illius Papæ decisionē: & glossam iuris Canonici reprehendit nominatim, quæ vt Papam excuset, verba illa negat propriè esse accipienda. Deinde quid est aliud ACCIPERE VERBA SICVT SONANT, quàm illa propriè intelligere? Ista verò Sacramentalis vnio nihil Lutherum subleuat, quàm à vobis realis & essentialis in terris esse statuatur: neque de istius locutionis causa, sed an *et tunc ipse* illa comedatur & bibantur inter nos disceptetur.

¶ Illud autem cuiusmodi tãdem est? *Nos, inquis, tibi libenter Beza, cõcedimus, non quesituros nos aliam causam presentia Christi in Cœna, quàm Institutionis verba: & quia longè aliam rationem esse presentia Christi in Cœna (quàm Sacramentalem esse dicimus) & Omnipresentia causam, quæ ex vnione personalis dependet, nos ipsi fatemur: in hac quidè controuersia de Cœna Domini posthac de Vbiquitate nullum faciemus verbum. Peto quidnam Beza amplius.* Respondet Beza absurdum esse aliã causam specialis præsentia, realis & essentialis in Cœna ponere, quàm generalis Omnipræsentia, quum causa generis sit etiam speciei causa. Hypostatica igitur vnio si omnipræsentia, erit quoque præsentia in Cœna causa: sed Institutio Cœnæ faciet vt hæc præsentia sit in Cœna Sacramentalis; id est rei præsentis in Cœna percipiendæ causa instituta. Hoc verò si ita est, peti hoc amplius Beza, vt si seriò Humanitatis Vbiquitatẽ silentio vultis obrui, id quoque quod ex ea posita consequitur, & ea sublata tollitur, (id est realem istam

istam & essentialem In, Sub, vel Cum symbolis
 presentiam, ac proinde oralem quoque sumptio-
 nem) abrogetis. Petit denique vt quod vester ille
 dictator spondit, re ipsa praestetis. Nosti enim
 illum in responsione ad Sperlingum, cuius verba
 aduersus Pappum citavi pag. 64. vltro promississe,
si ea est humana natura proprietatis, vt non nisi vno aliquo
loco esse possit, neque a diuina natura ipsi communicari
vilo modo possit, quo & ipsa, dum vno in pluribus aut
omnibus (simul videlicet) locis esse queat, se profferenda
vera corporis & sanguinis Christi praesentia in Coena,
ne ad momentum quidem pugnaturum. Si enim simpli-
citer (inquit) id impossibile esse fatear, qua ratione id
fieri posse ex Coena verbis demonstrare conarer? Verba
enim Coena (inquit idem Andreas alibi) sunt tantum
verba dispensationis corporis & sanguinis Domini, iam
ante & ex alia causa essentialiter in pane & vino pra-
sentium. Audin' Holdere, praesentiam vestram rea-
lem non pendere ab Institutionis verbis qua tan-
topere vrgere confueuistis, audin' cum Vbiquita-
tate tolli vestrum illud In, Sub, vel Cum, realiter
& essentialiter abrogari? Vtrumque igitur a vobis
fieri peto, quum posterius ex priore quod vltro
pollicemini dependeat.

Citaram etiam locum ex Luthero, in quo eos
 reprehendit qui ex Christo omnipotentem homi-
 nem faciunt, duas naturas permiscentes, quod alibi
 vt pie scriptum laudem, alibi vt erroneum repre-
 hendam. Ego vtrumque factum agnosco, & vt re-
 ctè factum tucor. Est enim certè Orthodoxum
 quod dictum voluisse Lutherum apparet, nempe
 ipsi Humanitati Omnipotentiam non posse com-

municari quin naturę confundatur. Sed ipsa phrasıs, Hominem hunc non esse omnipotentem falsa est, quum Homo iste sit Deus, *κοινωνία* videlicet *ιδιωμάτων*, siue *ἀλλοιώσει*, quā idem Lutherus postea non rectē reprehendit. Sed quid ad hęc Holderus? de re ipsa ne *χρῶ* quidem, contentus Bezam vt inconstantem carpere, ipse in errore pertinacissimus.

Alium præterea Lutheri locū à me prolatum in quo copiosè explicat quomodo dicatur Christus non nostri duntaxat, sed suæ ipsius animæ respectu, verè pro ratione ætatis creuisse sapientia, negat Holderus contrà se facere. Legatur locus integer, & periti Theologi diiudicent. Illud certè falsum est quod ait, *negare nos humanitatē esse Deitatis instrumentum*, quod absit vt recto sensu inficiemur. Sed hoc quidem verum est, huius dicti merè Monotheliticam expositionem quam afferunt à nobis repudiari, quasi videlicet vnica sit duarum naturarum *ἐνέργεια*, & vnicum *ἐνέργημα*. Nam neque Deitas quæ sunt Deitatis propria per Humanitatem vt in merè diuinis operibus efficientem causam cooperantem agit: nec Humanitas quæ sunt Humanitatis propria sic impellente ipsam Deitate operatur, vt tamen *αὐτομάτως*, nō tantum *συνθετικῶς* agat quæ suæ sunt naturæ: quanvis neutra separatim agat, sed sicut suis & essentiis & voluntatibus & energiis & *ἐνεργήμασι* distinctæ naturæ manent, ita etiam distinctè agant singulæ quod est singularum proprium: licet commune sit postea ipsum personale *ἀποτέλεσμα*: humanitate nimirum in suis distinctis humanis actionibus Deitati, & ipsius di-
uini

vinis operibus subseruiente: sicut est à nobis antea rationibus & exemplis declaratum, quum de miraculis à Christo editis ageremus.

Patropassionum errorem alicubi dixi illa reali omnium Deitatis proprietatum effusione stabiliri. Respondit tandem Andreas, se Deitatem considerare non absolutè, sed in vnica filii persona, quæ sicut est vnica incarnata, ita suas omnes proprietates, non quatenus absolutè in Essentia tribus Personis communi spectantur, sed relatè ex sese, vt genita videlicet, in carnem assumptam effuderit. Sed non animaduertunt isti Personam quidem à Persona re differre (quanuis reali tantum distinctione personalium notionum, non separatione siue diuisione essentia) ideòque numero multiplicari: Personas verò ab Essentia ratione tantum discerni, id est *κατὰ τὴν οὐσίαν*, ex quo itidem efficitur proprietates essentielles numero non multiplicari. Itaque alius quidè est Filius re ipsa quàm Pater, ideòque incarnata dicitur Filii non Patris Persona: ac proinde Filiationis nõ Paternitatis respectu, Deitas est assumptæ Humanitati vnita. At quanuis Omnipræsencia, cæteræque essentielles proprietates Deitatis absolutè considerata in essentia, relatè in Personis spectentur, non tamen alius est quàm Omnipræsens Pater quàm Filius. Nõ igitur pari ratione Omnipræsencia Filii dici potest assumptæ carni vnita qua ipsa Filii persona. Hæc enim sic vnita est, vt paternitas neque re, neque ratione dici possit vnita: Omnipræsencia verò Filii quæ carni vnita est, ratione tantum non est vnita vt patris Omnipotentia, quum re ipsa vna & e-

dem sit Patris & Filii Omnipræsentiæ non persona. Iam verò quum illam ipsam Omnipræsentiã quæ vna est, dicat illi passim, realiter effusam fuisse in carnem assumptam, vt Deitatis essentialem, nusquam autem vt in Filio assumente personaliter consideratam, quæ Omnipræsentiã in ipsa quoque Filii persona quum essentialiter consideratur, vnica est ipsi cum Patre & Spiritu sancto communis, quis isto argumento nos vsos esse mirabitur? Pappum verò, siue quemcunque alium eorum quibus respõsiones meas opposui, auctorem, qui tandem sit Holdere, si seridè & sincerè veritati patrocinaris, vt plures Omnipotentias constituentem, vel non tuearis, si rectè sentit, vel, si impius est, mecum non cõdemnes? an quòd vos quoque plures Deitates statuere nõ pudet? Sic enim disertè loquitur tum passim Brentius, vt antea ostendimus, tum in primis Andreas in illa sua ad Ingolstadianas theses apologia; alterius sanè Andreæ Musculi impietati aditum aperiens, qui Deitatem ipsam apertè in assumpta natura fuisse natam, passam, mortuam & excitatam scribit.

Quod autem scripsi, & iterum scribo, nempe sic à vobis declarari Christi Deitatem, vt *ὡς τὸ πᾶν* non *ἕκαστον* à donis in ceteros homines collatis differat, si tibi propositum erat, vt calumniosè à me scriptum inficiari, cup non ad eos locos respondes quos ex Brentio & Iacobo Andrea *αὐτὸν* descripsi, & qua tandem ratione diuisi possint, non explicat? Faceret at ego nõ merico, quod meridianæ luce clarius est: fieri nõ posse quia ita illi senserint, scripserint, docuerint, vel aliud senserint quã

scripse-

scripserint. Illa igitur quæ mihi ex Andrea, citas in
 cōtrariam sententiã, nullius me calumniosæ accu-
 sationis arguunt, sed ipsius palinodiam euincunt:
 eãque minime sinceram, quum antea impiè scri-
 pta non tamen eiuravit, & ipsum hinc exortum er-
 rorem tucri perseueret. Imò audaculus hoc ipso
 suo dedecore factus Iacobus Andreas, sese madi-
 do linteo impudenter absterfisse non contentus v-
 lus est *avm̄m̄peiḡ*. Dixit enim in eo me errasse
 quòd dixerim, *energia que personalem vnionem se-
 quitur, carnem Christi à reliquis creaturis comparatè
 tãtum differre.* Cedo quãobrem? *Quoniam (inquit)
 quum diuinitas filij nõ habeat actiones ab Humanitate
 separatas, hinc sequitur energiam carnis Christi sim-
 pliciter & proprie differre ab energia in sanctis, quorum
 sint separate actiones, vt separate persona.* Quæ verò
 hæc inscitia, Deus bone, quæ impudentia est? Nec
 enim ego energias Deitatis in humanitate Christi
 & in sanctis inter se comparauit, sed hoc millies re-
 petij, gratia quidem vnionis Hominem illum as-
 sumptum esse essentialiter Deum, ac proinde hanc
 gratiam toto genere à cæteris beneficiis differre
 quibus res creatas Deus creator affecit: gratia au-
 tem habituali quam vocant (id est, si qualitates seu
 dona, creata in assumptam carnem effusa spectentur)
 Christi Humanitatem hoc demum respectu à san-
 ctis differre secundum plus & minus: vt qui solus
 spiritum, (id est illa dona) ex vnita sibi essentialiter
 deitate *πὸ ἑσῶν* profluentem sine mensura accepe-
 rit, vt inde velut ex capite in sua membra, certo
 modulo, prout ipsi libuit, redundant. Dixi autem
 ista illud Brentij, refellens, vbi negat hac ratione

Christum à Petro differre, quòd Christus quidem sua, Petrus verò alterius, à sua videlicet persona separati, virtute miracula ediderit. Quid ad hæc bonus Andreas? Fortiter dissimulatis quæ obiecerã, persuadere vult se non aliter vnquam sensisse, & tamen ne hoc quidem satis intelligit quod ex me aliquatenus didicerat. Itaque pro ipsis donis substituit eorum vsum, & stultè concludit quoniam Christi Humanitas his donis nõ vtatur separatim à Deitate, idcirco hanc gratiam habitualem, quam vocant, id est qua factum est vt Humanitas Christi absque mensura ditaretur, toto genere ab ea differre qua Deus in sanctos secundum mensuram creatas itidè qualitates sanctas effundit: quasi verò non idem sit diuinæ in creaturarum liberalitatis genus, quãuis Christi quidè Humanitas istis donis vtens à deitate sibi vnita non separetur: sancti verò sic à Dei spiritu agantur, vt separatae sint à Deitate personæ. Sed & quãto opere in eo hallucinetur quòd Deitatis & Humanitatis actiones sic vniant, vt neque Deitatem propriè diuina *enpynuete*, neque humanitatem propriè humana opera per se operari velit, id est Monothelitarum hæresin reuehat, satis superque antea demonstrauius.

Osiandri verò tribunitias coniectiones an meritò vocarim, quibus clarissimum illud lumè toti Germaniæ prælucens, D. Iohan. Sturmium, id est illius aurei seculi reliquias obruere maledicentissimus homo ille studuit, vt sibi nomen quasi incenso Dianæ delubro, quæreret, non Argentinensis tantùm Academia, neque tota dûtaxat Germania, sed exteræ quoque gentes omnes norunt.

Num

Num quid verò amplius? Imò grande aliud superest Bezae facinus, qui scripserit, *posita reali Consubstantiatione, effici ut bestia quoque symbola sumentes, Christi corpus ipsi in essentiale vorent: in suo verò aduersus Pappū libello istud à se factum neget.* Agnosco ἀναρχία μνημονίων Holdere. Sed quam malem à vobis vel id dogma semel repudiari ex quo ista tam absurda & tam impia, non minus necessario quàm ex Transsubstantiatione consequantur: vel cur ista ex vestris non rectè concludantur, ostendi. Nam quæ tu nobis ex Luthero & Brentio depromis, Pötificiorum scholasticorum in eo quoq; expediendo nodo frustra sudantium gerris ac nugis nihilo sunt grauiora.

Sed & illud malè habet Holderum quòd Brentium alicubi dixerim, in initio nò tantopere à nostris dissensisse. Quid igitur? Errauerit fanè semper Brentius, & errando tandem penitus à veritate ad Eutychianismum vsque paulatim desciverit, atq; adeò nimium multos secum eò abduxerit, quandoquidem sic Holdero placet. D. Philippus verò placidissimi vir ingenii, quid apud plerosque sua illa nimia lenitate promouerit, tot ipsius ingrati discipuli testantur, vt non immeritò studuerit Calvinus illius lentitudinè velut expergefacerè. Quid autem ipse in istis controuersis senserit, ex posterioribus eius scriptis, non ex illis prioribus prius editis quàm legendis & expendendis nostrorum responsis, vir candidissimus, & veritatis amans, profecisset, æquum est aestimare: ac proinde non immeritò nobis à Philippo fas est ad Philippum prouocare. Ex iis autem maledicis profe-

Etò potius quàm cum iudicio & sedato spiritu scriptis Lutheri testimoniis, ab Holdero citatis, vnicū tantū seligam, ex quo quantum ille non semel intemperiei suæ indulserit perspiciatur, & quàm tanti viri, sed hominis tamen, nomini, ipsique Ecclesiæ malè consuluerint, qui pleraque ipsius polemica scripta non maluerunt obliterari potius quàm in publicum edi. Sic igitur ille quodam loco pro suo æstu, *Audi, inquit, tu porce, canis, fauati- ce, aut quisquis fueris, insulse asine: Etiam si Christi corpus sit omnibus locis, non tamen tu statum ipsum vel deuorabis, vel belluaberis, vel attinges.* At vos audite, qui Lutheri *autòs* & *equa* tantopere vrgetis. Si hoc verum est, quinam verum erit, quod ipse alibi tam pertinacitate tuetur, nempe indignissimos etiam quosuis verum corpus Christi, quanuis ad iudiciū, manducare?

Denique intolerabilè D. Cællario Smidelino fieri iniuriam cōquereris Holdere, quod illud ipsius dictum, *Deum quasi per accidens homini cōiungi*, perperam interpreter, quum id postea ipse Beza respōdens, declararit. Quasi verò satis sit admissum crimen negare. Extat illud ab eò totidem verbis in suis illis thesibus scriptum, quod non modò vt falso, sed etiam vt inscientissimè dictum reprehendi, quum inter *Accidens* & *Substantiam* nihil sit medium. Et quid pluribus hic opus? Quoties Brentius & ipse istud inculcant, *per formam Dei, & Diuinitatem Christi, non illam uocandā & eternam intelligi, quam habeat cum Patre & Spiritu sancto communem, sed eam quæ sit ipsi à secunda hypostasi Trinitatis communicata? & carnem assumpsisse,* NIHIL

ALIVD esse, quàm omnem suam plenitudinem, id est omnia sua dona illi communicasse? quod si tam verum esse vult quàm falsum est ac Nestorianum in naturarum separatione, & Eutychianum in proprietatum effusione, aut duas in Christo substantiales Deitates poni, aut vnã quidem substantialem, alteram verò accidentalem statui necesse est.

Et hæc quidem hactenus de istis dicta sunt, quæ si efficere potuerint vt ab his tam portentosis erroribus discedatis, erit de quo Deo Opt. Max. gratias agamus. Sin minus, legitimam vllam Ecclesiasticam cognitionẽ minimè defugio. Vestra autẽ conuitia posthac solo silentio vlcisci decreui.

F I N I S.

Emendanda.

Fol. 49. lin. 8. lege corporca. Ibid, lin. 9. lege incorporea.

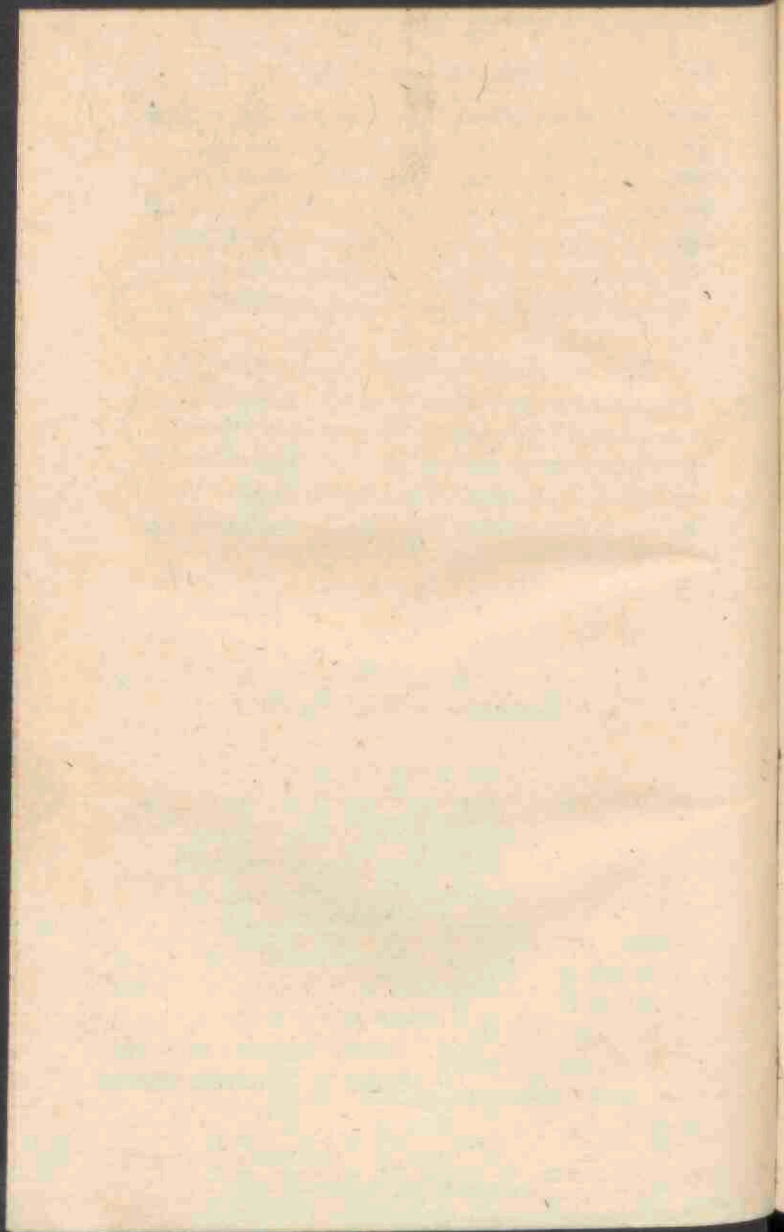

Handwritten text at the top of the page, including a date and possibly a name or address, though it is very faint and difficult to decipher.

ADPVTIDAS
QUARDAM AIT
LUNO ANDAMURE
THE ADPVTIDAS
THE ADPVTIDAS
THE ADPVTIDAS

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script that is largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

AD P V T I D A S
Q V A S D A M A I A -
C O B O A N D R E A P A R -
T I M R E C E N T E R C O N F I -
c t a s , p a r t i m a l i u n d e r e p e t i t a s
c a l u m n i a s R e s p o n s i o .

AD P. V. T. D. S.
O. V. A. S. D. A. M. A. L. A.
C. O. R. O. N. A. T. A.
T. H. E. S. E. S. E. R. V. I. C. E. S.
C. O. N. T. A. I. N. E. D. I. N.
C. O. L. U. M. N. I. S. H. E. R. E. I. N.

AD PVTIDAS

QV ASDAM A IACO-
BO ANDREA PARTIM

RE CENTER CON-

fiātas, partim aliunde

repetitas calum-

nias Respō-

sio.

ACOBVM Andream iam olim quidem missum feci, Apostoli præceptum sequutus: qui tamen quum facinorosos illos imitatus, qui de suis sceleribus rogati, satis se purgatos ex aliorum accusatione censent, criminari nos maluerit, quàm duplici impietati, cæterisque sibi non temere obiectis blasphemis respondere: paucis non illi quidem, quem insanabile tenet maledicendi cacoethes, sed ad ipsius accusationum capita respondendo, ut quæ sit istius hominis in rebus sacris tum scientia, tum conscientia, ij si fieri possit intelligant, quorum credulitate tam diu abutitur. Prima hæc est igitur criminationum nobis ab ipso nuper obiectarum, quas literis quibusdam aduersus Clariss. virum, & meritis in reimp. literariâ suis iam olim immortalẽ gloriam consequutum, D. Ioannem Sturmium, Academiae Argentinensis rectorem scriptis adiecit.

Thesis I.

Deum maximam partem humani generis ad eternā damnationem prædestinasse & ordinasse, ut non possint salui fieri: nec Deum velle eos saluari, aut illis mortem Christi filij sui prodesse.

Responsio.

Nullum esse doctrinæ Christianæ caput calumniis humanæ sapientiæ magis obnoxium, vel religiosius tractandum, quàm Prædestinationis, Apostoli ea de re disputatio, & Augustini in primis aduersus Pelagianos cōcertationes ostendūt. Alii igitur omnem prædestinationem tollunt, alii sic eam ponunt ut ponendo subuertant: alii (inter quos iste est) altero, nempe Reprobationis membro mutilatam proponunt: quasi verò possit stabili aliquorum electio (nec enim eligit qui accipit omnia) quin cæterorum reiectio afferretur. Nos igitur & mille locis expressum Dei verbum, & ipsius rei naturam, & Augustini in primis disputationes eruditissimas, quibus olim Pelagiani sunt prostrati, & nunc Semipelagiani Sophistæ iugulantur, ipsius denique Lutheri in lib. de seruo arbitrio sententiam sequuti, ut Electionis sic Reprobationis quoque decretum æternum, & quod ad euentum atinet, immutabile, id est, tam misericordiæ, quàm iræ vasa statuimus: neque hinc tamen vel Stoicam necessitatem consequi, siue contingentiā tolli, vel Deum statui vllius mali, siue exitii cuiusquam autorem: sed in electis quidem gratuitā illā miseri-

miseri cordiam, in reprobis verò iustam ipsius seueritatem spectandam ad nominis eius gloriã præberi demonstramus. Sed de his plenius nunc disputare non placet. Ad hanc autem istius sycophantæ triplicem calumniam quod attinet, ita sigillatim respondemus.

De Primo, docemus ex Dei verbo, Nasci, imò etiam concipi omnes homines iræ Dei reos, & æterna dånatione dignos. Ex his plures verbo Dei ne vocari quidem, quàm vocari: & rursum plures esse vocatos quàm electos: nec Deum propterea iniustum aut crudelem, sed iustum potius iudicẽ in iis quos vel profus non vocat, vel efficaciter nõ vocat, censendum. Neutrum istorum absque Dei decreto, quod causas omnes secundas ordine antegreditur, euenire. Hoc æternum decretum euentui quidem necessitatem immotam, voluntati verò, quæ est humanarum actionum causa, necessitatem nõ, nisi ex hypothesi, imponere. Huius decreti causam esse Dei tum æternam benignitatem in iis quos ipsi libuit, ad salutem prædestinantis, tum æternum mali odium ad iustam damnationẽ quos ipsi libuit, ordinantis: cur hos autem potius quàm illos saluti vel damnationi destinet, causam *περὶ τὴν τὴν* nullam esse aliam quàm ipsius voluntatẽ, quæ non à iustitia regulam accipiat, sed ipsius iustitiæ sit norma. Nec enim, Dei ordinantis respectu, ordinari quidpiam, quia id in sese iustũ sit, sed contra quicquid iustum est, iustum esse, quoniã & quatenus Dei ordinatione nititur ipsa rerum omnium existẽtia: at non ipsius ordinatio creationis vel existentia rerum. Hoc Dei decretum causas omnes

secundas & tempore antegrediens vtpote æternū:
 & ordine antecedens, vtpote summum, ab eius de-
 creti executione distinguendum esse, vtpote quæ
 & suis demum temporibus ac momentis, & non
 nisi secundarum causarum interuentu eueniat.
 Certum esse igitur plures damnari quàm seruari
 (vt ipse Christus testatur) & neutros absque æter-
 no, & quod ad euentum attinet, profus necessa-
 rio decreto nasci: sed in iis quidem qui seruantur,
 sumam apparere Dei misericordiã, in iis verò qui
 damnãtur, causam damnationis ipsorum totã hæ-
 rere: ac proinde Deū summè benignū in illis, sum-
 mè seuerum in his seipsum declarare, in quibus
 duobus salua ipsius gloria potissimùm elucescit.
 Nec enim aut salutis destinatorum glorificatiõem,
 aut ad exitium descriptorum sempiternam cõde-
 mnatiõem vltimum esse finem illum in quem Deus
 prædestinans intuetur: sed sui nominis gloriã, pro-
 pter quam omnia quæ cõdere ab æterno decreue-
 rat, condidit: & singula quotidie per causas secun-
 das existere vult, etiam impium ad diem malum.

De secundò, quòd videlicet ordinari Deum
 vt non possint salui fieri reprobi, docemus nõ pos-
 se quidem exitio destinatos non damnari, vt hoc
 non absque Dei decreto eueniat: Deū tamẽ nõ ef-
 se damnationis causam *περὶ τὴν τῆς κτλ* efficientem,
 sed partim eam corruptionem, qua homo primus
 merè voluntaria corruptione sese peccato man-
 cipans, humanum genus obligauit, partim illius
 corruptionis spontaneos effectus, id est, peccata.

De tertio, quòd Deus nolit reprobatiori desti-
 natos seruari, aut illis mortem Filij prodesse, istud
 concedi-

concedimus Christi verba sequuti, qui testatur se pro mundo non rogare: & fundamentum illud amplexi, quod declaras Apostolus ait, Nouit Deus qui sint sui: modò illud adiiciatur, Nò damnari reprobationi destinatos, quòd ipsi seruari velint, Deus autè volentibus resistat: sed partim propter hæreditariam & mentis & voluntatis corruptionem, partim propter voluntariam & perpetuam ipsorum contumaciam, quæ est illius corruptionis fructus.

Thesis II.

Quòd non omnes infantes in Baptismo regenerentur, sed y duntaxat quos Deus in arcano suo consilio & decreto ad vitam æternam prædestinauit.

Responsio.

De hoc capite iam pridem est Heshusio respòsum, Nos videlicet arcana ista de singulis personis iudicia Deo relinquere, &, quod ad nos attinet, eos omnes potius præsupponere ex electorum esse numero, quàm reprobatos, quos Deus vel ex fidem Christi profitentibus nasci voluit, veltiam aliunde adscitos & catechizatos in Ecclesiam suam inseruit. Sed quum non nisi ex Christo per fidem apprehenso iustificemur & regeneremur: fidem autem constet vsque adeo non esse omnium (excipiendi sunt enim hypocritæ, & qui fidem habent non illam veram, sed *μεθηλικήν*, quos Deus *καταργήσας* suo tempore vel patefacit, vel etiam non patefactos in suum locum extendit) sicut v-
g. iij.

num baptisma, quod ad Deum promittentem at-
tinet, ita, quod ad eius effectum, duplicem bap-
tismum ponimus, sicut Paulus duplicem circuncisio-
nem, in cuius locum Baptismus successit.

Thesis III.

*Quod regeneratio eorundem electorum non sem-
per fiat in ipso Baptismo, quando infans baptizatur, sed
sæpenumero in senecta ipsorum denuo fieri. Idcoque e-
tiam docent Baptismum tantum signum esse regenera-
tionis, & sigillum seu testimonium, quemadmodum &
panis Eucharistia tantum signum sit corporis Christi.*

Responsio.

Quid sit istud *Denuo fieri* fateor me non intel-
ligere, & puto *Denuo* pro *Demum* Typographũ
excudisse. Quod autem ad primam huius *Thesis*
partem attinet, illam pro vera vsque adeo agnosci-
mus, vt gratiam, cui velut obsignandæ Baptismus
adhibetur, remissionem videlicet peccatorum &
regenerationis donum, affirmemus interdum an-
tecedere Baptismum, vt Abrahamus fuit iustifica-
tus, ac proinde remissionem peccatorũ adeptus,
& nouus homo factus, priusquam circumcideret-
ur, & Cornelius cum suis prius baptizatus Spiri-
tu quàm aqua, sic denique omnes adulti vera &
actuali fide præditi, ante quàm ad Baptismum ad-
hibeantur: interdum vero Baptismum subse-
qui. Obsecro qui in infidelitate positus, & ta-
men seipsum fidelem profitens, baptizatur, num
Baptismi

Baptismi gratiam consequitur? Si hoc putat no-
 ster criminator, age transeat apertè in eorum par-
 tes qui opus operatum tuentur. Num verò qui
 fuerit hodie in infidelitate baptizatus, postea fide
 donari non potest? Si hoc neget iste, doceat nos à
 quo spiritu scientiam istam hauserit. Num verò
 sic fidelis factus iterum baptizabitur? Nequaquam
 respóderit, opinor, Andreas. Ergo in hoc homine
 vel tãto post tẽpore sequuta fuerint ipsius effecta,
 quantũ inter Baptismũ & conuersionẽ eius inter-
 cesserit, quod nos docemus: vel si fuerit in eo inuti-
 lis Baptismus qui eo ipso tẽpore quo fuit admini-
 stratus illi nõ profuit, cõuersus iste sine vllõ baptis-
 mo seruabitur, quod Andreas dicere minimè susti-
 neat. Quid si verò infidelis iste baptizatus nunquã
 conuertatur? nõpe vel ad opus operatum cõfugiat
 rursus Andreas, vel Baptismum non ipsius Dei vel
 Baptismi vitio, sed sola infidelis baptizati culpa fa-
 teatur oportet sine interiore gratia fuisse istius-
 modi infideli collatum: ex quo rursus istius homi-
 nis, qui tamen cæteras Ecclesias damnandi autori-
 tatem sibi vsurpat, quãta sit inscitia simul & au-
 dacia quis non videt?

Ad posterius autẽ huius capitis mẽbrum quod
 attinet, in eo dupliciter calumniatur Andreas quũ
 Baptismum à nobis dicit tantum pro signo seu te-
 stimonio regenerationis haberi. Etenim neq; Ba-
 ptismũ esse dũtaxat signum dicimus, sed signũ Sa-
 cramentale, id est, cum quo, quod ad Deum atti-
 net, res significata verè semper fide accipienda
 præbetur: neque regenerationem tantum, sed e-
 tiam vel in primis ablutionem à peccatis dicimus

esse baptismi effectum. Deinde nihilo doctior est Logicus quàm Theologicus, quū ex eo quòd Baptismo exteriore baptizatos dicimus interdū interioris non esse participes, à nobis exinaniri symbola colligit: quasi videlicet valeat hæc consequutio, præbetur omnibus interior cum exteriore, ergo ab omnibus qui exteriorem recipiunt, interior recipitur: de qua merè falsissima & absurdissima collectione quum toties sint isti disputatores ancōiuitatores admoniti, quis illorum vel stuporem vel peruicaciam satis possit admirari?

Thesis IIII.

Quòd humana Christi natura, hoc est, corpus & anima Christi, in omnem aternitatem omnipotentie Dei neque capax, neque particeps sit. Et contrarium affirmare tam absurdum esse, ac si quis dicat, aptitudinem ad disciplinas capiēdas lapidi aut trunco infundi posse. Siquidem finitum non sit capax infiniti.

Responsio.

Enimuerò quæ hæc impudentia, dicere audere negari à nobis humanā Christi naturam esse participem Deitatis, in qua plenitudinem Deitatis Verbi, etiam *σωματικῶς*, habitare fateamur? Sed duo requirunt isti sub anathematis pœna: vnum, vt Deitatis nomine non illam *ἑσώον* tribus personis cōmunem, non hypostasim ipsam Filii, sed *ἐξ ἑσώου ὁμήκτου* intelligamus. Hoc enim totidem verbis ipsi centies inculcant. Alterum, vt Deitatis quam
vocat

vocant participationem non vnione hypostatica, sed blasphemio ipsorum commento, nepe vel reali proprietatum omnium Deitatis essentialium in carnem effusione, siue *ἐξάφαις* exæquatione, vt Brennius & Andreas loquuntur, siue Monophysitica siue Monothelitica *ἀπεχρηστικῶς*, vt loqui mauult Kemnitius, definiamus. Et quid est illud quæso, humanitatem esse Deitatis capacem? Clamitant nos esse Iudæis & Mahumetanis deteriores, quòd cum Angelis dicamus Christi carnem cælis capi, id est contineri, ac proinde tanto eum à nobis interuallo, quod ad humanæ naturæ essentiam attinet, abesse, quanto absunt suprema cælorum, vnde Christus secundum carnem veniet, à terris in quibus nunc illum expectamus. Nec interea nouum hunc Diotrephen pudet credere iubere, Deitatem Verbi sic carne assumpta contineri, vt non absque illa (hoc enim absit vt inficiemur) sed extra illam carnem nusquam sit: quam Scyllam vt vitent, in Charibdin ilico incurrunt, quum assumptam carnem tam latè atque ipsam Deitatem, id est, vbique essentialiter & re ipsa patere, omnipræsentia siue Vbiquitatis reali in carnem effusione pertinacissimè contendunt, quasi minor sit impietas ex finito infinitum, quàm ex infinito finitum facere, id est, Humanitatem in Deitatem, quàm Deitatem in Humanitatè transformare. Iam verò quod ad illà trunci vel lapidis similitudinè attinet, quibus tandem istud cõnitium conuenit, nobisne qui humanitatem à Verbo hypostaticè assumptam supra reliquas res omnes creatas inenarrabili sublimitate euectam non modò vnionis gratia, sed etiam

collatis in eam donis affirmamus, an illis potius qui Deitatis in Christo præsentiam non ex vnione hypostatica, sed perfectiore quàm in aliis sanctis ^{evangelica} definiunt? En quò cæcitatibus non lusciosis, sed planè cæcis recidisti, Germania, quæ tamen tam multis antehac oculos aperuisti! Num ut in te quoque compleatur illud Christi, fieri in nonnullis posteriora prioribus deteriora?

Thesis V.

Quòd humana in Christo natura, ne voce quidem, aut grammatica vel verbali communicatione, omnipotentia Dei tribui vel adscribi possit.

Responsio.

Ludunt sophistæ in Omnipotentia & Humanitatis vocibus. Si Omnipotentiam vocant omnium rerum creaturarum administrationem, illam absit ut inficiemur Christi humanitati concessam cuius etiam carni, vnica excepta Deitate, ac proinde seipso etiam secundum Deitatem excepto, omnia, suprema, media & infima subiecta sunt. Sin verò hoc nomine infinitam illà vim omnia quæ libuerit creandi, efficiendi, imitandi, Deitati essentialiter propriam, intelligant, ut hoc crassissimo delirio suam omnipræsentis essentialis carnis chimæram conficiant, hominem quidem hunc verè & essentialiter factum esse Deum, sed hypostatica vnione quæ neque naturas neque proprietates earum confundat affirmamus: quam humanitatem euasisse

eualisse Deitatem siue essentia, siue vlla ipsi humanitati inexistente essentiali Deitatis proprietate, constanter negamus: atque adeo tam insanire illos dicimus qui duas Omnipotentias quam qui duas Deitates statuunt, siue vtrunque illarū essentialiale quidpiam esse volunt, vt substantia substantiæ accidat, aut quasi accidat, vt Andreas falsissimè & ineptissimè scribit: siue vnā substantialem, alteram verò creatam qualitatem esse cōminiscuntur. Humanitatis autem nomine abstracto, quum sola natura humana qualis in sese est intelligi possit, tam falsum & tam impium esse dico Omnipotentiam, ita vt modò diximus intellectam, villo modo ei attribuere, quàm si dicas Humanitatem esse Deitatem: sin verò Humanitatem pro homine ipso assumptò, & Deitati assumpti hypostaticè vnito accipiant, ferenda quidem non est illa *ἐκρυπτολογία*, propter Entychianos & Monophysitas, ac etiam Monothelitas: sed tamē, quod ad sententiam ipsam attinet, (vt modò diximus) absit vt vnquam negemus hunc assumptum hominem esse verè & essentialiter omnipotentem, atque adeo quicquid Deus est, quum hic homo sit Deus: sed ea denu ratione qua Deus est, nempe non vt in sese, aut ex sese, sed quatenus est à Verbo personaliter assumptus.

Thesis VI.

Christum secundum humanam naturam, hoc est, ipsius Animam & Corpus, accepisse potentiam mediā, quæ maior sit quàm potentia Angelorum & reliquorum beatorum hominum, & minor quàm potentia Dei: cum Omnipotentia autem, quæ Diuinitatis propria est, nihil commune habere.

Responsio.

Potentiam carni Christi à Deitate, corporaliter in ea inhabitante, donatam, quam Apostolus per nomen quod est supra omne nomen intelligit, nō tantum *καὶ τὸ πλεον*, sed *καὶ τὸ ἕως* differre ab illa infinita & essentiali Dei Omnipotentia *ἀκωνωνίτη* affirmamus. Itaque media statui non potest nec debet, quum illa sit supra & extra ipsarum creatarum substantiarum omnē, vt ita loquar, *κατηγορίαν*, creata verò potentia ne inter substantias quidem, sed inter qualitates recenseatur. Cui verò nisi acutissimo isti tam Theologo quàm Dialectico vnquam in mentem venit vt qualitates inter substantias distribueret? Sed & istud, naturam humanam nihil habere cum omnipotentia Deitatis commune, quàm calumniosè in nos dicatur, per se satis perspicui potest, quasi videlicet Nestorianis ipsis deteriores, id est, ne ipsam quidem Verbi *παρουσίαν* agnoscamus, & humanam naturam alienū quiddam & separatum à Deitate assumentem esse statuamus, qui tamen & *συνάπτικως* illi unitam in Verbi persona Deitatem esse, & ipsis etiam Angelis inenarrabilē inde dignitatem ipsi cōciliatam tuemur. Sed isti scilicet Nihil habere cum Deitatis Omnipotentia commune, idem valet, atque realiter infasas in se, sibi que unitas proprietates omnes Deitatis nō habere, id est, Entychen ab inferis non reuocare.

Thesis VII.

Christum secundum humanum spiritum etiam nunc in gloria sua collocatum TANTVM scire, quantum ipsum

ipsum DECEAT ET NECESSE SIT SCIRE, & quantum illi SUFFICIAT ad iudicium celebrandum. OMNIA autem scire ita esse SOLIVS DEI proprium ut nulli creatura, adeoque NEC SPIRITVI AVT ANIMAE CHRISTI communicari possit.

Responsio.

Rectè faceret omnino conuitiator iste noster si de sua augenda sciētia & emendanda conscientia, potiùs quàm de Christi humanitatis supra Angelos etiam ipsos collocatæ, sciētia finibus emeticendis disceptaret, quam absit ut prophanè & curiosè scrutemur, quū nobis potiùs illa regi & gubernari sit satis. Illud quidem dicimus naturam humanam Christi, etiam glorificatam, sicut quòd existit hoc habet à Deitate à qua fuit assumpta, ita ab eadem tum essentiales suas proprietates, tum accidentitias qualitates habere, nec tamen extrinsecus, ut nos meræ creaturæ, sed à seipso ratione personæ habere, quatenus videlicet vnus & idem est Deus qui homo. Quærere verò an omnia suæ nunc glorificatæ carni suggerat Verbum, an verò plurima dūtaxat, quorsum laboraremus: modò in ipsius etiam carne redundare sciamus, quæcunque ad totius mundi ac suæ imprimis Ecclesiæ gubernationem potentissimum & sapientissimum opus est?

Thesis. VIII.

Quòd CHRISTVS TANTVM COGNITIONIS DEI habeat, QVANTVM ei reueletur.

Responſio.

Quum Chriſtus ſit Perſonæ nomen, quis iſtius criminatoꝝ impudẽtiam non agnoſcit? Quĩnam enim Filius, qui & ipſe vnus eſt cum Patre Deus, Patrem, ac proinde ſeipſum perfectiſſimè ab æterno nõ nouerit? Sin verò aſſumtam naturam ſeorſim cõſideratam ſophiſticè ſic intelligit Andreas: fatemur ſanè doceri à nobis verè creuiſſe illum vt hominem & ætate, & ſapientia, infante adhuc quã pro nobis ſuſceperat naturali infirmitate: quod ſi negat iſte, litiget cum Luthero, cuius ſcripta vult iſte haberi pro certa veritatis norma. Sed & in illa gloria diuina Chriſtum dicimus ſecũdum carnem non niſi ex ſuæ Deitatis reuelatione noſſe quæcunq; non aliter quàm ex reuelatione noſci res creatæ poſſunt: vt qui ſit, teſtibus etiam Patribus, & ſeipſo maior ſecundum Deitatem, & ſeipſo minor ſecundum humanitatem.

Theſis IX.

Quòd Chriſtus eodem modo quo alij homines ex Maria natus ſit. Nam eſi nec à Iosepho, nec vlllo alio viro conceperit, clauſtra tamen virginei corporis poſt partum nõ inuiolata permãſiſſe, ſed Chriſtum cruento partu editum eſſe.

Responſio.

Quæſtionem hanc nõ modò quia turpis & prophana eſt, ſed etiam quoniã ad noſtræ ſalutis myſterium

ft erium minimè pertinet, ideóque nullo Dei ver-
 b o explicatur, totam D. Cancellario gynæceorum
 affectæ relinquitur. Nam illud quidem ad salu-
 tem requiritur vt sciamus & credamus, in Virgine
 intacta tum ex Spiritu sancto conceptum, tum po-
 stea natum Seruatorem nostrum Iesum Christum.
 Sítne verò cæterorum hominum more, perrupto
 videlicet vtero, an *ὑπερφυσικῶν* ratione natus, (quod
 & testimonium à Luca prolatum aliquo modo vi-
 detur indicare, & ex vetustis Patribus non pauci,
 vt Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus ipse de-
 nique, satis apertè affirmant) minimè laborandum
 nobis arbitramur. Semper enim virgo fuerit Ma-
 ria quæ concubitus fuerit expers. Sed fuit nimi-
 rum hoc quoque miraculum cæteris adiiciendum,
 vt aliquid Omnimaestaticæ primùm, ac deinceps
 Vbiquisticæ chimæ substerneretur. Verùm quo
 tandem pondere seu momèto? Nam etiamsi istud
 concedamus, quod tamen neque Verbi auctori-
 tate, neque fidei analogia, neque alicuius Patrum
 probabili coniectura nititur, ad Christianam de-
 nique fidem nihil facit, quis tamen non dixerit in
 ipsa virgine potius quàm in infante quem parie-
 bat, hoc editum miraculum, si virginitatis ipsius
 probandæ *τηνὴν* esse debuit vterus nõ perruptus?
 & quis istius *τηνὴν* testis esse potuisset, si proban-
 dum illud fuisset? Virginitas ergo Mariæ alio testi-
 monio nititur quàm istis quæ quotidie quoq; fal-
 lere obstetricum oculos leges Ciuiles testantur.
 Satis illam certè ipsius integritas Prophetico spi-
 ritu inter pios testata, & reliquæ virtutes, & ipsius

mariti integritas, & Propheticae praedictiones in reliquis ministerii Messie partibus palam impletę, ex intacta virgine natum esse praedicabant, vt illas mouere quaestiones cuiquam Christiano verę religiofo, imo honesto viro ne in mentem quidem venire decuerit. Aio igitur, vt hoc daretur, in virgine ipsa potius editum miraculum quàm in infante, cui sua moles visibiliter cõstabat, & quem in praesepi fasciis vt ceteros inuolui, & tum à pastoribus, tũ à magis spectari & adorari verę & physicę prorsus oportuit. Imò si hypostaticę vnionis momentum, vt isti *περὶ τολογῶν* volunt, fuit Ubiquitatis humanitatis assumptę causa & initium: adeo vt, sicut Brentium scribere non puduit, quo tempore fuit in praesepi, esset in caelo (id est, vbique) illa ipsa humanitas re ipsa, quoniam nisi vbicunq; est Diuinitas assumens, ibi fuisse humanitas ab vnionis, id est conceptionis puncto statuatur, diuidatur persona: nempe nec vnquam sic exierit ex utero vt non esset in utero, nec vnquam in utero fuerit quin extra uterum fuerit. Semper igitur à cõceptione, & natus & non natus fuerit. Egressus denique ipsius ex utero fuerit inane spectrum vsque in praesepi, & ascensio vsque in nubes. Et hæc facta monstra diutius ferre potes Germania, vt in Africam tandem transformeris?

Thesis X.

Quod Christus non per clausum sepulchrum egressus, aut per clausum ostium ad suos discipulos corpore suo ingressus sit aut ingredi potuerit.

Ref-

Responsio.

Clauso an reuoluto lapide resurrexerit Dominus, ex historia Euangelica colligi non potest. Quòd si vera est Vbiquitatis doctrina, adhuc tã est Christi corpus in sepulchro, quàm quum in eo reponeretur, imò simul pendeat in cruce, & iam erat in sepulchro, quandoquidem vbique fuit, est, & erit re ipsa caro eius assumpti Deitati vnita. Tantummodo igitur id quod per ἀνομοίαν illusoriam in oculos incurrit, speciem omnipræsentiæ variat. Itaque absolutus iam esto Marcion. Multo minus enim insaniuisti viuēs quàm isti abortiu, tibi mortuo post tot secula surrogati. De ingressu per ianuas clausas quoties à nostris dictum est? Sit tamen ingressus Christus: certè palpabilis, nec abiecta corporis mole, quum ingrederetur, vt ex illa ipsa corporea palpabilique mole, & planè physica resurrectionem suam ipsis externis sensibus, visui, auditui, tactui discipulorum probaret. Cur igitur quantitatem, vel ad breuissimum momentũ deponeret, id est corpus esse desineret? Nam, inquit ille ipse Augustinus de hoc ipso corpore in cælos assumpto differens, & huius miraculi accuratus explicator, Tolle spatiũ corporibus, & corpora non erunt, imò ne erunt quidem. Quis ergo non in ipso Christi corpore, sed in pariete, momento temporis, nulla vi humana interveniente, sed Dei tum iussui patente, tum sese rursus occludente miraculum editum non videt? Quid amplius? si vobis Vbiquitariis creditur, erat iam intus Domini corpus antequàm eò introiret, neque foris esse

h. ij.

desiit postquam eò introiit. Quòdnam igitur tandem erit istud miraculum quod vos ipsi destruitis? Nunquàmne verò vos istarum vanissimarum ineptiarum pudebit? nunquam oculos aperient quos tam inanibus prætigiis fascinaastis?

Thesis XI.

Quòd humana natura Christi nos redemerit cum qua in passione λόγος reuera nihil commune habuerit.

Responsio.

Imò verò quum adhuc nemo te natum esse sciret, Andrea, & quum Brētius simul suam Vbiquitatem cuderet & rem faceret, à magnis illis viris D. Philippo, Io. Caluino, & Petro Martyre oppugnatum fuit & expugnatum Stancari dogma quod nobis impudenter impingis, de quo sic habe in summa: Mediatorem fuisse Christum, ac proinde Redemptorem, tum personæ totius cōiunctim, tum naturarum sigillatim consideratarum respectu, ita vt neque Humanitas absque Deitate, neque Deitas absque humanitate sit mediatrix: sed ita vt sicut tum naturæ ipsæ, tum earum proprietates citra confusionem vllam constituūt Personam vnicā Mediatoris, sic in ipso pro nobis obeundo Mediatoris munere sua cuique naturæ ἐνέργεια, suum cuique ἐνέργημα inconfusum seruetur. Sit igitur sanè passus ὁ λόγος in carne, vt & conceptus, & natus, & mortuus, & sepultus, cui quū fuerit ipsa Deitas in persona Verbi vnita, quomodo nihil cū

ea commune in istis habuerit? At si in sese villo modo passam Deitatem dicis, age etiam conceptam, crucifixam, mortuam denique dicito, vt te ipsi Dæmones vna cum Eutýchetis execrabilibus manibus detestentur.

Thesis XII.

Quòd doctrinam, quæ in dubitata veritas est, bona & inuiolata conscientia nemo sua subscriptione approbare aut confirmare possit, quæ non prius in Concilio aut Synodo tanquam orthodoxa approbata & confirmata sit.

Responso.

Pergit idem mendacii spiritus. Nunquam hoc quisquam nostrum censuit, nedum vt scripserit aut docuerit. Sed hoc affirmare non veremur, in negotio religionis magnam esse tum controuersiarum de quibus quæritur, tum personarum de quibus agitur, habendam rationem, vt zelus sit secundum scientiam, & infirmis conscientiiis consulatur. Ad controuersias quod attinet, aliæ sunt profus nouæ, aut de quibus vel nondum quæsitum vel non apertè decisum fuerit, aliæ veteres aut ex veteribus interpolatæ: quædam caput ipsum religionis petunt, quædam non tam magni sunt momenti, vt religionem ipsam vel directè vel ex consequenti cõuellant: quædã sunt inueteratæ, & non paucorum animis altè iam infederunt, quædam recens à paucis agitata, neque dum latiùs sparsa. Magnam igitur horum omnium discriminum ha-

bendam esse rationem dicimus, ne per imperitiã
 remedium malo ipso peius adhibeatur. Itaque
 quum etiam de maximi momenti rebus, quum de
 multis aberrantibus, quum de inueteratis errori-
 bus euoluendis agitur, quantumuis iam antè fue-
 rint generalibus etiam Synodis, communi Ec-
 clesiarum consensu approbatis, decisi, piis quidẽ Pa-
 storibus sedulò prouidendum dicimus, docendo,
 monendo, vrgendo, tum vt deuos in viam reuo-
 cēt, tum vt, quantũ in se est, saluum reliquum gre-
 gem, accedente religiosorum quoque magistra-
 tum vbi fieri potest autoritate, præstent: sed tum
 in primis esse legitimis conuentibus opus, in qui-
 bus non *à u. d. u. p. v. m.* pauci, non ii ipsi qui rei sunt, nõ
 odiis in quemquam inflammati, non imperiti
 & meritò suspecti fratres, iudicandi ius sibi tyran-
 nicè arrogent, sed spectatę tum doctrinę, tum pie-
 tatis, tum etiam moderationis viri collocutionem
 moderentur, in qua liberè quidem, sed sanctè si-
 mul placidèque omnes audiantur, controuersia
 omnis ex puro Dei verbo, minimè quoque negle-
 ctis veterum sanctorum Patrum, & Ecclesię pu-
 rioris testimoniis, componatur: ita denique decisæ
 controuersię quorum decet autoritate sanciantur:
 iis meritò, qui, legitima præeunte cognitione, re-
 ctè constitutis non acquieuerint, ab Ecclesia ex-
 cludendis, aut etiam, si quid seditiosè fecerint, à ma-
 gistratu durius habendis. Sic enim Apostoli quõ-
 dam factitarunt: sic aduersus Arrianos, Nestoria-
 nos, Eutychianos, Monophysitas, Monothelitas
 actum est: quæ Synodi etsi blasphemias illas non
 statim, at paulatim tamen, oppresserūt, & hoc ipso
 tempore

tempore nobis aduersus illas repullulantes arma suppeditant. Quid amplius? Annon vos ipsi tot iā annis & uiuo & mortuo Lutero, inter vos & Romanum Pontificem sic agi postulastis? Qui sit, igitur, quæso, ut in eo ipso, quod nisi vobis aduersum communem aduersarium tribuatur, iniquissimè vobis negari meritò clamatis, tantopere vos inexorabiles nobis præbetis? Num quòd deteriores quibusuis hæreticis sumus? Deus meliora. Nemo certè nos adhuc hæreseos vllius accusatos, præter vnum illum communem aduersarium eodem atque nos loco vos habentem, ad dicendam causam euocauit, nedum ut auditos damnarit. Imò in qua tandem orbis Christiani synodo (exceptis illis de transsubstantiationis idolo verè Satanicis veteribus ac recentioribus conuentibus) de coniunctione sacramentali disceptatum fuit? Quod si veterū Synodorum communi consensu receptarum autoritas tantum valet, ut iisdem de rebus postea ambigentes, quantumuis multos, sit nefas audire, quo iure vos Brentianos Nestorium in naturarum separatione: Eutychem in reali proprietatum essentialium in carnem assumptam effusione: Monothelitas denique in vnica *ἐκπρόσεια*, toties iam pridè omniū orthodoxarum Ecclesiarum iudiciis auditos, conuictos, damnatos, ab inferis reuocantes, tolerari fas fuerit? quanto minus verò vos eisdem pauculos, quos causam dicere, non iudices sedere oportuit, æquum fuerit aliquot piorum alioqui & religiosorum credulitate abutentes, toti Germaniæ fidei vestræ normam præscribentes, & pessimis artibus emedicatis vndique, imò etiam inter-

dum extortis subscriptionibus fretos, tot gentes, tot Ecclesias, tot spectatissimæ pietatis ac doctrinæ vitæque inculpata Pastores, vestris anathematismis ferientes ferri? Hæ sunt igitur causæ, quæ nos non ad id sentiendû, quod nobis iste criminatorem falsissimè impingit, sed ad pii quoq; Magistratus implorandâ fidē quum ita opus fuit, impulerunt, Africanorum nominatim aduersus Donatistas & Circumcelliones exemplum imitatos.

Thesis XIII.

Quòd subditi sese ordinario Magistratui opponere & contra eundem bella bona conscientia gerere possint, donec illis liberum exercitium religionis suæ concedat, & firmam pacem iure iurando confirmet.

Responsio:

Nempe deerat istud ad extremam impudētiam. Imò vt norit iste quis noster sit animus: hoc dicimus & asserimus, non tantum in religionis causa, sed ne in aliis quidem vllis negotiis homini privato licere gladium aduersus Magistratum sibi diuinitus impositum, quantumuis etiam tyrannicè agentem, vsurpare. Ita, inquam, sensimus, & sentimus, & Deo fauente, sentire nos tum verbis tum re ipsa, semper testabimur. Obscurum verò non est quorsum hæc tendat criminatio. Gallica nimirû & Belgica ciuilia bella sic iste designat, de quibus quum Illustrissimorum Germaniæ Principum non pauci tum potentissimi tum religiosissimi

fimi sic iudicant, vt quos egregius scilicet iste Christi in calête hypocausito martyr seditiosos & Diaboli martyres clamitat, & pecunia & milite adiuuerint, atque adcò ne suæ quidem ipsorum in iis adiuuandis vitæ pepercerint, quid attinet istam calumniandi rabiem pluribus refutare? Illud quidem certè mirum videri posset isti criminatori excidere potuisse, parum memori quorum nûc Principum hæredibus, donec mensuram suam impleat, abutatur.

Thesis XIII.

Quòd in hæreticos gladio & igne scire licitum sit.

Responsio.

Deus hanc linguam maledicam compescat. Excitarunt hæc quæstionē Seruetani primùm, deinde Tritheita, Sebastiano Castalione & Lælio Socino, nominibus dissimulatis, hanc causam agentibus. Ecce verò nunc illam isti renouant, arrepta nimirum inde occasione, quòd ex perditissimis duobus qui & à Christo ad Mahumeten defecerunt, & scriptis libris alios ad idem scelus pellicere tentarunt, vnum dolui malè fuisse custoditum, alterum capitalem pœnam, qua postea fuit Heidelbergæ affectus, mereri scripsi. Quis verò id in me ausit reprehendere quin alterum Eusebium Nicomediensem, & Dioscorum Alexandrinum, aut vtroque etiam istum deteriore imitetur? Ad rem autem ipsam quod attinet, piis & verè Christianis Magistratibus docemus præcipuè dandam operam vt

purus ac sincerus Dei cultus vigeat, eiusque perturbatores, prout res postulat, auctoritate sua legitime iudicatos, capitali quoque poena, si necessitas & sceleris magnitudo postulent, coerceant, potius quam Ecclesia detrimentum accipiat. Errorem autem ab haeresi, discipulos a magistris, igno- rantes a sceleratis, dociles a pertinacibus & indomitis, seditionem denique itidemque blasphemiae crimen ab haeresi simplici discernimus. Immo in quosuis, etiam puniendos, poenam capitalē decernendam, cui tandem nostrum vnquam venit in mentem, ut censeret? Hoc cene verò est aut tyrannicae carnificinae fauere, aut vim cōsciētis afferre?

Thesis XV.

Quòd corpus Christi à pane Coena Domini tantum absit, quam procul summum caelum ab infima terra distet.

Responsio.

Agnosco quam tu potius blasphemus blasphemiam vocas, sed addo quod tu astute praeteristi, nempe de ipsa corporis essentia (quæ, ut ait Augustinus, ut à cælis aberat quum in terris esset, nunc contrà quum fit in cælis, vsque adeo abest à terris, ut inde ventura speretur) & de nostris vicissim corporibus, quæ nunc in terris quum sint, à cælis absunt, hanc absentiam esse intelligendam: quæ minimè tamen prohibeat quominus verum illud corpus quibusuis tam verè &

certò præbeatur spirituali modo & organo, nempe ore fidei percipiendum, quàm verè symbola traduntur corporali modo & organo, id est, ore corporis accipienda, ac proinde quin menti ac fidei sit præsentissimum, quod à corporibus nostris tanto dissitum est interuallo. Hæc, inquam, agnosco, & aliter sentientes, siue Transsubstantiatores sine Consubstantiatores, dico antecedens ponere, ex quo veram non esse Christi carnem, verbo Dei, summòque veterum omnium orthodoxorum Patrum consensu repugnante, necessario consequatur. Veritatem autem Sacramenti in eo minimè positam dico, vt eo loco adsit res significata in quo adest Sacramentum, sed vt tam verè præbeatur fide percipiendum quod promittitur, quàm certò sacramentum corpori recipiendum traditur. Hocine verò est blasphemare, vel Sacramenta euacuare, ac non potiùs suam & carni Christi & Sacramentis veritatem asserere?

Thesis XVI.

Deum sua omnipotentia prestare non posse, ut Corpus Christi simul & semel in calo & in terra præsens sit aut esse possit.

Responsio.

Hæ sunt præstigiæ quibus bonus iste vir cum suis gregalibus eos, quorum credulitate abutuntur, in nos prouocare non desinunt, quasi

Omnipotentiam Deo detrahamus, qui tamen cōtra istos Vbiquitarios illam vni Deitati tam propriam esse vociferamur, vt etiam prorsus re ipsa *ἁκονίωστος* esse defendamus. Quid ergo? Non hoc quæritur, sycophanta, sitne Deus omnipotens, quem vnicum esse omnipotentem, ne carne quidem Christi excepta, contra te tuemur: sed hoc quæritur, possitne Deus simul velle contradictoria, id est, mendax esse & mutabilis, quod certè posse non est omnipotentem sed impotentem esse. Tūne verò contradicentia esse negabis quæ in vna & eadem Christi carne simul constituitur? contradicentia, inquam, vt veritatis quantumuis gloriificati corporis Christi legibus immotis, ita etiam immotæ Dei omnipotentis ordinationi de vero & organico in æternum mansuro Christi corpore, in ipsius verbo nobis patefactæ. Hoc verò qui ex Dei verbo, & irrefragabili totius orthodoxæ Ecclesiæ consensu tot Synodis confirmatæ tuentur, non certè omnipotentiam Dei inficiantur, sed ipsius diuini decreti inuariatam firmitatem defendunt. Qui verò carnis perpeffiones volunt etiam re ipsa fuisse Deitati communes, quānam possunt Deum omnipotentem statuere?

Thesis XVII.

Christo impossibile esse TANTVM VELLE vt Corpus ipsius Ore manducemus, & sanguinem eius Ore bibamus.

Responso

Responsio.

Hic quid sibi velit iste criminator, diuinare nesciui. Hoc quidem dicere non dubito post Augustinum, Dei naturæ, qui tam seuerè fundi sanguinem hominis prohibuit, non posse conuenire vt scelus quod ipsa cæde longè est immanius, vnquam $\alpha\theta\tau\omega\delta\epsilon\iota\sigma\tau\omega\varsigma$ præceperit, & Ecclesias Christianas in Cyclopum antra transformarit.

Thesis XVIII.

De essentia Diuinitatis stultè imaginantur, quòd Deus sua essentia sit in cælis illis summis tantum ad quos Christum ascendisse fingunt: sua autem potentia tantum & virtute presentem esse in creaturis omnibus, quasi in Deo aliud sit essentia, aliud potentia Dei.

Responsio.

Deitatis scilicet essentiã aliquibus finibus circumscripserint, & villo cælorum ambitu cõcluserint, qui vbique esse, vnus Deitatis proprietatem essentialem & prorsus $\alpha\kappa\alpha\iota\omega\lambda\omega\tau\omega\varsigma$ esse aduersus istos Vbiquitatis tam prodigos effusores tuetur. Idem scilicet non didicerint vnum & idem esse reipsa Essentiam & potentiã Dei, qui presentiam essentialẽ & eius effecta distinguunt, quorum ratione in solis sanctis habitare Deus dicitur. Deinde qua cõscientia potuit iste, quod dicimus de Christi carne, (nepe

re ipsa, siue sui ipsius substantia illā minimè nobis adesse, & tamē illius per fidem communicatione spiritali & incomprehensibili fieri, vt ex ea æternæ vitæ in ipsa inhabitantis succum hauriamus, ad Deitatem transferre, quasi ipsius essentiam à virtute sua separemus.

Thesis XIX.

Quidam ex eorum numero non verentur affirmare: Christum non iuxta humanitatē, sed secundum Divinitatem ultimum Iudicium celebraturum.

Responsio.

Proferatur testimonium, Hoc enim nullus orthodoxus ex nostrorū scriptis sic affirmavit. Scimus enim, Dei gratia, datum esse omne iudicium Filio, etiam quatenus homo est.

Thesis XX.

Cœnam Domini non esse rem tantam, aut adeo Christianis necessariam, quin ea carere possimus.

Responsio.

Hoc quoque ab isto criminatore impudenter confictum credimus donec idoneos testes produxerit, quamvis ne Baptismo quidem, nedum Cœnæ Domini, simpliciter & sine exceptione salutem alligemus. Quod si quis etiam tale quicquam scripserit, nostrum non est singulorū errata præstare.

Thesis

Thesis XXI.

Diuus Lutherus de ipsis ante annos 52. scripsit, quòd non modò nullum articulum Symboli Apostolici de Christo, sed etiam de Deo & ipsa Diuinitatis Essentia prorsus nihil isti credant, idque se certò scire, & in corde suo persuasissimum habere

Responsio.

Si viueret Lutherus, Deus bone, quibus ille vos fœdos gnathones, imò manifestos idololatrias, verborù fulminibus feriret, qui Lutherani etiã dici & cognominari, intolerabili cum Christianorù omnium dedecore, vultis? Nam, ne nescias, Andrea, idem est Diuus quod Deus, angustius etiã nomen quàm olim Baalis nomē Hebræis fuerit: quod mirum nimò Principibus etiam illis tribuatis, quorum nominibus prorsus, ni cauerint, indelebilem maculam inusseritis. Ad rem autem ipsam quod attinet, hoc vnum respondeo, Mutato nomine de vobis Fabula narratur: si fabula dicenda est res tam feria, vt à Græcis *μῦθος* dicitur: nec aptiùs prorsus in vos dici quicquam, ab hoc vestro, quum sic velitis, Propheta potuit: siquidem si vobis fides habenda est, delenda sunt necessariò, vel intolerabili & adhuc inaudito sensu explicanda quatuor ista Christiani symboli capita, Conceptus est ex Spiritu sancto, Ascendit in cœlos, sedet ad dexterã Patris, & inde venturus est iudicandis viuus & mortuis. Negas? At res ipsa te tuosque conuincit. Non credis? Nullus verò id non credere Brentii discipulos miretur, qui Christi & Petri Deitatem communi vtrique mensura metiantur.

FINIS.

Errata sic restitue.

Pag. 19. lin. 14, lege, *sicut propter hypostaticam unionem, hic homo dicitur Deus, ita per idiomatum zivoviziv in concreto, &c.* pag. 49. lin. 9. dele *Christus est homo, &* lege *corporea & incorporea.* pag. 102. lin. 10. lege *summam.* l. 14. pro *salva lege vera.* lin. 18. pro *sui lege ipsius.* lin. 24. lege, *idque non absque Dei decreto evenire.* p. 106. l. 2. lege *Theologus.* l. 22. lege *in qua una.* p. 107. pro *ilico lege ultro.* p. 110. l. 17. lege *ipsis simus.* l. 21. lege *illi uni.* p. 109. l. 11. pro *possit lege debeat* p. 111. l. 11. lege *dimittendis* l. 18. lege *accidentales &* dele *habere* l. 26. lege *potentissimam & sapientissimam.* p. 112. l. 9. dele *infante &* lege *durante.*